

ΕΚΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1949

ΑΡΙΘΜΟΣ 10

Τὸ Σύμφωνο τοῦ Ἀτλαντικοῦ	<i>Gilbert Murray</i>	1057
Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης αὐξάνει στὴν Ὀλλανδία	<i>« The New York Herald Tribune », Ν. Ὑόρκη</i>	1062
Ἡ περιγνήσις - χορεύτρια μιᾶς μακρινῆς Ἑδέμ	<i>Thomas Woodroffe</i>	1065
Ἀλλεργία	<i>« Vecko-Journalen », Στοκχόλμη</i>	1070
Παλαμᾶς	<i>Κ. Θ. Δηϊαράς</i>	1073
Ρόναντ Σέρλ	<i>« Graphis », Ζυρίχη</i>	1081
Προτερήματα καὶ ἐλαττώματα τῶν Γάλλων	<i>André Siegfried</i>	1089
Ἐσεῖς πῶς τὸν βλέπετε ; — 5. Ντὲ Γκὼλ		1094
Τὸ μυστήριον τῆς διαδοχῆς τοῦ Στάλιν	<i>« Economist », Λονδίνο</i>	1096
Μικρὸ πανεπιστήμιον	<i>Derek Lindsay</i>	1101
Ἐδῶ Λονδίνον		1103
Ἐπιστολὲς	<i>Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης</i>	1109
Τὸ Βρετανικὸ Κοινοβούλιον	<i>Maurice Webb</i>	1113
Ὀνειρο καὶ πραγματικότητα στὸ Μαρόκο	<i>Fred Uhlman</i>	1121
Κύριοι, ἀνήκετε στὸ 2%	<i>« France-Hebdo »</i>	1129
Ἡ μεγάλη τέχνη τοῦ λαθρεμπορίου	<i>« American Mercury », Νέα Ὑόρκη</i>	1130
Τὰ ἀγαθὰ τῆς ἡσυχίας	<i>« Le Monde », Παρίσι</i>	1134
Θὰ γλιτώσουμε ἀπὸ τὸ λιμό ;	<i>Διάφορες πηγές</i>	1137
Ἡ ὑπόθεσις Βάλντεμαρ	<i>Edgar Allan Poe</i>	1143

Ἀπὸ τὶς
«ΕΚΑΤΟ ΦΩΝΕΣ»

Ἀγνάντια τὸ παράθυρο, στὸ βάθος,
ὁ οὐρανὸς — ὅλο οὐρανὸς καὶ τίποτ' ἄλλο —
κι ἀνάμεσα, οὐρανόζωστον δλόκληρο,
ψιλόλιγνο ἓνα κυπαρίσσι· τίποτ' ἄλλο.
Καὶ ἡ ξάστερος ὁ οὐρανὸς ἡ μαῦρος εἶναι,
στὴ χαρὰ τοῦ γλαυκοῦ, στῆς τρικυμιάς τὸ σάλο,
ὅμοια καὶ πάντα ἀργολυγáει τὸ κυπαρίσσι·
ἦσυχο, ὠραῖο, ἀπελπισμένο. Τίποτ' ἄλλο.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Η «ΕΚΛΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία

μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλία).

INTERNATIONAL ECHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).

NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αὐστρία).

ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα).

WITYA: Γνώση (Σιάμ). — ANGIN BARAT (Ἰνδονησία).

Ἡ Διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ ἀναγκάζεται, λόγῳ αὐξήσεως τῶν γενικῶν ἐξόδων τῆς ἐκτυπώσεως καὶ γιὰ νὰ μὴν ἀνεβάσει τὴν τιμὴ τοῦ τεύχους, νὰ ἐλαττώσει τὸν ἀριθμὸ τῶν σελίδων. (*Ἀπὸ καιροῦ τὰ ἄλλα περιοδικὰ ἄλλαξαν τιμὴ, ἐνῶ ἡ «Ἐκλογή» διατήρησε τὴν ἴδια.) Ὡς ἀντιστάθμισμα ἡ Διεύθυνση τῆς «Ἐκλογῆς» ὑπόσχεται βελτίωση τῶν περιεχομένων τοῦ περιοδικοῦ καὶ στηρίζεται, ὅπως πάντα, στὴ φιλία καὶ κατανόηση τῶν ἀναγνωστῶν της.

ΤΟΜΟΣ Ε'

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ 10

Ο Κ Τ Ω Β Ρ Ι Ο Σ 1 9 4 9

ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ 1. Τζορτζ
ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85
ΑΡΙΘ. 36005

ΤΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ
βάση τῆς Παγκόσμιας Ἀσφάλειας

Τοῦ καθηγητῆ GILBERT MURRAY

(Ἀπὸ τοὺς «Times», Λονδίνο)

Τὸ ἴδιο τὸ ὄνομα τοῦ χάρτη τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν φανερῶνει ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς αὐτῆς τῆς οργανώσεως. Ὁ Ο.Η.Ε. ἤλπιζε ὅτι θὰ μπορούσε νὰ διαφυλάξη τὴν εἰρήνη μὲ μιὰ γενικὴ συμφωνία τῶν πολιτισμένων χωρῶν ἡ ὁποία θὰ καταδίκαιε καὶ θὰ ἀπέτρεπε τὸν πόλεμο. Μόνο ἂν ἐξασφαλιστῇ ἡ παρεμπόδιση τοῦ πολέμου θὰ μπορέσει νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ υπόλοιπο ἔργο ποὺ προβλέπει ὁ χάρτης· μόνο τότε «θὰ ἀνανεωθῇ ἡ πίστη στὰ βασικά δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου» καὶ «θὰ συσταθοῦν διεθνεῖς ὁργανισμοὶ γιὰ τὴν κοινωνικὴ καὶ οἰκονομικὴ πρόοδο ὁλων τῶν λαῶν». Ποτὲ δὲν πρέ-

πει νὰ ἐγκαταλείψουμε τὴν ἐλπίδα μιᾶς εἰρήνης βασισμένης στὴ συμφωνία ὅλων τῶν λαῶν. Ἡ ἄλλη μορφή τῆς εἰρήνης, αὐτὴ ποὺ στηρίζεται στὴν ἐπιβολὴ περιορισμῶν σὲ ὅσους δὲν συμφωνοῦν, μ' ἄλλα λόγια ἐκείνη ποὺ μπορούμε νὰ ἀποκτήσουμε ὁργανώνοντας μεγάλες δυνάμεις γιὰ τὸν ἐκφοβισμό ἐνὸς εἰσβολέως, εἶναι ὁ χειρότερος δρόμος, ποὺ πρέπει νὰ τὸν θεωροῦμε μόνο ὡς μέσον γιὰ νὰ φτάσουμε στὴν εἰρήνη ποὺ εἴπαμε πρὶν πάντων.

Τὸ Συμβούλιο Ἀσφαλείας δημιουργήθηκε εἰδικὰ γιὰ νὰ ἀποτρέπη τὸν πόλεμο, ὡς σήμερον δὲν ἔδωσε ἀποτέλεσμα. Στὴν πραγματικότητα τὸ Συμ-

βούλιο 'Ασφαλείας μπορεί να πάρη αποφάσεις ή να προβή σ' ενέργειες, μόνο όταν τα πέντε μόνιμα μέλη του συμφωνούν. Σήμερα μια τέτοια ομοφωνία πολύ σπάνια επιτυγχάνεται και έτσι δεν μπορεί κανείς να υπολογίσει σ' αυτήν, τουλάχιστο στο άμεσο μέλλον. 'Η σταθερή διαφωνία μεταξύ Σοβιετικής Ρωσίας και των άλλων μελών - κρατών δεν είναι παρά σύμπτωμα της διαφωνίας που εκδηλώνεται παντού με συγκρούσεις και ταραχές. Χωρίς αμφιβολία θά ήταν ήττοπάθεια να χάναμε κάθε ελπίδα ότι η Ρωσία θά συνεργασθῇ με την Διεθνή Ένωση για την διαφύλαξη της ειρήνης. 'Εν τῷ μεταξύ όμως είναι απόλυτη ανάγκη να δημιουργήσουμε έναν οργανισμό για την πρόληψη τοῦ πολέμου.

Από τις μεθόδους που έχουν προταθῇ, ὁρισμένες πρέπει να απορριφθοῦν. Θά ήταν τρέλλα να ἐγκαταλείψουμε τὴν χάριτ των 'Ηνωμένων Ἐθνῶν, που εἶναι σήμερα ὁ ἀνεγνωρισμένος νόμος ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου. Θά ήταν ἐπικίνδυνο να δεχθοῦμε νέες υποχρεώσεις, ἀσυμβίβαστες κάποτε, με κείνες που περιέχει ὁ χάρτης. Κάθε ἀπόπειρα τροπολογίας τοῦ χάρτη παρὰ ὑπὸ τὸν θῆσμο τῆς ὁμοφωνίας· ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπετύγχανε μιὰ τέτοια προσπάθεια, ἡ πρακτικὴ τῆς ἀξίας δὲν θά ἦταν μεγάλη. 'Ο πραγματικὸς κίνδυνος σήμερα βρίσκεται στὴν κατάσταση τοῦ κόσμου καὶ ὄχι στὸν χάρτη.

Γιὰ νὰ παρεμποδισθῇ ἕνας ἐ-

πιθετικὸς πόλεμος, χρειάζεται, ἡ δύναμη, νὰ ὁργανωθῇ ἔτσι, ὥστε νὰ ὑπηρετῇ τὸ δίκαιο. 'Αραγε θὰ ἔθιη πού εἶναι ἔτοιμα νὰ συνεργαστοῦν γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ μπερσοῦν νὰ παρουν δραστικά μέτρα, ἀκόμη καὶ ἂν τὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας δὲν συμφωνῇ, χωρὶς νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ χάρτη; Στὸ χάρτη ὑπάρχουν δύο χωρία πού φαίνεται ὅτι τοὺς δίνουν αὐτὴ τὴν δυνατότητα. Τὰ ἄρθρα 52 καὶ 53 προβλέπουν «τοπικὲς συμφωνίες καὶ διακανονισμούς», γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς διεθνούς σχετικῆς περιοχῆς. Τὸ ἄρθρο 53 ὅμως λέει ἐπίσης ὅτι κανένας τοπικὸς διακανονισμὸς δὲν μπορεί «νὰ γίνη χωρὶς τὴν ἔγκριση τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας», καὶ ἡ ἔγκριση, ὅπως εἶναι φανερό, δὲν μπορεί νὰ δοθῇ παρὰ μόνον ἂν τὸ Συμβούλιο ὁμοφωνῇ.

Ὡστόσο τὸ ἄρθρο 51 προβλέπει «περὶ νομίμου ἀτομικῆς καὶ ὁμαδικῆς ἀμύνης» σὲ περίπτωση ἐνόπλου ἐπιθέσεως ἐναντίον ὁποιασδήποτε χώρας - μέλους, ἐπιτρέπει τὴ λήψη μέτρων αὐτοαμύνης καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τους ὡς τὴ στιγμή πού τὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας θά «λάβῃ τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα γιὰ τὴν διαφύλαξη τῆς ειρήνης». 'Η ρήτρα αὐτὴ φαίνεται ὅτι καθιστᾷ δυνατὴ τὴ σύσταση ἑνὸς ἰσχυροῦ ὁργάνου πού θά μπορῇ νὰ δρά χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου 'Ασφαλείας. 'Αλλὰ τὸ «ἰσχυρὸ» αὐτὸ ὄργανο

περιορίζεται μόνο στὴ νόμιμη κοινὴ ἄμυνα ἐναντίον «ἐνόπλου ἐπιθέσεως» ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐντελὼς τὸ ἴδιο πράγμα με τὴν διαφύλαξη τῆς ειρήνης.

Οἱ 'Ηνωμένες Πολιτεῖες, ὅπως τουλάχιστον φαίνεται, ἄφησαν τὴν ἀπομόνωση καὶ ἀνέλαβαν ὅλες τὶς εὐθύνες Μεγάλης Δυνάμεως ἀπέναντι στὴν ειρήνη καὶ τὴν εὐημερία τοῦ κόσμου. Στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους οἱ 'Ηνωμένες Πολιτεῖες ἔκαναν ὅ,τι μπορούσαν γιὰ νὰ μείνουν οὐδέτερες, τελικὰ ὅμως ἀναγκάστηκαν νὰ ἐμπλακοῦν στὴ σύγκρουση. 'Αν κρατοῦσαν διαφοροετικὴ στάση, θά μπορούσαν ἴσως νὰ ἐμποδίσουν τὸν Δεύτερο Πόλεμο καὶ ἴσως καὶ τὸν Πρῶτο. Σήμερα ὅμως, δικαιολογημένα, μπορεί νὰ υποθέσῃ κανεὶς ὅτι οἱ 'Ηνωμένες Πολιτεῖες θά κινητοποιήσουν κάθε μέσο γιὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸν Τρίτο Παγκόσμιο Πόλεμο.

'Αν εἶναι ἔτσι, πού βρίσκεται τὸ κέντρο καὶ ἄμεσο κέντρο τοῦ κινδύνου; Αὐτὸ φαίνεται καθαρὸ ἀπὸ τὴ διαφωνία πού ὑπάρχει στους κόλπους τοῦ Συμβουλίου, ἀπὸ τὸν «ψυχρὸ πόλεμο», ἀπὸ τὴν ταχύτητα με τὴν ὁποία ἡ Ρωσία ἀπορροφᾷ ὅλους σχεδὸν τοὺς γείτονές της καὶ ἀπὸ τὴν προσωρινὴ ἐξάντληση τῶν χωρῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης πού ἦταν ἄλλοτε οἱ μεγάλες δυνάμεις τοῦ κόσμου.

'Η κατάκτηση τῆς Εὐρώπης ἀπὸ μιὰ ἐπιθετικὴ δύναμη θά ἀποτελοῦσε γιὰ τὴν 'Ηνωμένης Πολιτεῖες τὸν μεγαλύτερο ἀπὸ

ὅλους τοὺς κινδύνους. Γι' αὐτὸ ὁ Συνασπισμὸς τῶν Κρατῶν τῆς Δυτ. Εὐρώπης καὶ τοῦ Βορείου 'Ατλαντικοῦ πρέπει νὰ ὁργανωθῇ γιὰ τὴν κοινὴ τους ἄμυνα. Πρέπει ὁ συνασπισμὸς αὐτὸς μετὰ ἐνδιαφέροντά του καὶ τὸ πνεῦμα του, μετὰ τὶς ἱστορικές του παραδόσεις καὶ ἴσως μετὰ τὴ γεωγραφικὴ του θέση, νὰ ἔχη ἀρκετὴ συνοχή ὥστε νὰ μπορέσῃ νὰ μείνῃ ἐνωμένος σὲ δύσκολες περιστάσεις· πρέπει τέλος, ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἡ δύναμή του νὰ εἶναι τόσο φανερὴ καὶ τόσο συντριπτικὴ, ὥστε νὰ ἀποκαρδιώσῃ κάθε πιθανὸ ἐισβολέα ἢ ὁμάδα ἐισβολέων.

Γενικῶς τὰ ἐπιχειρήματα πού εὐνοοῦν τὴ συνεργασία Βορείου 'Αμερικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι ἀκαταμάχητα. 'Η συνεργασία αὐτὴ φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ ἀκριβῶς «τὸ ἰσχυρὸ ὄργανο γιὰ τὴν πρόληψη τοῦ πολέμου» πού λείπει ἀπὸ τὸ Συμβούλιο 'Ασφαλείας.

Ὡς ἐξετάσουμε τώρα λεπτομερῶς τοὺς ἴδιους τοὺς ὁρους τοῦ συμφώνου. Στὴν εἰσαγωγὴ, οἱ συμβαλλόμενες χώρες βεβαιώνουν ἀμέσως «τὴν πίστη τους σὲς ἐπιδιώξεις... σὲς ἀρχὲς τοῦ Χάρτη τῶν 'Ηνωμένων Ἐθνῶν καὶ συγχρόνως τὴν ἐπιθυμία νὰ ζήσουν εἰρηνικὰ μετὰ ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ ὅλες τὶς κυβερνήσεις». 'Η διαβεβαίωση αὐτὴ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ μιὰ σαφὴ ρήτρα τοῦ ἀρθροῦ 7, ὅπου διακηρύσσεται ὅτι τὸ συμφωνο αὐτὸ δὲν προσ-

βάλλει ούτε τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των χωρών των 'Ηνωμένων 'Εθνών απέναντι στο Χάρτη, ούτε τη βασική ευθύνη του Συμβουλίου 'Ασφαλείας. Αυτό επαναλαμβάνεται με περισσότερες λεπτομέρειες στα άρθρα 1 και 5. Οι συμβαλλόμενες χώρες θα διακανονίζουν τις διαφορές τους με τις μεθόδους που υποδεικνύονται στο χάρτη και θα φροντίζουν ώστε κάθε ενέργεια στην οποία θα προβαίνουν να «γνωστοποιείται άμέσως στο Συμβούλιο 'Ασφαλείας» και να αναστέλλεται άμέσως, τη στιγμή που το Συμβούλιο 'Ασφαλείας θα λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα.

Τα άρθρα 5, 4 και 3 είναι και τα πιο πρακτικά. Το άρθρο 5 αναφέρεται ειδικώς στην περίπτωση ένοπλου επιθέσεως. Αντιμετωπίζει με τον ρεαλιστικότερο τρόπο το γνωστό πρόβλημα που παρουσιάζεται σε όλες τις κοινές στρατιωτικές συμμαχίες. Δεν υπάρχει όρος περί όμοφωνίας ούτε περί πλειοψηφικής απόφασης, ούτε αυτομάτων υποχρεώσεων των μελών. Κάθε μέλος διατηρεί την αυτοτέλειά του και είναι ο μόνος κριτής των υποχρεώσεων του σε ότι αφορά την εκτέλεση του συμφώνου. Οι συμβαλλόμενες χώρες συμφωνούν ότι η επίθεση εναντίον μιας απ' αυτές θα ισοδυναμεί με επίθεση εναντίον όλων, ότι κάθε χώρα χωριστά «σύμφωνα με το δικαίωμα που της αναγνωρίζει το άρθρο 51» θα πάρει «άμέσως μόνη της ή σε συμφωνία με

τις άλλες, κάθε μέτρο που θα κρίνει απαραίτητο, συμπεριλαμβανομένης και της χρησιμοποίησης των όπλων, για να αποκαταστήσει και διαφυλάξει την ασφάλεια της ζώνης του Βορείου 'Ατλαντικού». Το άρθρο προβλέπει επίσης ότι οι συμβαλλόμενες χώρες θα παίρνουν κοινές αποφάσεις όταν μια απ' αυτές νομίση ότι απειλείται, και δεν θα περιμένουν να εκδηλωθεί η ένοπλη επίθεση.

Το άρθρο 3 προβλέπει ότι, για να πραγματοποιήσουν τις υποσχέσεις που έδωσαν για την άμυνα κάθε μιας χωριστά και για την αμοιβαία βοήθεια, οι χώρες του συμφώνου θα «συσκεφθούν και θα αναπτύξουν τις ατομικές και ομαδικές τους δυνάμεις για να αντισταθούν σε μια ένοπλη επίθεση».

Το άρθρο 9 προχωρεί ακόμη περισσότερο. Προβλέπει ένα μόνιμο συμβούλιο όπου θα αντιπροσωπεύονται όλες οι συμβαλλόμενες χώρες και αναλαμβάνει να συστήσει άμέσως 'Επιτροπή 'Αμύνης. Μ' άλλα λόγια το σύμφωνο δημιουργεί ένα μόνιμο συμβούλιο, που δεν περιορίζεται από τον όρο της όμοφωνίας, συμβούλιο του οποίου τα μέλη έχουν χωριστά και όλα μαζί την υποχρέωση να συσκέπτονται όταν ένα απ' αυτά νομίση ότι «απειλείται» και να κινητοποιούν, αφού συμβουλευθούν και τα άλλα μέλη, την στρατιωτική δύναμη που χρειάζεται. 'Η διάταξη αυτή προχωρεί πολύ περισσότερο

απ' ότι πρόβλεπαν οι συντάκτες του άρθρου 51, ωστόσο δεν είναι αντίθετη με κανένα σημείο του χάρτη και συμφωνεί απόλυτα με το πνεύμα του.

'Η εφαρμογή του συμφώνου θα συναντήσει χωρίς αμφιβολία εμπόδια στο 'Αμερικανικό Κογκρέσο. 'Οσοι είναι αντίθετοι σ' αυτό, θα τονίσουν, όχι τελείως άδικα, ότι συνεπάγεται μεγάλα οικονομικά βάρη και απρόβλεπτες περιπλοκές. Θα παρατηρήσουν ακόμη, αυτή τη φορά με λιγότερο δίκιο, ότι σπεύδει να απελπιστεί σχετικά με τη συνεργασία της Ρωσίας και ότι και από την καλύτερή του πλευρά ακόμη, δεν είναι παρά καθαρά τοπική στρατιωτική συμμαχία. 'Οσο για τη Ρωσία, από τη στιγμή που το Κρεμλίνο θα υιοθετήσει πολιτική πιο σύμφωνη με το πνεύμα των 'Ηνωμένων 'Εθνών, το Συμβούλιο 'Ασφαλείας θα αποκτήσει πάλι τη δύναμή του και το Σύμφωνο του 'Ατλαντικού δεν θα έχη πια λόγο ύπαρξης.

'Από το άλλο μέρος, δεν πρέπει ποτέ να ξεχνάμε ότι η αξία ενός συμφώνου δεν βρίσκεται μόνο στις ρήτρες του, αλλά στις προθέσεις εκείνων που τις υπογράφουν. Σ' αυτό, το Σύμφωνο του Βορείου 'Ατλαντικού φαίνεται ότι αποτελεί μέρος ενός γενικότερου σχεδίου ειρήνης. Στις

18 Μαρτίου του 1949 ο κ. Μπέβιν και ο κ. 'Ατσεσον διασάφισαν ότι η ανεξαρτησία και η ακεραιότητα της 'Ελλάδος, της Τουρκίας και του 'Ιράν ήταν ζητήματα «σημαντικά». Και ο κ. 'Ατσεσον προχώρησε ακόμη περισσότερο:

«'Η ασφάλεια των 'Ηνωμένων Πολιτειών», είπε, «δεν μπορεί να καθοριστεί με σόνορα. Κάθε σοβαρή απειλή κατά της ειρήνης και της διεθνούς ασφαλείας, άσχετα που θα δημιουργηθεί, ενδιαφέρει άμεσα τη χώρα μας. Συνεπώς η πολιτική μας είναι να βοηθάμε τους ελεύθερους λαούς να διαφυλάσσουν την ακεραιότητά και την ανεξαρτησία τους, όχι μόνο στη Δυτική Ευρώπη και στη Βόρεια και Νότια 'Αμερική, αλλά σ' όποιο μέρος μπορεί να αποδειχθεί αποτελεσματική η βοήθεια που θα δώσουμε.»

Το Σύμφωνο του 'Ατλαντικού δεν μας προσφέρει ειρήνη βασισμένη στην όμοноια όλου του κόσμου όπως προέβλεπε ο Χάρτης των 'Ηνωμένων 'Εθνών· αυτήν την ειρήνη σήμερα δεν μπορεί να μας την δώσει κανένα σύμφωνο. 'Ωστόσο δίνει, σ' ένα κόσμο που νοιώθει βαθιά ότι δεν μπορεί να άμυνθεί, τα θεμέλια ενός μεγάλου οικοδομήματος παγκοσμίου ασφαλείας, και αξίζει, εκείνοι που πιστεύουν στο ιδανικό των 'Ηνωμ. 'Εθνών, να το δεχτούν με αισθήματα βαθιάς άνακουφίσεως και ευγνωμοσύνης.

ΣΠΑΝΙΑ οι άνθρωποι κάνουν χρήση των ελευθεριών που έχουν. Σπάνια π.χ. χρησιμοποιούν την ελευθερία της σκέψης. 'Αντί γι' αυτήν ζητούν ελευθερία λόγου.

Kierkegaard

Τό έδαφος της Εύρώπης αύξάνει στην 'Ολλανδία

(Από το «New York Herald Tribune»,
Παρίσι)

Στόν μακραιώνα άγώνα τους έναντιον της θάλασσας, οι 'Ολλανδοί μηχανικοί μπορούν να είναι περήφανοι ότι αυτοί είχαν την ιδέα να ξαναδώσουν στήν καλλιέργεια μεγάλες κατεστρεμμένες περιοχές.

Χιλιάδες στρέμματα γης που σήμερα καλύπτει η θάλασσα θά ξαναγίνουν καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Το έργο αυτό γίνεται με κεφάλαια της Ε.Σ.Α. (Υπηρεσία Εύρωπαϊκής Συνεργασίας).

Η έκταση η οποία θα αποξηρανθή είναι περίπου 365.000 στρέμματα και εκτείνεται νοτιοανατολικά και νοτιοδυτικά της λίμνης 'Ιζελ που άλλοτε ήταν πύδ γνωστή ως Ζούιντερ Ζέε. Έξη χρόνια θα χρειαστούν για να γίνουν φράγματα και άλλα έξη για να αποξηρανθούν και να αποδοθούν στή γεωργία αυτές οι περιοχές.

Για τους 'Ολλανδούς, φυσικά, το σχέδιο είναι άπλωσ συνέχεια ενός προγράμματος που άρχισε τον Μεσαίωνα—του προγράμματος της σωτηρίας της γης από τη θάλασσα, και το οποίο οι 'Ολλανδοί καλλιεργηταί εφαρμόζουν στά 35% της καλλιεργήσιμου γης του τόπου τους.

Τό σημερινό πρόγραμμα, σύμφωνα με τις δηλώσεις του Δρ. Στέφαν Λ. Λάβες, Γενικού Διευθυντού της Υπηρεσίας 'Επισιτισμού της 'Ολλανδίας, είναι τό μεγαλύτερο από όσα ανέλαβε να εφαρμόση η κυβέρνηση, και σκοπός του είναι η αντιμετώπιση των δυσκολιών που προκαλεί η αύξηση του πληθυσμού της χώρας και η συνεχής έλλείψεις της παραγωγής τροφίμων.

«Τό ζήτημα δέν είναι αν μπορούμε να εφαρμόσωμε τό σχέδιο», λέει ο Δρ. Λάβες, «άλλά οι δέν μπορούμε να μὴν τό εφαρμόσωμε. Χρειαζόμαστε τροφίμα. Χρειαζόμαστε τη γη.»

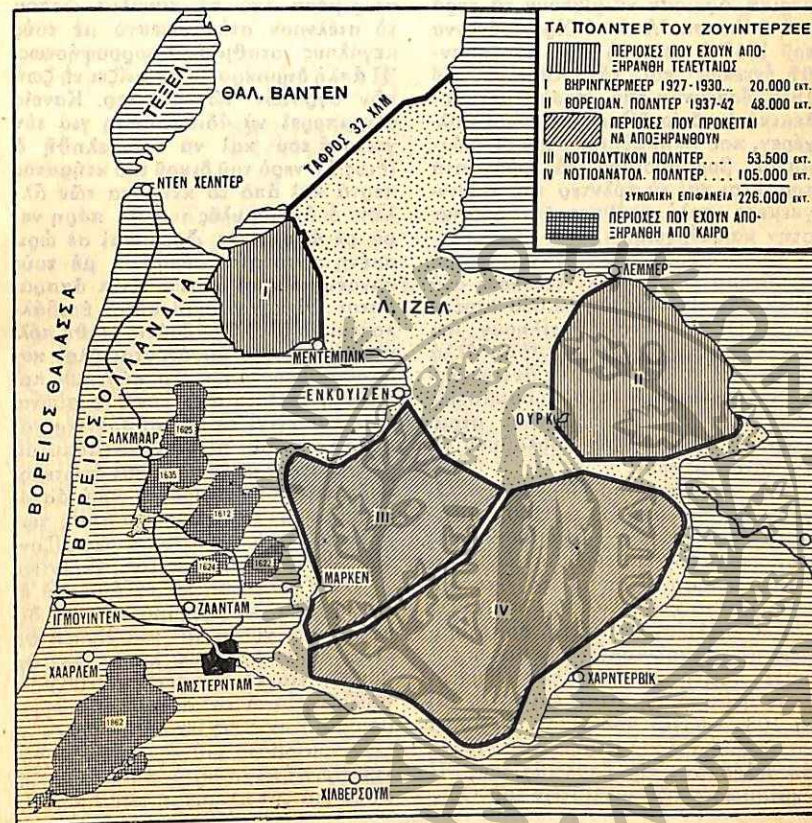
Οι δύο περιοχές, μαζί με 119.000 στρέμματα που εκτείνονται βορειοανατολικά τους και των οποίων η αποξήρανση τελείωσε στά 1947, θά αποτελέσουν τη 12η έπαρχία της 'Ολλανδίας. Οι πολεοδόμοι λογαριάζουν πώς θά κατανεύουν τον πληθυσμό. Έχουν ήδη έτοιμα τό σχέδια μιάς έπαρχιακής πόλεως με 40.000 κατοίκους που θά βρίσκεται στο κανάλι που θά χωρίσει τις δύο νότιες περιοχές, τό δύο πόλντερ, όπως λέγονται, τεσσάρων μικρότερων πόλεων γύρω από τη μεγάλη, και σαρανταπέντε χωριών με 2000 κατοίκους τό καθένα.

Έπειδή τό έδαφος στίς περιοχές αυτές θά είναι έντελώς επίπεδο, θά υπάρχουν δενδροφύτες ζώνες. Προβάλλει όμως άλλο ένα πρόβλημα: έπειδή τό έδαφος των νέων πόλντερ θά είναι όπωσδήποτε χαμηλότερο από των γύρω περιοχών, υπάρχει ο φόβος τά νερά να συρρέουν σ' αυτά, και τό γύρω χωράφι να ξεραίνωνται. Για να αποφευχθή αυτό, τά νέα πόλντερ θά χωριστούν από την ένδοχώρα με ένα κανάλι πλάτους περίπου δύο μιλίων, ενώ στή νοτιοδυτική πλευρά, εκεί όπου τά πόλντερ θά αντικρύζουν τό Άμστερνταμ, θά υπάρξη μιά μεγάλη λίμνη. Η λίμνη—έξηγοϋν οι μηχανικοί—είναι άπαραίτητη, γιατί καθώς όλα σχεδόν τά σπίτια του Άμστερνταμ είναι χτισμένα πάνω σέ ξύλινους χοντρούς πασσάλους, θά κινδυνεύουν να πέσουν αν ξαφνικά τό έδαφος ξεραίνονταν με τη συγκέντρωση των υδάτων στή χαμηλότερη γη των πόλντερ. Τά άνάντορα του Άμστερνταμ π.χ. 800 χρόνια τώρα στηρίζονται σέ 13.659 ξύλινους πασσάλους και όταν έβγαλαν έναν για να δούν αν ήταν γερός, βρήκαν ότι διετηρείτο θαυμάσια μέσα στο ύγρό χώμα.

Με την κατασκευή των δύο νέων πόλντερ θά πραγματοποιηθή τό όνειρο που έκαναν οι 'Ολλανδοί του 19ου αιώνα, όταν κοιτούσαν την Ζούιντερ Ζέε με τά 850.000 στρέμματα της και καταλάβαιναν πώς κάτω από τό άλυμυρό νερό ύληρχε γη που έπρεπε να την κερδίσουν. Τό πρώτο μεγάλο σχέδιο για την αποξήρανση της Ζούιντερ Ζέε έγκρίθηκε από την κυβέρνηση στά 1918, και τότε χτίστηκε τό φράγμα στο στόμιο του κόλπου, μήκους 21 μιλίων. Έγιναν τέσσερα πόλντερ μέσα στο φράγμα με συνολική έκταση 560.000 στρέμματα, και η περιοχή που δέν

αποξηράνθηκε σχημάτισε μιά λίμνη, την 'Ιζελ. Με την άποκατάσταση των δύο τελευταίων πόλντερ, η οποία συμπεριλαμβάνεται στο σχέδιο Μάρσαλ, η άρρώσιμη γη της 'Ολλανδίας θά αύξηθή σχεδόν κατά 10% και θά δώση τά τροφίμα που χρειάζονται για να ζήσουν 800.000 άνθρωποι.

Τό μεγάλο φράγμα που βλέπει στή Βόρειο Θάλασσα, με τά μεγάλα άνοίγματα που κρατούν σταθερή τη στάθμη των νερών στο έσωτερικό, τελείωσε τό 1932 και την έποχή που γινόταν αυτό, έγινε και τό πρώτο από τά τέσσερα πόλντερ που όνομά-

στης Βήρινγκερμεερ και εγκαινιάστηκε επισήμως στα 1930.

Δέκα χρόνια και περισσότερο οι γεωργοί του Βήρινγκερμεερ ζούσαν ευτυχισμένοι, ώσπου, δεκαπέντε ημέρες προ της συνθηκολογήσεως, οι Γερμανοί ανατίναξαν το φράγμα και πλημμύρισε μιά περιοχή από 50.000 στρέμματα. Σπίτια, αγροί και σιταποθήκες σκεπάστηκαν από το νερό, που έφθασε τα 5 μέτρα.

Άμέσως μετά την απελευθέρωση το έργο της αποκαταστάσεως αυτού του πόλντερ πήρε απόλυτη προτεραιότητα. Πρώτα κλείστηκαν τα ανοίγματα του φράγματος. Μετά, με τις άντλίες που ήρθαν από την Αμερική, άρχισαν να ρίχνουν τα νερά στη θάλασσα. Από το Χριστούγεννα του 1945 η περιοχή είχε αποξηρανθεί έντελως και τον Απρίλιο του 1946, έσπερναν την πρώτη μεταπολεμική έσοδεία. Όπως το νησί Βαλχέρεν, που πλημμύρισε όταν οι Σύμμαχοι βομβάρδισαν τα φράγματά του, έτσι και το πόλντερ του Βήρινγκερμεερ πολύ γρήγορα ξαναδόθηκε στην καλλιέργεια.

Το δεύτερο πόλντερ, γνωστό με το όνομα Ούρκερλαντ τελείωσε στα 1942, και είχε έκταση 12.000 στρέμματα. Οι Γερμανοί απείλησαν ότι θα το πλημμύριζαν κι αυτό, αλλά οι άνδρες του κινήματος αντίστασής τους και έτσι τα γερμανικά στρατεύματα έφυγαν πριν προλάβουν να το καταστρέψουν.

Τα κτήματα του Ούρκερλαντ έχουν έκταση από 30 ως 100 στρέμματα και για την ώρα ιδιοκτήτης των κτημάτων και των σπιτιών είναι η Κυβέρνηση, ή όποια τα έχει νοικιάσει. Στα κτήματα αυτά δοκιμάζεται ή καλλιέργεια νέων δημητριακών με συγχρονισμένες μεθόδους.

Η πρώτη έσοδεία του Ούρκερλαντ ήταν πραγματική επιτυχία, και οι 103 γεωργοί που είχαν νοικιάσει τα κτήματα ήταν περήφανοι για τα αποτελέσματα της δουλειάς τους. Η εκμίσθωση των κτημάτων του Ούρ-

κερλαντ από το κράτος θα συνεχισθή και φέτος.

Το περίπλοκο δίκτυο των τάφρων, των καναλιών, των ανεμομύλων και των σταθμών άντλήσεως των υδάτων δεν υπάρχει για την άρδευση της γής της 'Ολλανδίας. Σκοπός του, αντίθετα, είναι να κρατά το περισσό νερό μακριά. Έτσι τα πόλντερ, αλλά από βάλτοι που ήταν, αλλά από λίμνες, ή ακόμη και από θάλασσα, έγιναν εύφορες περιοχές.

Από τα πόλντερ, αλλά βρίσκονται περισσότερο χαμηλά από το επίπεδο της θαλάσσης και άλλα λιγότερο, και οι άντλίες και οι ανεμόμυλοι φέρνουν το νερό από πόλντερ σε πόλντερ μέσα από τα κανάλια, ώσπου το στέλνουν στον ωκεανό με τους μεγάλους σταθμούς απορροφήσεως. Η άπλη δημοκρατία ρυθμίζει τη ζωή των αγροτών των πόλντερ. Κανείς δεν μπορεί να αδιαφορήσει για τον γείτονά του και να έπωφεληθί ο ίδιος. Το νερό του δικού του κτήματος περνά και από τα κτήματα των άλλων· ο ανεμόμυλός του θα πάρει νερό σε ώρισμένες ώρες και σε ώρισμένη ποσότητα, σύμφωνα με τους κανονισμούς, οι όποιοι είναι απαραίτητοι. Οι κανονισμοί αυτοί επιβάλλονται από το Συμβούλιο κάθε πόλντερ στο οποίο ακούγονται όλοι και αποφασίζουν μαζί. Το σύστημα παρμένη το ίδιο από τον 17ο αιώνα, τότε που έγινε το πρώτο πόλντερ και στήθηκαν οι πρώτοι ανεμόμυλοι.

Όλλανδοί μηχανικοί και ανώτεροι κυβερνητικοί λειτουργοί που άσχολούνται με την αποκατάσταση των πόλντερ από το 1918, διαχειρίζονται 300.000.000 λίρες σε γκίλντερ.

Όταν τελειώσει το σχέδιο που έχει αρχίσει, τα τρόφιμα που θα δίνουν κάθε χρόνο τα νέα έδάφη θα είναι αξίας 4.000.000 λιρών, και θα άρχουν για τη διατροφή 150.000 ανθρώπων. Από το ποσό που αναφέραμε, μόνον 2% θα δαπανηθούν σε ξένα νομίσματα για την αγορά μηχανμάτων, ενώ τα 90% θα καταναλωθούν για την πληρωμή των εργατών.

Η ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ-ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ ΜΙΑΣ ΜΑΚΡΙΝΗΣ ΕΔΕΜ...

Του THOMAS WOODROOFFE
(Από το «Blackwood's Magazine», 'Εδιμβούργο)

Εικονογράφηση GORDON DAVEY

Οι απόκληροι βράχοι και οι πυργωτές κορφές του νησιού Μούρεα που βρίσκεται άκριβως απέναντι στο νησί Παπίτη, άρχισαν να ξεχωρίζουν μέσα από την πρωινή ομίχλη, όταν πληρώσε ότι ήταν για τα νησιά του Συμπλέγματος Σοσάιτετ Άιλαντς. Ο Κυβερνήτης μας έλπιζε πως το πετρελαιοφόρο μας που είχε πάρει διαταγή να μάς συναντήσει στο Μπόρα-Μπόρα, θα είχε φέρει μαζί του ταχυδρομείο από το Σάν Ντιέγκο.

Αργά το απόγευμα άφησαμε τον Ωκεανό βαμμένο κόκκινο από τον ήλιο που έδυε, και σχίζοντας τ' άφρισμα κύματα μπήκαμε σε ένα ήρεμο λιμάνι. Ρίξαμε άγκυρα κάτω από τη σκιά ενός θεόρατου βράχου που ύψωνόταν πάνω από το λιμάνι.

Μιά πραγματικά άπερίγραπτη βάρκα με κουπιά πλεύρισε το καράβι μας και ένας κακοντυμένος ξυπόλητος άνθρωπος ανέβηκε στο κατάρωμα. Άφου έβγαλε το ψάθινο κεντημένο καπέλλο του, μάς πληροφόρησε ότι ήταν ο πράκτορας (της Γαλλικής Κυβερνήσεως φανταστήκαμε).

Ο κυβερνήτης έχασε το ενδιαφέρον του μόλις ανέκάλυψε ότι ο πράκτορας δεν είχε νέα για το πετρελαιοφόρο. Ο άνθρωπάκος αυτός είχε έρθει βέβαια στο καράβι γιατί ήθελε να του δώσουμε κάτι να πιή· είμασταν έτοιμοι να κατεβούμε όταν ακούσαμε από το κατάρωμα ένα χαρούμενο βέλασμα και είδαμε τον Φύλαρχο να βγαίνει από ένα μονό-ξύλο.

Από τη στιγμή εκείνη ο κακομοί-

ρης ό πράκτορας έπαψε νά ύπολογίζεται. Κάτω στην τραπεζαρία του πολεμικού μας ό πράκτορας κατέβαζε τό ένα ύστερα από τό άλλο τά ούίσκυ σάν νά ήταν γάλα από καρύδες. Έκει κατευθύνθηκε και ό Φύλαρχος και άρχισε κι αυτός την ίδια δουλειά. Οι πρόγονοί του φορούσαν την Ιερή Κίτρινη Ζώνη. Τι χρειαζόμασταν; Φρέσκο νερό, άρτόδεντρα, γλυκοπατάτες ή μάγκες, μπανάνες ή ανανάδες; Γι' αυτόν δέν είχε καμιά σημασία—γιατί θά πήγαιναν νά τά βρούν και νά τά μαζέψουν οί άνθρωποι του. «Τό ίδιο θά κάνω και γιά τό άλλο σας καράβι όταν έρθη ν' άράξη εδώ, αντιμεθαύριο».

‘Ο κυβερνήτης μόλις τ' άκουσε πετάχθηκε. «Τό πετρελαιοφόρο μας; Για τ' όνομα του Θεού τί έννοεις;»

«Πέρασε τό νησι Τουαμότους νωρίς; σήμερα τό πρωί. Τό έμαθα λίγο πριν ν' ανέβω στο καράβι σας.»

Μά τό Θεό έχει δίκιο σκέφτηκε ό πλοίαρχος πού μόλις είχε πάρει ένα σήμα από τό πετρελαιοφόρο. «Από ποιόν τό έμαθες;» τόν ρώτησε φωνάζοντας δυνατά.

‘Ο Φύλαρχος άφησε τό άδειο του ποτήρι και είπε απλά ‘Από τά πουλιά».

‘Ο πλοίαρχος παράγγειλε νά σερβίρουν άκόμα ένα ούίσκυ, αυτή τη φορά όμως, παράγγειλε ένα διπλό γιά τόν εαυτό του.

«Έχω συγγενείς στο Τουαμότους», είπε ό Φύλαρχος πριν φύγη. Αυτή ήταν ή μόνη διευκρίνιση πού έκαμε.

Τήν ώρα πού έφευγε μ' έπιασε άπό τό χέρι, πάνω στη γέφυρα και, δείχνοντάς μου τις δίδυμες κορφές του Βουνού Παχία πού ύψωνόταν σχεδόν κάθετα πάνω από την θάλασσα, μου είπε: «Αύριο θά έρθης νά μείνεις μαζί μου» θά στείλω την κόρη μου νά σε πάρη όταν ό ήλιος ανέβη ψηλά στον ούρανό». Ύστερα μπήκε στο μονόξυλό του και έφυγε.

Τό ζήτημα της άδειας πού ήθελα νά πάρω χρειαζόταν νά τό χειριστώ καλά. Άν ζητούσα άδεια έγώ, ένας νεαρός άνύπαντρος ύποπλοίαρχος, γιά νά κάνω έθνολογικές μελέτες σ' ένα χωριό της Ταϊτής, ήξερα καλά πώς ή αίτησή μου δέν θά γινόταν ευχάριστα δεκτή άν έλεγα όμως ότι θά πήγαινα γιά σπόρ, τότε τό πράγμα άλλαζε, γιατί ή ύποστηρίξη του σπόρ είναι ένας από τούς άγραφους νόμους του Ναυτικού. Γι' αυτό ζήτησα άδεια γιά νά πάω νά κυνηγήσω πάπιες—άλλος λόγος άν δέν ύπήρχε ούτε μία πάπια στο νηι Μπόρα—Μπόρα. ‘Η άδεια μου δόθηκε άμέσως, και μου ευχήθηκαν όλοι νά γυρίσω με γεμάτο τό σακκο μου.

‘Η κόρη του Φυλάρχου, ή «πριγκήπισσα» όπως την έλεγε ό πράκτορας όταν μιλούσε γι' αυτήν, ήρθε με καθυστέρηση μόνο... τριών ώρών. ‘Ηταν όμως ένα όμορφο κορίτσι με ροζ μάγουλα, σάν Εύρωπαια. Φορούσε ένα κόκκινο λουλούδι στο ένα της αυτί και την έλεγαν ‘Οτοούα. Άφου ξεκουράστηκε λίγο στο δροσερό μαγαζί του Πράκτορα, πήρε ένα μπουκαλί ρούμι και ξεκινήσαμε άκολουθώντας ένα πολύ άνηφορικό μονοπάτι πού ανέβαινε στριφογυρίζοντας μέσα από φοινικιές και άρτόδεντρα. Περπατούσε άκούραστα, με άνεση και μιλούσε πολύ χαριτωμένα

ανάμικτα σπασμένα Έγγλέζικα και Γαλλικά· έγώ την άκολουθούσα λαχανιασμένος.

‘Ο Φύλαρχος ήρθε νά μάς προύπανθή και νά μου ευχηθή τό καλύτες ώρισιες. Περάσαμε κάτι έρημες καλύβες και φτιάσαμε σέ μιιά λιμνούλα πού βρισκόταν άνάμεσα στα δέντρα, λίγο πιό έξω από τόν συνοικισμό. Ένας μικρούλης καταρράκτης έπεφτε από τούς βράχους, και ένα μικρό ποταμάκι κυλούσε και έφευγε πάνω από χορταριασμένες πέτρες.

Στά μέρη αυτά, όταν θέλεις νά κάνεις μπάνιο, βγάζεις τά ρούχα σου, τά πετάς πάνω στις φτέρες πού φυτρώνουν εκεί τριγύρω και πηδάς στο νερό. Τό νερό είναι παγωμένο, γιατί κατεβαίνει από μιιά πηγή πού βρίσκεται ψηλά στο βουνό. Πλατσούρισα λίγο με πιασμένη την άναπνοή μου, έφριξα μιιά ματιά γύρω μου. ‘Όλο τό χωριό βρισκόταν εκεί: πολλές γυναίκες ήταν ως στη μέση στο νερό και έκαναν μπάνιο στα παιδιά τους· κάτι κορίτσια πιό πέρα βουτούσαν και κολυπούσαν σάν χέλια γιά νά ξεφύγουν από τά πειράγματα τών νέων· παιδιά βουτούσαν στο γάργαρο νερό σάν ψάρια—και κανένας άπ' όλους αυτούς δέν φορούσε τίποτα. Τό περιεργο ήταν ότι δέν αισθανόσουν γυμνός. Γνώρισα και γώ τώρα λίγο την ‘Εδέμ· πού ό Ρουσσώ ήθελε νά φαντάζεται ότι ύπήρχε πραγματικά στη Νότιο Θάλασσα.

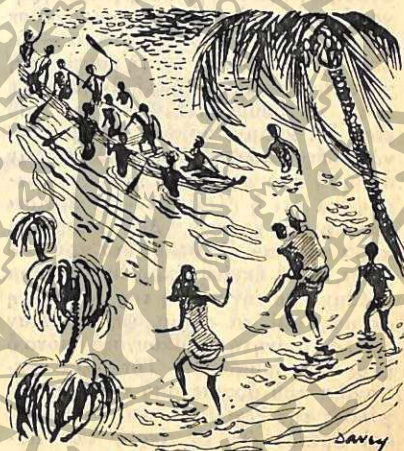
«Καιρός ν' ανοίξουμε την μπουκάλα», φώναξε ό Φύλαρχος από την ξηρά, γνέφοντάς μου πολύ πονηρά. Βγήκα και τόν άκολουθήσα μέσα άπό τις καλύβες· τό πουκάμισο είχε κολλήσει στην πλάτη μου και κρατούσα τά παπούτσια και τις κάλτσες μου στο χέρι περιμένοντας νά στεγνώσουν τά πόδια μου γιά νά τις φορέσω. Δύσκολα θά τό έλεγε κανείς χωριό, γιατί όλο μαζί θά μπορούσε ένα πρωί νά ξεσηκωθή και νά μεταφερθή σ' άλλο μέρος. ‘Η καλύτερα του Φυλάρχου ήταν άνοιχτή στα πλάγια και είχε και δεύτερο πάτωμα πού στηριζόταν σέ τέσσερα

δοκάρια· χάμω ήταν στρωμένο ένα στρώμα από φύλλα—αυτό ήταν τό κρεβάτι όπου κοιμόταν αυτός και ή οικογένειά του ό ένας δίπλα στον άλλο. Εκείνο τό άπόγευμα, είχαν φτιάξει γιά μένα εκεί δίπλα, μιιά καλύβα στρωμένη με φτέρες πού τις είχαν κόψει εκείνη την ώρα γιά νά μου φτιάξουν κρεβάτι. Καθήσαμε σταυροπόδι στο πάτωμα της καλύβας του και όταν έφερε ένα κανάτι με κρύο νερό και μερικές άδειες καρύδες γιά κύπελλα, μου χάλασε όλη τη γοητεία της ‘Εδέμ άνοίγοντας ή μοιχεία με τό πολιτισμένο αυτό εργαλείο πού όνομάζουμε «τιρ - μπουσόν».

Λίγο πιό ύστερα μου φάνηκε ότι όι φωτιές λάμπανε περισσότερο μέσα από τά δέντρα—έκει πού οι γυναίκες έτοίμαζαν τό βραδυνό φαγητό—σάν νά τούς είχαν ρίξει περισσότερα ξύλα· δέν ήταν όμως αυτό: ή τροπική νύχτα είχε πέσει βαρεία χωρίς καμιά προειδοποίηση.

Μόνο ένα μακρινό γέλιο ή κανένα τραγούδι διέκοπτε τη συνομιλία μας.

Πρός τιμή μου εκείνο τό βράδυ θά γινόταν γιορτή. Ύστερα άπό λίγο όλοι οι άντρες κάθισαν

σταυροπόδι πάνω σὲ στρογγυλὲς ψάθες ἐκεῖ κοντά. Ἡ λάμψη τῆς φωτιᾶς ἔπαιξε καὶ χόρευε πάνω στοὺς σωρούς τῶν πολύχρωμων ὠριμῶν φρούτων. Οἱ γυναῖκες πηγαίνοντες ἐπὶ σὲ βάθος σερβίροντας τὸ φαγητό, καὶ ἔφεραν νερό γιὰ νὰ πλύνουμε τὰ χέρια μας ὕστερα ἀπὸ κάθε φαί—γιατὶ τρώγαμε βέβαια μὲ τὰ χέρια. Ἀρχίσαμε μὲ γιαχνιστὰ χέλια καὶ μεδούλι καὶ ὕστερα ἀκολούθησαν ψητὰ κοτόπουλα μὲ ἀγριοπαπανάδες. Ὅσος χρόνος ἔμενε σὲ σὺμάχι μας, γέμιζε μὲ τὸ πολλοῦ μὲν, μὲν πούτιγγα ἀπὸ γλυκοπατάτες καὶ βούτυρο καρύδας. Ἦρθε ὁμως καὶ ἡ στιγμή πού σκουπίσαμε γιὰ καλὰ τὸ στόμα μας καὶ πλύνουμε τὰ χέρια μας. Ἐνας νέος ἀπέναντί μου ἀρχισε νὰ παίζει κιθάρα, ἄλλος τὸ ἀκορντεόν του, ἐνῶ ἕνα τύμπανο ἀκουγόταν ρυθμικά, καὶ ἡ Ὀσοῦα πετάχτηκε μέσα ἀπὸ τὴ σκιά τῶν δέντρων σὲ τὸ φῶς πού ἔστειλαν οἱ φωτιές.

Γιὰ μιὰ ἀπλή χωριατοπούλα ὁ τρόπος πού μπήκε ἦταν πολὺ ἐπιτυχημένος. Ὅλο ὅλο πού φοροῦσε ἦταν ἕνα περιδέραιο ἀπὸ λουλούδια καὶ μιὰ χαβανέζικη φούστα. Ἀμέσως ἀρχισε τὸ χορὸ τῆς. Ἡ μουσική, ἀργὴ καὶ σιγανή, τόσο πού σχεδὸν δὲν ἀκουγόταν στὴν ἀρχή, γρήγορα ἐξαστάθηκε, ἔγινε ἀγριώτερη καὶ γρηγορώτερη καὶ πάντα κυριαρχοῦσε ὁ δυνατὸς ἦχος τῶν τυμπάνων—ὧσπου ἦταν δύσκολο νὰ πῇ κανεὶς ἂν ἡ χορεύτρια ἀκολουθοῦσε ἢ ἂν κανόνιζε αὐτὴ τὸ ρυθμό. Ὁ Φύλαρχος μοῦ εἶπε ὅτι καμμιά κοπέλα δὲν μπορεῖ νὰ χορέψῃ καλὰ αὐτὸ τὸ χορὸ ἐκτὸς ἂν ἀσκήθῃ ἀπὸ παιδί, καὶ πρόσθεσε περήφανα ὅτι ἡ Ὀσοῦα εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ τριῶν χρόνων. Δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ ἦταν ἀλήθεια αὐτὰ πού μοῦ ἔλεγε, γιατί ἐκεῖνη ἀκριβῶς τὴν ὥρα στάθηκε μὲ τὴν πλάτη της γυρισμένη σὲ μᾶς, καὶ τὰ χέρια ψηλά. Ἦταν ἐντελῶς ἀκίνητη καὶ ἀκουγόταν μόνο ὁ ἦχος τῶν τυμπάνων. Τότε μιὰ ἀνατριχίλα πού ἀρχισε ἀπὸ τοὺς ἀστράγαλους της ἐξεχύθηκε σὲ τὸ σῶμα της καὶ ἔφτασε ὡς τὴς ἄκρες τῶν δα-

χτύλων τῶν χειρῶν της—δὲν ἦταν ἕνας σπασμὸς ἀλλὰ σὰν ἀναλαμπὴ τῆς φωτιᾶς τὴν ὥρα πού παίρνει ν' ἀνάψῃ. Τότε ἀρχισαν νὰ παίζουν καὶ τὰ ἄλλα ὄργανα, καὶ ἐκεῖνη ἐξανάρχισε τὸ χορὸ κουνώντας τοὺς ὤμους καὶ χτυπώντας τὰ πόδια στὴ γῆ. Οἱ θεατὲς τραγουδοῦσαν τώρα ὅλοι μαζί καὶ γρήγορα ὅλο τὸ χωριὸ ἀρχισε τὸ χορὸ. Ἐνας ἕνας οἱ χορευτὲς ἔφευγαν, οἱ φωτιές μικραίναν, ὥσπου ἔμειναν σωροὶ ἀπὸ φλογερὴ στάχτη καὶ γὰρ πῆγα νὰ κοιμηθῶ στὴν καλύβα μου, πάνω στὶς φτέρες, μὲ νανούρισμα τὸ θρόισμα τῶν φύλλων.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Φύλαρχος δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ ὅτι ἔφευγα πρὶν ἀπὸ τὸ βραδυνὸ φαγητό. Ἔτσι ὅταν ἡ Ὀσοῦα καὶ γὰρ ἐξελίχθηκε καὶ ἀρχίσαμε νὰ κατεβαίνουμε τὸ βουνὸ Βαϊτάπε εἴχαμε μόνο τὸ φῶς τῶν ἀστέρων γιὰ νὰ μᾶς φωτίξῃ τὸ δρόμο μας.

Ὅταν φτάσαμε στὴς χαμηλότερες λοφοπλαγιές, πρόσεξα τὰ φῶτα ἐνὸς δευτέρου карабиού σὲ τὸ λιμάνι. Τὸ πετρελαιοφόρο εἶχε φτάσει—κι ὅταν φτάσαμε στὴν παραλία, ἡ τελευταία βάρκα τοῦ βαποριοῦ μου εἶχε φύγει πρὶν ἀπὸ πολλὰ ὥρες. «Πρέπει νὰ δανειστῶ τὴ βάρκα τοῦ πράκτορα», εἶπα. Ἡ Ὀσοῦα εἶπε καθαρά τί σκεπτόταν γιὰ τὸν Πράκτορα, τὴ βάρκα του καὶ τὴν ἰδέα μου, φτύνοντας τὸ ξαχαροκάλαμο πού μασοῦσε. «Ἐλα», μοῦ εἶπε βάζοντας ἕνα νέο κομμάτι ξαχαροκάλαμο σὲ τὸ στόμα της. «Ἐγὼ διορθώσω ὅλα». Διευθύνθηκε πρὸς μιὰ καλύβα πού βρισκόταν πάνω σὲ δρόμο, καὶ φώναξε πολλὰς φορὰς ὥσπου πρόβαλε ἕνας νέος μ' ἀχτένιστα μαλλιά. Χασμουρήθηκε καὶ γέλασε χαρούμενα ὅταν ἡ Ὀσοῦα τοῦ εἶπε τί ἤθελε. Πῆγαν μαζί σὲ τὸ χωριὸ Βαϊτάπε στὶς 11 ἡ ὥρα τῆς νύχτας καὶ ἐξοχώσαν τοὺς ἀντρες ἀπὸ τὸν ὕπνο τους.

Κάπου τριάντα γεροδεμένοι νέοι οἶζαν στὴ θάλασσα ἕνα μονόξυλο ἢ Ὀσοῦα ἔτρεχε πίσω τους καὶ μῆκε στὴ θάλασσα ἐνῶ ἔμένα μὲ σήκωσαν καὶ μ' ἔβαλαν μέσα. Ὑστερα

ἀπὸ ἕνα—δύο δοκιμαστικὲς κουπιές, τριάντα κουπιὰ λάμπανε σὲ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων. Ἀρχίσαμε νὰ πλεύουμε ἀρκετὰ γρήγορα, ὅχι ὅμως ὅσο ἤθελε ἡ Ὀσοῦα. Ἐβγαλε μιὰ ψηλὴ κορώνα πού κατέληξε σὲ τραγούδι. Τὸ πλήρωμα ξεφώνισε ἀπὸ χαρὰ, καὶ κάθε φορὰ πού βουτούσαν τὰ κουπιὰ τους στὴ θάλασσα ἀκούγονταν ἕνα σιγανὸ γρύλλισμα: χάν σουῖς. Τὸ μονόξυλο φαινόταν σὰν νὰ πηδοῦσε πρὸς τὰ ἔμπροσ ἐνῶ τὸ νερὸ ἄφριζε δεξιά καὶ ἀριστερά μας. Ὅταν εἴχαμε ἀπομακρυνθῇ κάπου διακόσιες ὀργυιές, σκέφθηκα πὼς θὰ μπορούσαμε νὰ πᾶμε λίγο ἀργότερα. «Σιγά-σιγά», φώναξα στὴν Ὀσοῦα σὰν νὰ ἦταν ὁδηγὸς ταξί σὲ Παρίσι, καὶ φυσικὰ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν τὸ ἴδιο. «Αἶ, αἶ», τραγουδοῦσε ἡ Ὀσοῦα. «Χάν, σουῖς», ἄπαντοῦσε τὸ πλήρωμα. Τώρα πιά διέκρινα τὸν ἀξιωματικὸ πού εἶχε βάρδια ἐπάνω σὲ τὸ κατὰστρωμα, πού προσπαθοῦσε νὰ διακρίνῃ μέσα σὲ σκοτάδι γιὰ νὰ δῇ τί συμβαίνει. Ἐβγαλε τὰ χέρια σὲ τὸ στόμα καὶ φώναξε: «Βάρκα στὴ θάλασσα». Ἡ φωνὴ του ἔφτασε σιγανή καὶ γιὰ ἀπάντηση οἱ κωπηλάτες γρύλλισαν. Τὸ μονόξυλό μας πλη-

σίωσε στὴ σκάλα ὕστερα, μ' ἕνα γερὸ πῆδημα ἀρπάχτηκε ἀπὸ τὸ κάγκελλο τῆς, καὶ τότε ἀκούστηκε ἕνας φοβερὸς κρότος καὶ τὰ φῶτα τοῦ πλοίου ἐσβήσαν.

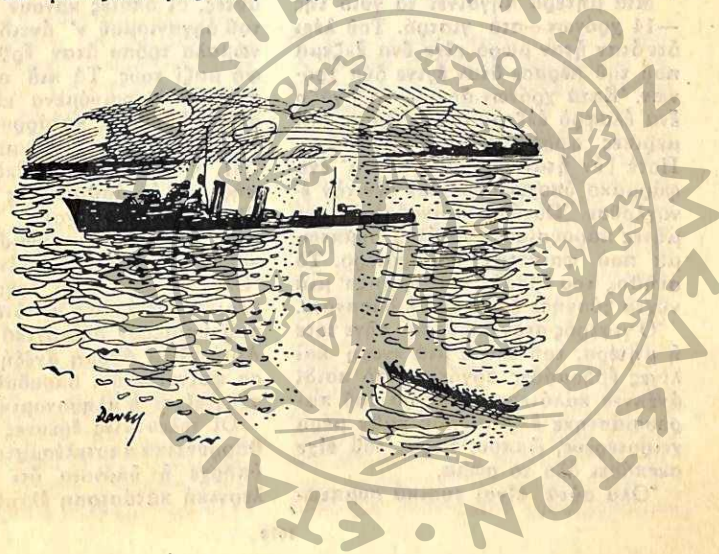
Οἱ ἀντρες πετάχτηκαν ἀπὸ τὰ κρεβάτια τους νὰ ρωτήσουν τί συμβαίνει. Δὲν μ' ἐνοιοῦσε γι' αὐτούς. Ὡστόσο ἡ πόρτα τῆς καμπίνας τοῦ κυβερνήτη ἀνοίξε, καὶ μιὰ μορφὴ, μεγολοπηρὴς παρ' ὅλο ὅτι φοροῦσε ριγωτὲς πιτζάμες, ἀνέβηκε σὲ τὸ μεσαῖο κατὰστρωμα.

«Τὸ ταχυδρομεῖο ἦταν, ὕπαρχε;» ρώτησε.

«Ὅχι, σέρ», ἀπάντησε ὁ ὑπαρχος μὲ θαυμαστὴ ἐτοιμότητα. «ἕνα ἀκυβέρνητο πολεμικὸ μονόξυλο, σέρ».

Ἡ μορφὴ μὲ τίς πιτζάμες γύρισε σὲ τὸ ὦρατο μπρούτζινο κρεβάτι τῆς καὶ γὰρ γλύστρησα κρυφὰ στὴν καμπίνα μου. Δὲν βιαζόμουν καθόλου νὰ ξεμερώσῃ γιατί σκεπτόμουν τίς ἐρωτήσεις πού θὰ μοῦ ἔκαναν.

Κανένας βέβαια ἀπὸ τὸ πλήρωμα τοῦ карабиού μας, ὡς τὸ τέλος τοῦ ταξιδίου, δὲν ζήτησε ἄδεια νὰ πάῃ νὰ κυνηγήσῃ πάπιες—ἀκόμη καὶ ἂν πραγματικὰ ἤθελε νὰ κυνηγήσῃ πάπιες.

ΑΛΛΕΡΓΙΑ

Του ΑΚΕ ΝΙΛΖΕΝ

(Από το «Vecko - Journalen», Στοκχόλμη)

Στο παρακάτω άρθρο ένας γιατρός μιλάει για το έκζεμα, το άσθμα και τον έαρινό κατάρρου, και εξετάζει τα αίτια που τα προκαλούν και τη θεραπεία τους.

Μια γυναίκα παρατηρεί ξαφνικά ότι τα χέρια της πονούν και την τρώνε και όσο περνά η μέρα η έννοχη μεγαλώνει. Την άλλη μέρα τα χέρια της είναι πρησμένα, κόκκινα, γεμάτα από μικρές φουσκές.

Ένας νέος πρωτευουσινός ξεκινά μια καλοκαιριάτικη μέρα για την έσοχό. Δεν περνά όμως πολλή ώρα και αρχίζουν να τον τσούζουν και να τον τρώνε τα μάτια του και η μύτη του. Συγχρόνως κατά διαστήματα τον πιάνει δυνατό φτέρνισμα. Η μύτη του τρέχει συνεχώς ώσπου στο τέλος γίνεται πραγματικό κουρέλι από το συνάχι και το φτέρνισμα.

Μια μητέρα πηγαίνει το γυιό της —14 χρόνων— στο γιατρό. Του λέει ότι όταν ήταν μικρό είχε ένα έκζεμα που του πέρασε όταν έγινε δύο χρόνων. Έπειτα χρόνων άρχισε να βγάξει ένα έλαφρό έκζεμα στους ώμους και μερικές φορές και στο πρόσωπο. Ποτέ δεν ήταν σοβαρό, και μ' ένα φάρμακο υποχωρούσε και δεν τον ενοχλούσε. Ωστόσο πριν από λίγους μήνες παρουσίασε ένα άλλο σύμπτωμα που φαινόταν σοβαρότερο. Το στήθος του έβραζε και σφύριζε· μια νύχτα ξύπνησε ξαφνικά με δύσπνοια.

Ο γιατρός στον οποίο τον πήγε τότε ή μητέρα, του έκανε μια ένεση και λίγες εβδομάδες αργότερα το παιδί ανέπνεε καλύτερα. Ύστερα το παιδί παρουσιάστηκε έκζεμα που κάθε μέρα χειροτέρευε, ώσπου, τώρα, του είχε σκεπάσει όλο το σώμα.

Όλα αυτά είναι τυπικά συμπτώ-

ματα της άλλεργίας. Το πρώτο ήταν έκζεμα έξ επαφής, που το προκαλούσε η χρησιμοποίηση μιας ώριμης κρέμας για τα χέρια. Σύμφωνα με όσα είπε η άρρωστη «το έπαθα παρ'όλο ότι έβριζα στα χέρια μου μια πραγματικά καλή κρέμα». Στον έαρινό κατάρρου ο άρρωστος είχε ελσπνεύσει γύρη. Η τρίτη περίπτωση ήταν άσθματικό έκζεμα· περιόματα που έγιναν έδειξαν ότι όφειλόνταν στη σκόνη που το παιδί ανέπνεε στην τάξη του σχολείου.

Η «άλλεργία» είναι νέα θεωρία, παρ'όλο που οι άλλεργικές ενοχλήσεις υπήρχαν πάντα. Η άλλεργία δείχνει ότι γίνεται κάποια μεταβολή στον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν τα κύτταρα ενός ζωντανού οργανισμού, εξ αίτιας ώρισμένων ουσιών. Μ' άλλα λόγια, είναι μια ύπερευαισθησία απέναντι στις ουσίες αυτές, οι οποίες κάνουν τα κύτταρα του οργανισμού ν' αντιδρούν με άνωμαλο τρόπο όταν έρθουν σ' επαφή μαζί τους. Τα πιο συνηθισμένα άλλεργικά φαινόμενα είναι: το άσθμα, ο έαρινός κατάρρου, ο άλλεργικός κατάρρου, (vasomotor rhinitis), η όρτικαρία, το έκζεμα έξ επαφής και ο άσθματικός κατάρρου (Besnier's prurigo).

Ο αριθμός των ουσιών που προκαλούν την άλλεργία είναι άπειρος. Όλοι οι άνθρωποι έρχονται καθημερινώς σ' επαφή μ' αυτές, όμως δεν παρουσιάζουν άλλεργικά φαινόμενα. Αυτό είναι άκόμη ανεξήγητο, ωστόσο φαίνεται ότι σπουδαίος συντελεστής είναι η κληρονομικότητα.

Οι τελευταίες έρευνες έδωσαν ένα θαρρυντικό αποτέλεσμα· από καιρό υπήρχε η υπόνοια ότι σε μια άλλεργική κατάσταση έλευθερώνεται ή

ισταμίνη—ένα πολύ ισχυρό βιολογικό στοιχείο που υπάρχει μέσα στα κύτταρα· αυτό απεδείχθη τελευταίως και ήδη έχουν άρχισε να παρασκευάζονται αντί-ισταμίνες, δηλ. χημικά παρασκευάσματα τα οποία εξουδετερώνουν τα συμπτώματα που προκαλεί η εξαπόλυση της ισταμίνης. Όπως απεδείχθη, τα παρασκευάσματα αυτά έχουν μεγάλη θεραπευτική αξία για ώρισμένες άλλεργικές ενοχλήσεις.

Από τις πιο σοβαρές άλλεργικές ενοχλήσεις είναι το άσθμα. Στις έλαφρές περιπτώσεις το άσθμα χαρακτηρίζεται από δύσπνοια που συνηθώς παρουσιάζεται τη νύχτα. Συνοδεύεται από πνιγμό, βήχα, και πτύελα. Η διάρκειά του μπορεί να είναι πολύ μικρή ή να κρατήσει πολλές ώρες· όταν περάσει, ο άσθματικός είναι εξηντλημένος χωρίς όμως να έχει πιά κανένα από τα συμπτώματα της προσβολής. Οι προσβολές αυτές μπορεί να επαναλαμβάνονται τακτικά. Τα στοιχεία που προκαλούν το άσθμα γενικά βρίσκονται στον αέρα—όπως η σκόνη ή η γύρη—και συχνά τα άναπνέουμε. Μια από τις συνηθέστερες άφορμες είναι η σκόνη του σπιτιού. Δεν είναι όμως ανάγκη να άναπνέσουμε αυτά τα μόρια για να πάθουμε άσθμα· μπορεί να εισχωρήσουν στους πνεύμονες με την κυκλοφορία του αίματος. Αν υπάρχει ύπερευαισθησία μπορεί κανείς να πάθη άσθμα από ώρισμένα φαγητά ή φάρμακα.

Τα συμπτώματα του έαρινού κατάρρου που άνεφερα παραπάνω, είναι τα ίδια με του άλλεργικού κατάρρου. Ωστόσο πρέπει να διακρίνουμε τις δύο αυτές ασθένειες που παρουσιάζονται στο βλεννογόνο της μύτης: ο έαρινός κατάρρου παρουσιάζεται μόνο το καλοκαίρι, ενώ ο άλλεργικός μπορεί να έμφανισθί σε οποιαδήποτε εποχή. Αφρομή του είναι η ύπερευαισθησία του οργανισμού σε ώρισμένες τροφές, φάρμακα κ.λ.π.

Η όρτικαρία όφείλεται κυρίως σε

στοιχεία που υπάρχουν σε ζωϊκές και φυτικές τροφές. Το δέρμα έρεθίζεται άκριβώς όπως όταν μās τσιμπήσουν τσουκνίδες· ακολουθεί συνήθως έρεθισμός γύρω από τα μάτια και το στόμα και συγχρόνως πρήζονται οι βλεννογόνοι του στόματος και του λαιμού. Η όρτικαρία είναι όξεία ή χρόνια. Η πρώτη χαρακτηρίζεται από ένα παροδικό έρύθημα με μικρή διάρκεια. Αυτό το παθαίνουν άνθρωποι που παρουσιάζουν κάποια εύαισθησία. Αν δεν έαναφαν έκείνοι που του· βλέπεται, το έρύθημα δεν θά του· έαναενοχλήση. Η χρόνια μορφή παρουσιάζεται κατά καιρούς· πολλές φορές κάνει πολλά χρόνια να έμφανισθί. Μπορεί να όφείλεται σε κάτι που δεν φανταζόμαστε ή ίσως στο ότι το στοιχείο αυτό είναι κάτι που δύσκολα μπορούμε να άπομακρύνουμε από το περιβάλλον του άρρώστου. Η όρτικαρία παρουσιάζεται και από ζέση, κρύο, φως, κούραση κλπ. Υπάρχουν άνθρωποι που δεν μπορούν να κάνουν ζεστό μπάνιο χωρίς να πάθουν όρτικαρία και άλλοι πάλι που παθαίνουν έπειδή τα χιτίνει να άνέβουν γρήγορα μια σκάλα.

Τα άλλεργικά στοιχεία που προκαλούν το άσθμα, τον έαρινό κατάρρου και την όρτικαρία πρέπει να μπουν στο σώμα για να προκαλέσουν άλλεργικά φαινόμενα. Ωστόσο υπάρχει και ένα είδος άλλεργικού στοιχείου που προκαλεί ενοχλήσεις και μόνον αν έρθη σε επαφή με το δέρμα. Η πάθηση αυτή είναι το έκζεμα έξ επαφής. Το έκζεμα είναι μια από τις συνηθέστερες άλλεργικές ενοχλήσεις. Και φαίνεται ότι κάθε χρόνο μεγαλώνει ο αριθμός εκείνων που υποφέρουν απ' αυτό· χωρίς άμφιβολία όφείλεται στη βιομηχανοποίηση, αφού απ' αυτό υποφέρουν οι εργαζόμενοι σε βιομηχανίες. Οι γυναίκες κυρίως παθαίνουν έκζεμα στα χέρια και στο πρόσωπο· στα χέρια, κυρίως από τα σαπούνια και τις διάφορες σκόνες που χρησιμοποιούν

στο καθάρισμα του σπινθίου, και στο πρόσωπο από τα καλλυντικά. Η δ-ξεία προσβολή συνήθως περι-ά όταν ο ασθενής πάσχει να έρχεται σε έπα-φή με την ουσία που προκαλεί την αλλεργία.

Το σπουδαιότερο για τη θεραπεία των αλλεργικών ενοχλήσεων είναι να βρεθεί κανείς την αιτία με έρωτησεις που θα κάνουν στον άρρωστο και με πειράματα. Οι έρωτησεις είναι δύσκολο πράγμα και απαιτούν υπομονή και χρόνο, και μπορεί να περάσει πολύς καιρός ώπου ο γιατρός να ανακαλύψει την άφορμή. Θα αναφέρω ένα παράδειγμα: κά-ποιος είχε έκζεμα στο άριστερό χέ-ρι. Ήταν πολύ δύσκολο να πη κα-νείς τι το προκαλούσε. Ίσως να έ-φταιγε κάτι στα ρούχα του. Στην πε-ρίπτωση όμως αυτή θα έπρεπε να είχε έκζεμα και σε άλλα μέρη του σώματος. Όπως αποδείχτηκε, άφορ-μή ήταν η δερμάτινη ταπεσαρία της καρτέλας που είχε στο γραφείο του. Όταν έγγραφε συνήθιζε να φορή μό-νο το πουκάμισό του και ν' άκουμ-πώ το άριστερό του χέρι στην κα-ρτέλα.

Οι εξέτασεις των διαφόρων περι-πτώσεων συμπληρώνονται πάντα με πειράματα. Δηλ. εξετάζεται η ευαι-σθησία που έχει το δέρμα σε ώρι-σμένα στοιχεία για τα οποία ύπαρ-χουν υπόνοιες ότι προκαλούν αλλερ-γία. Στο αλλεργικό άσθμα, τον έαρινό κατάρροιο ή την δερκίρια, γίνονται υποδόριες ένεσεις με έλαχιστή ποσότη-τα από τα στοιχεία στα όποια ύπαρ-χει υποψία ότι είναι ευαίσθητος ο οργανισμός. Ύστερα από λίγα λεπτά εξετάζουμε το δέρμα για να δούμε τι αντίδραση παρουσιάζει. Όταν θέ-

λουμε να κάνουμε πειράματα για το έκζεμα έξ έπαφής, παίρνουμε μικρά κομμάτια στυλόχαρτο τα όποια ποτί-ζουμε με διάλυση του αλλεργικού στοιχείου που υποψιαζόμαστε. Τα βάζουμε πάνω στο δέρμα και τ' αφή-νουμε εκεί 48 ώρες. Ύστερα τα αφαι-ρούμε και παρατηρούμε την αντί-δραση. Αν ο ασθενής έχει υπερευ-αισθησία σε ένα από τα στοιχεία με τα όποια έχουμε πειραματιστή, τότε κάτω από το στυλόχαρτο έχει παρουσιαστεί έκζεμα.

Όταν ανακαλυφθεί η άφορμή της ενοχλήσεως, το πρώτο που έχουμε να κάνουμε είναι να την απομακρύ-νουμε από το περιβάλλον του άρρω-στου. Μερικές φορές αυτό είναι εύ-κολο, συχνά όμως είναι πολύ δύσκο-λο, για να μην πω αδύνατο, όπως σε την περίπτωση των ατόμων που έ-χουν υπερευαισθησία στη γύρη. Τότε η καλύτερη μέθοδος είναι να «έξοι-κειώσουμε» τον άρρωστο με το στοι-χείο αυτό κάνοντάς του μικρές ένε-σεις με έκχύλισμα γύρης. Το είδος αυτό της θεραπείας είναι πολύτιμο για τον έαρινό κατάρροιο, αλλά δεν προσφέρει σχεδόν καμιά βοήθεια στην δερκίρια και είναι τελείως άχρηστο στη θεραπεία του έκζεμα-τος έξ έπαφής.

Μιά έρώτηση που συχνά υποβάλ-λουν στο γιατρό έκείνοι που πάσχουν από αλλεργία είναι αυτή: «Μήπως έχει σχέση με τα νεύρα»; Η βασι-κή αιτία δεν είναι καθόλου τα νεύ-ρα, ωστόσο οι νευρικοί άνθρωποι ύ-ποφέρουν πολύ περισσότερο από άλ-λεργικά φαινόμενα, γιατί αυτά τα ίδια άναστατώνουν το νευρικό σύ-στημα, έπειδή ο άρρωστος δεν κοι-μάται καλά.

ΦΑΓΩΣΙΜΟ είναι ό,τι τρώει κανείς ευχάριστα: ό,τι το σκουλήκι για το βάτραχο, ο βάτραχος για το φίδι, το φίδι για το γουρούνι, το γουρούνι για τον άνθρωπο και ο άνθρωπος για το σκουλήκι.

Ambrose Bierce

ΠΑΛΑΜΑΣ

Του

Κ. Θ. ΔΗΜΑΡΑ

Τις ημέρες αυτές κυκλοφορεί στις εκδόσεις του «Ίκάρου» ο δεύτερος και τελευταίος τόμος της «Ιστορίας της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας του κ. Κ. Θ. Δημαρά. Από τον τόμο αυτόν δημο-σιεύουμε αποσπάσματα από το κεφά-λαιο που επιγράφεται «Ο Παλαμās». Προηγούνται τα βιογραφικά και άκο-λουθεί η ανάλυση της ποιητικής συλ-λογής «Τραγούδια της Πατρίδος μου».

Στην παράδοση πρέπει να στα-θούμε προσεκτικά. Ο Παλαμās δεν βλέπει μόνο το δημοτικό τραγούδι: προσπαθεί να έκμεταλλευ-θεί το λαϊκό λεξιλόγιο και τυπικό, να μεταρσιώσει την άγοραία λαλιά: «ά-ρχοντοι και φτωχολογία», ή «κυρά με-γάλη» ή «βάστα, καημένη Πόλη» ή προσπάθεια αυτή δεν είναι πάντα έ-πιτυχημένη, γιατί ο ποιητής δεν έξερει άκόμη καλά την γλώσσα που θέλει να μεταχειρισθεί. Προχωρεί όμως και βαθύτερα μέσα στα χρόνια: κιόλας βλέπουμε το ενδιαφέρον του για το Βυζάντιο» λέξεις, καθώς απο-κρυσάρες, βούλλα, και άλλες, θέματα βυζαντινά, άπαντούν μέσα στα Τρα-γούδια της Πατρίδος μου. Φανερό είναι ότι τείνει προς μια σύνθεση: θέματα από την σύγχρονη λαογρα-φία ίδιως, αλλά και από τις παρα-δόσεις του γένους και από την Ιστο-ρία, διασταυρώνονται με τις πιο ύποκειμενικές έμπνεύσεις. Σημαντική

έπίσης είναι η έπαφή του με την έπτανησιώτικη σχολή: ανακαλύπτει τον Σολωμό, και γράφει γεμάτος θάμπος:

Τόσο σε νιώθω μέσα στην καρδιά μου
που τώρα τρέμω μήπως και σε χάσω...

Η χρήση του λαμβικού ένδεκασύλ-λαβου έδώ, προκειμένου να τιμηθεί ο Σολωμός, δεν είναι τυχαία, σε μια έποχή όπου ο σίχρος αυτός παρου-σιαζόταν σπάνια άκόμη στην Αθήνα.

Στο σύνολο, κοιτάζοντας την πρώ-τη ποιητική συλλογή του Καστε-Παλαμā, βλέπουμε μέσ' από πολλές άδυναμίες να χαράζει η μελλοντική γραμμή του, ή πίστη στην παντο-δυναμία της τέχνης:

Σας αγαπώ κ' έχω από σας μια δόξα
[να ζητήσω, ώ Στίχοι...

Επίσης είναι φανερό ο πόθος του για μια έννοια που θα έκλεινε μέσα της όλα τα στοιχεία της έλλη-νικής παράδοσης, αρχαιότητα, Βυ-ζάντιο, νεώτερα χρόνια, και τις δι-δασκαλίες των σχολών, της έπτανη-σιακής, της άθηναϊκής. Οι έξενες επιδράσεις είναι άκόμη πολύ λίγο αισθητές, καθώς, έπίσης, λίγο αι-σθητή είναι η μεγαλαυτομία που θα χαρακτήριζε το μεταγενέστερο έργο του ποιητή. Αντίθετα τον νιώθει κανείς άκόμη πολύ κοντά στην πρώτη έξόρμηση της γενιάς του, με μερικά

ποιηματάκια όπου ο τόνος της οικειότητας φθάνει σε καθαρά αντιλυρικές μορφές:

*Τ' είναι τάχα ή γυναίκα;
—Μή ρωτάς: πουλάκι, κούκλα,
άνθος, κούτσουρο, χρυσάφι, χάρος,
[άγγελος, πανούκλα,
ή κουρέλι για το κάρο, ή Βασίλισσα
[για θρόνο·
άνθρωπος δὲν είναι μόνο.*

Κάποιοι τόνοι όμως τρυφεράδας και άπαλосύνης εξαγοράζουν συχνά το έλάττωμα τούτο.

Δυό χρόνια αργότερα γράφει ένα πολύστιχο ποίημα, «Ύμνος εις την 'Αθηνά». Έδώ ο τόνος είναι σταθερά ύψωμένος· ο στίχος, άνομοιοκατάληκτος δεκαπεντασύλλαβος, παρουσιάζει αξιόλογη τεχνική τελειοποίηση, με το γερό του δέσιμο και την άνετη ροή του:

*Εὐὸν ἐρωμένη τῶν θεῶν, ὦ
[πολυγαμένη.*

‘Άλλωστε ο Παλαμᾶς δοκιμάζει στο ποίημα τούτο να ξεφύγει πού και πού την κλασική μορφή του δεκαπεντασύλλαβου· νοιώθουμε πώς πάει πιά να κυριαρχήσει επάνω στον εθνικό μας στίχο. ‘Ανάλογη ασφάλεια συναντούμε και στη γλώσσα του ποιήματος. Προέχει το στοιχείο της μεγαλοπρέπειας: και στην έμπνευση, και στον στίχο και στον λόγο, και στην έκταση· είναι πιά ώριμος ο θαυμασμός, ή ροπή προς τα μεγάλα ποιήματα, τα συνθετικά.

Το ποίημα βραβεύτηκε στον Φιλαδέλφειο ποιητικό διαγωνισμό του 1889, με εισηγητή τον Νικόλαο Πολίτη. Χαρακτηριστική, μιά κρίση του εισηγητή: «Μόνη άληθώς γλώσσα ζωντανή δύνανται να μεταδώση την πνοήν της ζωής εις πλάσματα εκλειπτότων χρόνων και να συνάψη δι' άφανα κρίκων τους δύο κόσμους, οὗς άχανές διάστημα χωρίζει άλλήλων, τὸν άρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον».

Σ τὰ 1892, νέα ποιητική συλλογή: «Τὰ Μάτια της Ψυχῆς μου». ‘Ο τί-

τλος είναι, ένδεικτικά, παρμένος από στίχο του Σολωμού. Ποικιλία μέτρων, ρυθμῶν, έμπνεύσεων. ‘Ο στίχος είναι μεστός, πλούσιος· ή χασμοδία έχει λήψει. Στη γλώσσα έχει μεσολαμβάνει το κήρυγμα του Ψυχάρη, πού ο Παλαμᾶς το έτίμησε από τους πρώτους: στον πρόλογο μιλεί για την εθνική γλώσσα, «ὅπως πρέπει σαφέστερα νὰ λέγεται ή δημοτική· την χρησιμοποιεί έδω με αὐθεντία. Τὰ θέματα τῶν έμπνεύσεων είναι τὰ γνωστά, με ένα στοιχείο όμως πιδ πνευματικό. ‘Η μορφή της γυναικας άνεβαίνει από την οικειότητα προς το πάθος· πλησιάζουμε στον γυναικείο τύπο της ώριμης ποίησης του Παλαμᾶ: ιδανική μαζί και αισθησιακή.

*Μέσα στον κόσμο χωριστή, μέσα σε
[τόσες μία,
περνᾶς και μέσα στις καρδιές γεννᾶς
[την τρικυμία.
Και στην ψυχῆ μου, θάλασσα βαθειά
[γαληνεμένη,
τὸ πέρασμά σου τὰ ὄνειρα σὰν αἶρα
[τ' ἀνασταίνει.*

Παράλληλα είναι αισθητή, μαζί με την μειωμένη επίδραση του παρνασισμού ο όποιος προείχε στα «Τραγούδια της Πατρίδος μου» ή επίδραση του νιόφεργτου συμβολισμού· στον τελευταίο αυτόν μπορούμε να αποδώσουμε και την παρουσία του ελεύθερου στίχου — του πολύτροπου, όπως, άκριβέστερα, τον έλεγε — μέσα στην νέα συλλογή του Παλαμᾶ.

‘Τὰ Μάτια της Ψυχῆς μου» είχαν βραβευθεί στον Φιλαδέλφειο ποιητικό διαγωνισμό, με εισηγητή τον ‘Αρ. Προβελέγγιο. ‘Η κριτική είχε κιόλας άρχισει να άπασχολείται σοβαρά με το έργο του Παλαμᾶ. ‘Ο Βλ. Γοβριηλίδης, ο Δημήτριος Κακλαμάνος (1872 - 1949), πού άρχισε από τὰ γράμματα για να διαπρέψει ύστερα στη διπλωματία, άλλοι πολλοί άκόμα, τιμούν τον ποιητή και

άναγνωρίζουν το προβάδισμά του ανάμεσα στους συνηλικιώτες του. ‘Ιδιαίτερη σημασία έχει ή στάση της έπτανησιακής σχολής: αὐστηρή, καθώς ξέρουμε, στην κριτική της, και χωρίς συμβιβασμούς, διαβλέπει γλήγορα την αξία του Παλαμᾶ και δηλώνει επίσημα την εκτίμησή της προς το έργο του. ‘Απ' αυτή την άποψη, ξεχωριστή σημασία έχει ή κριτική πού έγραψε ο Γ. Καλοσγούρος για τὰ «Μάτια της Ψυχῆς μου» στην ‘Εστία του 1893 με τον τίτλο «Φιλολογική ‘Αναγέννησις». Γράφει ο κριτικός έξ άφορμής του Παλαμᾶ: «αὐτὰ τὰ ὀλίγα χρόνια της εθνικής άνεξαρτησίας δὲν έπέρασαν χωρίς νὰ συνάξη το έλληνικό πνεῦμα από τους θησαυρούς της εύρωπαϊκής σοφίας ὀχι μικρὸ κεφάλαιο ιδεῶν». Οι κύριοι τίτλοι τιμῆς του Παλαμᾶ για τὸν Καλοσγούρο, είναι ή ελληνική· τῆτά του, σύγχρονα ή σιροφή του προς τὴ Δύση και τέλος το δι· αναγνώρισε την κληρονομία του Σολωμού. Πολὺ αργότερα άνακοινώθηκε κι ένα γράμμα του Πολυλᾶ προς τὸν Δροσίνη: «Πρὸ πάντων εύγνωμονῶ πρὸς τὸν Παλαμᾶν, διότι είναι ο πρώτος ο όποιος απέδωκε την άνήκουσαν θέσιν εις τὸν άληθῶς πνευματικόν μου πατέρα, τὸν Σολωμόν».

Μπορούμε κιόλας νὰ πούμε πώς ο Παλαμᾶς έχει επιβληθεῖ. ‘Η δεκαετία 1890 - 1900 τὸν καθιερώνει. Στὰ 1895 αὐτὸς παίρνει την έντολή για νὰ γράφει τὸν ὕμνο τῶν ‘Ολυμπιακῶν ‘Αγῶνων: άναγνώριση επίσημη. Στὰ 1900, μιά έφημερίδα έκανε δημοψήφισμα στους λόγιους για την άνάδειξη του πρώτου ανάμεσα στους ζωντανούς ‘Ελληνες ποιητές· ψηφίζουν τὸν Παλαμᾶ ὁ Ξενοπούλος, ὁ Μαλακάσης, ὁ Παπανικολάου, ὁ Πορφύρας, ὁ Καρκαβίτσος και άλλοι. ‘Ο Κ. Χατζόπουλος, πού κι αὐτὸς τὸν Παλαμᾶ ψηφίζει, τονίζει πόση σημασία έχει και ὁ άναντίρρηση επίδρασή του στη νέα γενεά. Φυσικά στὰ ίδια χρόνια άπαντούμε και επικριτές· σημειῶνω τὸν Γ. Πῶπ στὰ 1898, τὸν Π. Δημητρακόπουλο

πού παρωδεῖ τὸν ίδιο χρόνο ένα ποίημα του Παλαμᾶ, τὸν Ν. Λάσκαρη πού επίσης εύφυολογεῖ εις βάρος του ποιη· τὸν έπόμενο χρόνο. Περισσότερον ένδιαφέρον έχουν οι επικρίσεις πού προέρχονται από τους ὁμότεχνους ὅσοι είναι επιφυλακτικοί: στὰ 1895 σημειώνεται δριμύτητα επίθεση του Μητισάκη, πού φαίνεται πώς από τότε δὲν κυριαρχῶσε έντελῶς επάνω στο θυμικό του. ‘Η κατηγορία της άσάφειας πού άπασχολεί τὸν Παλαμᾶ κιόλας από τὸν καιρὸ πού προλογίζει «Τὰ μάτια της Ψυχῆς μου» και θὰ τὸν καταδιώξει ὡς τὸν θανατό του, εκτίθεται σε μιά κριτική του Πολέμη, τὸ 1897: οι στίχοι του Παλαμᾶ είναι «ἀδικαιολογητῶς άσαφείς, εἴτε από την άμέθοδον σύμπυξιν πολλῶν ταυτοχρόνως ιδεῶν, εἴτε από την άνεπάρκειαν τῆς φράσεως».

Πρόκειται για την συλλογή του Παλαμᾶ «Ίαμβοι και ‘Ανάπαιστοι» ή όποια κυκλοφόρησε λίγο πριν από τὸν άτυχο πόλεμο τὸ 1897. Σήμερα το έργο μᾶς φαίνεται πρότυπο σαφήνειας και λιτότητας συνδυασμένης με μεγάλο πλούτο. ‘Η άπέρανη έκταση του πνευματικού χώρου μέσα στον όποιο θὰ κινεῖται από δῶ κι έμπρός ο Παλαμᾶς, βρίσκεται άκέρια μέσα στους άπείριτους κλασικότερους στίχους της μικρῆς αὐτῆς συλλογῆς:

*Σ' αγαπῶ σὰ λεβέντικο
τραγούδι της ‘Ηπείρου!
‘Εὐὸν ποτὲ δὲ μίθυσος
ἀπ' τὸ κρασί του ὄνειρου.*

‘Αντίστοιχα ίσοροπεί και ή ζωή του μέσα στην ίδια περίοδο, πού κλείνει περίπου με τὸν αἰῶνα. Στὰ 1887 έκανε τὸν γάμο του με μιά νεαρή συμπατριώτισσά του, τὴ Μαρία Βάλβη, πού την έγνώριζε και την αγαποῦσε από χρόνια· κομπάρος ο Βλ. Γοβριηλίδης. ‘Από τὰ ποιήματα πού έμπνευσαν στον Παλαμᾶ ή γυναίκα του, ίσως τὸ πιδ χαρακτηριστικό, για τὴν άπλή του τρυφερότη-

τα και γιατί γράφτηκε στα μεταγενέστερα χρόνια, είναι «Η γωνιά» (1930):

...Τὴν ἴδια μέρα ὁ θάνατος, τὴν ἴδια
[καὶ ἡ ταφή
κι ἄς ἔρθει, ἄς εἶναι ἀπὸ τὴ μοῖρα
[μας γραφτὴ
μιὰ γωνιά γιὰ τοὺς δυὸ μας...

Ἡ Μαρία Παλαμᾶ προηγήθηκε στὸν τάφο λίγες ἐβδομάδες ἀπὸ τὸν ἄντρα της, στὸν ὁποῖο ἀφιέρωσε τὴν μακρά της ζωὴ.

Στὰ 1897 ὁ Παλαμᾶς διορίστηκε Γραμματέας τοῦ Πανεπιστημίου τὴν θέση αὐτὴν ἐκράτησε—μὲ μιὰ σύντομη διακοπὴ στὰ 1912—ὥσπου πῆρε τὴ σύνταξή του στὰ 1928. Ἀπλὲς καὶ ἴσιες γραμμές· τὰ βιβλία του εἶναι τὰ ἔργα του, οἱ στοχασμοὶ καὶ τὰ πάθη εἶναι οἱ περιπέτειές του. Ὅμως στὰ 1897 ἡ ἐθνικὴ συμφορὰ τὸν ἐτάραξε βαθιά, καὶ στὰ 1898 ὁ θάνατος τοῦ ὑστεροτόκου παιδιοῦ του, τοῦ Ἄλκη, ἔριξε γιὰ πάντα ἕνα πένθος ἐπάνω στὴ ζωὴ του. Ὑστερα ἀπὸ τὶς δυὸ αὐτὲς δοκιμασίες ὁ τόνος τοῦ ἔργου του ἐβάρυνε ὀριστικά. Τῆς πρώτης τὶς συνέπειες ἔπαινε στὸν πνευματικὸ του κόσμον καὶ στὴν δημιουργία του, τὶς μελετοῦμε πρὸς τὴν δευτέρω εἶναι ἕνα μακρὸ ποίημα, ἀκριβέστερα μιὰ συλλογὴ ἀπὸ ὁμοιώματα ποιήματα, μὲ τὸν τίτλο «Τάφος» (1898):

Ἦσυχα καὶ σιγαλὰ
καὶ μ' ὅλα τὰ φιλιὰ μας,
γύρισε πρὸς τ' ἄγνωστο
μέσ' ἀπ' τὴν ἀγκαλιά μας.

Καλύτερα, ἴσως, ἀπὸ κάθε σχόλιο δικό του ἢ ξένο χαρακτηρίζει τὴν δημιουργικὴ συνείδηση τοῦ Παλαμᾶ ἡ φράση ποὺ ἔγραψε ἀργότερα (1929) σχετικὰ μὲ τὸν θάνατο τοῦ παιδιοῦ του: «τί συντριβὴ γιὰ τὸν πατέρα! Καὶ μαζὺ εἰ μεταλλεῖο γιὰ τὴν ἐμπνευση τοῦ ποιητῆ!» Καὶ πάλι, στὰ 1906, ὁ θάνατος τοῦ παιδιοῦ του τοῦ ἐνέπνευσε ἕνα ἄλλο ποίημα· εἶναι «Ὁ πρῶτος λόγος τῶν Παραδει-

σων» ποὺ πρωτοδημοσιεύθηκε τὸ 1909.

Τὸ 1900, δημοσιεύεται χωριστὰ ἕνα ποίημα μεγάλο, «Οἱ χαιρετισμοὶ τῆς Ἠλιογέννητης»· εἶναι ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ Περιοδικόν μας, ποὺ ἐξέδιδε στὸν Πειραιᾶ ὁ Γερᾶσιμος Βῆκος (1869 - 1927). Στὸ ποίημα αὐτὸ μὲ τὸν ἐκδηλο ἐθνικὸ συμβολισμό του, ποὺ αἰρεται ὑστερα σὲ κοσμολογία, ἴσως ἔχουμε τὴν πρώτη ὀνείδραση στὴν κατάρρευση τοῦ 1897:

Κάποια ρόδα εἶν' εἰοίμα ν' ἀνθίσουν
ἐδῶ κάτω κ' ἐδῶ πέρα
μὲ τ' ἀρχαῖα ροδόκαλια...

Ὁ Παλαμᾶς ὁραματίζεται ὁλοένα καὶ ἐναργέστερα τὸ καλλιτεχνικὸ ἴδιον του, τὰ μεγάλα ποιήματα· ἐπικεντρὸ τους θὰ εἶναι ὁ ἐθνικὸς παλμός.

Μὲ τὴν συλλογὴ «Ἡ Ἀσάλευτη Ζωή» (1904) μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς κλείνει ἡ πρώτη περίοδος τῆς παλαμικῆς δημιουργίας καὶ ἀρχίζει ἡ δεύτερη: τέλος καὶ ἀρχὴ μαζὺ. Τέλος, γιατί ἀποτελεῖ συγκέντρωση ὅλικοῦ ποὺ ἀνήκει σὲ διάφορες προγενέστερες στιγμές, τέλος ἀκόμη γιατί ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θ' ἀπαντήσουμε τὰ δυὸ μεγάλα ἔργα τῆς ὀριμότητος τοῦ ποιητῆ· ἀρχὴ, γιατί βρίσκουμε μέσα στὴν Ἀσάλευτη Ζωὴ ἕναν θαυμσοδὸ ποικίλο πλοῦτο ἐμπνεύσεων, ὅλον τὸν κόσμον τοῦ Παλαμᾶ, σὲ μιὰ τέλεια ἐνορχήστρωση, σὲ μιὰν ἀδυσπῆστον κλίμακα μέτρων καὶ ρυθμῶν. Ἀπὸ τὴν ἀπλὴν τρυφερότητα ὡς τὸν ὑψηλὸ φιλοσοφικὸ στοχασμὸ, ἀπὸ τὸ πάθος ὡς τὴν ἀσκητικὴ γαλήνη, ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν ἰδιοτυπία τοῦ Παλαμᾶ, βρίσκουμε μέσα σ' αὐτὴ τὴν συλλογὴ. Κι ἐπάνω ἀπ' ὅλα, ἡ συνείδηση τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ποιητῆ:

Καὶ τέτοιοι ποὺ εἶμαι, καὶ μὲ τέτοια
καρδιά, ποὺ λὶ ὀλοτρέμονο σ' ἄρρω:

[στημένα στήθια,
ἀπὸ τοὺς δυνατοὺς καὶ τοὺς μεσοὺς
[τοῦ κόσμου
ἐγὼ εἶμαι πρὸς κοντὰ στὸ φῶς καὶ στὴν
[ἀλήθεια·

Γι' αὐτὸ μουνγκρίζει μέσα μου βαθιά,
καὶ μ' ὅλη τὴν ἀχάμνια μου καὶ μ' ὅλο
[τὸ μαράζι,
πρὸς ὅλους τοὺς μεσοὺς καὶ δυνατοὺς
[τοῦ κόσμου
μιὰ καταφρόνηση. Καὶ μοῦ ταιριάζει.

Σταματώντας μιὰ στιγμὴ ἐδῶ τὴν πορεία μας, θὰ πρέπει νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ πρὸς τὰ πίσω καὶ νὰ γνωρίσουμε κάποιες ἄλλες ἐκδηλώσεις τοῦ Παλαμᾶ: κριτικὴ, πεζογραφία, θέατρο. Δίπλα σ' αὐτά, σημειῶνω ὅτι ἔχει νὰ παρουσιάσει σ' ὅλο τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του καὶ ἀραιὴ μεταφραστικὴ ἐργασία σὲ στίχους καὶ σὲ πρῶτα.

Ὅπως εἶδαμε, μὲ ὅλες αὐτὲς τὶς πολὺπλευρες ἐκδηλώσεις, ὁ Κωστής Παλαμᾶς γύρω στὰ 1900, ἐκεῖ κοντὰ ὅπου τοποθετήσαμε τὸ ὄριο τῆς πρώτης συγγραφικῆς περιόδου του, ἔχει τὴν κοινὴ ἀναγνώριση τῶν νέων. Ὁ ἀγῶνας του, πέρα ἀπὸ τὴν αὐστηρὰ λογοτεχνικὴ του προσπάθεια, ἔχει δυὸ ἐπικεντρα, τὴ γλώσσα καὶ τὸ ἔθνος· ὥστόσο ἴσως θὰ αἰτίαζε καλύτερα νὰ μιλήσουμε γιὰ ἕνα καὶ μόνο ἐπικεντρο ποὺ ἐνώνει τὰ δυὸ σὲ κοινὸ αἶτημα: ἐθνικὴ γλώσσα. Τὰ πράγματα ἐνισχύουν τὴν διπλὴ αὐτὴ προσπάθεια: εἶναι πρῶτα· πρῶτα ὁ πόλεμος τοῦ 1897, τραγικὴ συνέπεια τῆς καπηλείας τῆς Μεγάλης Ἰδέας. Ὅσο κι ἂν ἐκείνη ἡ καταστροφή στάθηκε ὀδυνηρὴ γιὰ τὸν ἑλληνισμό, μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων φανερώναται ἡ σωτηρία ἐπιδρασῆς τῆς. Οἱ νεώτεροι Ἰδίως, ὅσοι δὲν εἶχαν σκληρύνει μέσα στὰ παλιὰ σχήματα, ζυπνᾶν κάτω ἀπὸ τὸ μαρτύριον, βλέπουν τὴν ἀλήθεια: ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ἡ πράξη πρέπει ν' ἀντικαταστήσει τὰ κενὰ λόγια, πῶς ὁ λόγος πρέπει νὰ ἐξυπηρετήσῃ γόνιμα τὴν πράξη. Ἀπὸ μιὰ τέτοια κοινὴ ἀφετηρία βλέπουμε ἀναγνωμένη τὴν ἐθνικὴ ἐξόρμηση στὰ χῶματα τῆς Μακεδονίας, ἀναγνωμένο τὸν γλωσσικὸ ἀγῶνα. Ἡ Φλογέρα

τοῦ Βασιλιᾶ θὰ βγεῖ ἀπὸ ἕνα τέτοιο κλίμα.

Ἀπὸ τὴν κατάρρευση τοῦ 1897 καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀνάταση ποὺ ἀκολούθησε, βγαίνει, μερικὰ, «Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου» καὶ ἐντελῶς «Ἡ Φλογέρα τοῦ Βασιλιᾶ», μὰ ἡ ἀκτεταμένα ποιητικὰ ἔργα τοῦ Παλαμᾶ. Ὁ Δωδεκάλογος τοῦ Γύφτου· πρωτοδημοσιεύθηκε στὰ 1907. Ὁ πρόλογος εἶναι τοῦ 1906, μὰ ἡ ἀφιέρωση χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ 1899. Πραγματικὰ ἤδη ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ αἰῶνα εἶταν γνωστὸ ὅτι ὁ ποιητὴς ἐτοίμαζε μιὰ *τριλογία*, ὅπου μέσα ἀπὸ τρεῖς συμβολικοὺς ἥρωες θὰ περνοῦσε ὁ ἐπιστημονικὸς σκεπτικισμός, ἡ λατρεία τῆς τέχνης κ' ἡ ἐξαρση τῆς ἀτομικότητος. Μὲ τὰ χροῖα ἡ *τριλογία* ἀναπτύχθηκε σὲ δωδεκάλογο, ὁ ἥρωας ἔγινε ἕνας μὲ τῶν τριῶν τὰ χαρακτηριστικά· εἶσι ἡ ἀντίθεση πέρασε ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια στὴν ἴδια τὴν ἐμπνευση, ἐνῶ τὸ καλλιτεχνικὸ ἀποκοῦσε τὴν ἀναγκαστικὰ ἐνότητα. Πάντως τὸ ἔργο ἀντλεῖ ἀπὸ ὅλες τὶς συγγραφικὰς πηγὰς τοῦ ποιητῆ: ἡ ἀνάλυση μᾶς ἀποκαλύπτει, σὲ πολλαπλὰ στρώματα, τὴν ἐπαναστατημένη πρῶτα· πρῶτα ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, τὴν πίστη του στὴν ἐπιστήμη, τοὺς ἐθνικοὺς του πόθους ὑστερα, καὶ τέλος, πέρα ἀπὸ τὶς κάθε λογῆς ἀντιθέσεις, τὸ δημιουργικὸ γαλήνεμα ποὺ προσφέρει ἡ τέχνη.

Οἱ γνώσεις ὅλες καὶ τὰ ἐγδιαφέροντα τοῦ ποιητῆ παίρνουν ἕνα νόημα λυρικό ὅπου ἐναλλάσσεται ἡ ἀφήγηση μὲ τὴν περιγραφή, ὁ μεγαλόστομος στοχασμὸς μὲ τὸ ἐξημμένο πάθος, ἡ ἀργὴ μεγαλοπρέπεια μὲ τὴν γοργὴ δραματικότητα. Ἡ φαντασία εἶναι ἀκράτητη· οἱ εἰκόνες γεμάτες ἐνάργεια· χῶματα, μορφές, ὁ φυσικὸς κόσμος, ἐπεισόδια δραματικά, σκηνές πάθους, διάλογοι καὶ ρητορικά κομμάτια κρατοῦν ἀκόμη τὴν προσοχὴ τοῦ ἀναγνώστη. Θετικὴ ἐπιστήμη, λαογραφία, παραδόσεις, ἱστορία ἀρχαία, βυζαντινὴ, νεώ-

τερη, οι παιδικές ανσμήσεις του ποιητή και τα διαβάσματά του, όλα άναμοχλεύονται μέσα στην τεράστια χοάνη και ξεχύνονται σε ποικίλα μέτρα μέσα στους δώδεκα λόγους. Δίπλα όμως στο ύλικο του, αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν μερικές μνημες από μεταγενέστερα ελληνικά λογοτεχνικά κείμενα—της καθαρεύουσας: Καρασούτσας, Δ. Βερναρδάκης.

Ο μετρικός και γλωσσικός πλούτος του έργου αποτελεί το όριο όπου έφθασε ο Παλαμάς, και συνάμα το όριο της λογοτεχνίας μας. Τα μέτρα και οι ρυθμοί συνταιριάζουν με τον παλμό της έμπνευσης, κάποτε ορμητικά σ'ην χείμαρρο και άλλοτε γαλήνια σ'ην άπλωμένα άργοκίνητα νερά. Στη γλώσσα ο Παλαμάς έμμεταλλεύεται όλη την έθνική κληρονομιά, και ιδιαίτερα το βυζαντινό λεξιλόγιο. Σύγχρονα άλλωστε με τον Δωδεκάλογο, έτοιμαζε ο ποιητής την «Φλογέρα του Βασιλιά», που με το καθαρά βυζαντινό θέμα της τόν είχε βυθίσει στις βυζαντινές αναγνώσεις. Όμως δ'εν θά έπρεπε να μείνει άπρατήρητη και η θαυμαστή γλωσσολογική ικανότητα του ποιητή.

Ο Δωδεκάλογος αποτελεί μία καθαρά λυρική σύνθεση, παρό το πλήθος των έξωλυρικών στοιχείων του: σ'ε τελευταία άνάλυση, ο κεντρικός ήρωας του ποιήματος, ο γύφτος είναι ο ίδιος ο ποιητής· γι' αυτό και η σύνθεση που μ'ας παρέχει στο έργο αυτό είναι άκέρια, έκφραζει την πολύπλευρη προσωπικότητα του Παλαμά. Αντίθετα, στην Φλογέρα, που πρωτοδημοσιεύθηκε το 1910, προέχει το έπικό στοιχείο, όπως και στην έμπνευση προέχει η άπασχόληση η έθνική.

Πολλάπλές, ώστόσο, είναι και του έργου τούτου οι πηγές: είναι βέβαια, πρώτιστα, η έθνική έξαρση, ο πόθος για την άποκατάσταση ύστερα από τα 1897, ο μακεδονικός άγώνας εναντίον των Βουλγάρων. Για τούτο το ποιητής θά άφηγηθεί τα έργα του Βασιλείου Βουλγαροκτό-

νου. Δίπλα όμως σ' αυτή την βασική έμπνευση, άπαντούμε τις συγκαρινές πικρίες και άπογοτεύνσεις του ποιητή, οι όποιες δίνουν κάποτε σατιρική χροιά στους στίχους του έργου· ύστερα είναι οι γλωσσικοί άγώνες, είναι τα λαογραφικά ένδιαφέροντα που βρίσκουν την θέση τους μέσα στην μερική αυτή σύνθεση.

Ό,τι σημείωσα για τον Δωδεκάλογο, θά μπορούσε να λεχθεί και για την Φλογέρα· πλούτος, δύναμη, φαντασία. Όμως οι στίχοι, που είναι σχεδόν σ'ε όλο το έργο άνομοιοκατάληκτοι δεκαπεντασύλλαβοι, πάνω από τέσσερις χιλιάδες, όσο κι αν είναι δουλεμένοι με άπόλυτη μαστοριά, όσο κι αν είναι λαμπροί, κουράζουν τον άναγνώστη. Έξ άλλου στη Φλογέρα η έμπνευση λειτούργησε σ'ε αντίθετη κατεύθυνση άπ' ό,τι είδαμε στον Δωδεκάλογο: δλόκληρο το ποίημα αποτελεί άνάπτυξη μίας πρώτης λιγούστιχης έμπνευσης. Το τέντωμα όμως της έμπνευσης την άδυνάτισε· ο άρχικός σπόρος χάθηκε μέσα στο ξεχείλισμα του λόγου. Η Φλογέρα μόνο άποσπασματικά διαβάζεται. Παράλληλα με τα μεγάλα έργα που έτοιμασε στην πρώτη δεκαετία του αιώνα, ο Παλαμάς σ'αν για να ξεκουράζεται, γράφει κι ένα πλήθος σύντομα ποιήματα που συγκεντρώθηκαν γλήγορα σ'ε δυο συλλογές—μέσα σ' έναν χρόνο, το 1912. Είναι «Οι Καημοί της Διμνοθάλασσας» και «Η Πολιτεία και η Μοναξιά». Και στίς δυο συλλογές, ίδιος όμως στην πρώτη, προέχει η τρυφερή και μαλακή έμπνευση, η νοσταλγική άναπόληση των παιδικών χρόνων· δίπλα τους πάντα, αντίθετικά, το πάθος. Μία συλλογή όπως Οι Καημοί άρχει για να άποδείξει πόσο άδικη είναι η κατηγορία ότι ο Παλαμάς είναι μόνο βιβλιακός ποιητής:

Τά πρώτα μου χρόνια τ' άξέχαστα τά κοντά σ' άκρογιάλι, [ζησα
στη θάλασσα εκεί τη ρηχή και την [ήμερη,
στη θάλασσα εκεί την πλατιά, τη [μεγάλη...

Η συλλογή μ'ας ένδιαφέρει άκόμη γιατί μαζί της πρωτοδημοσιεύθηκαν σ'ε τόμο Τά Σατιρικά Γυμνάσματα (1907-1909). Κι έδώ φυσικά δυνατό ή άνακαινιστική πνοή του ελληνισμού. Η σάτιρα του Παλαμά καιεί και καθαρίζει· βρίσκεται σ'ε άπόλυτη αντίθεση με ό,τι όνόμαζε σάτιρα ή έποχή του, με την εδθυμογραφία. Γυμνάσματα όνομάζει τα ποιήματα του αυτά, κι όμως άποτελούν άπόλυτες έπιτεύξεις: η γενναιότερη πολιτική σάτιρα που έχει να έπιδείξει ή νέα μας λογοτεχνία.

«Η Πολιτεία και η Μοναξιά» δ'εν παρουσιάζει την ένότητα της έμπνευσης που έχουν Οι Καημοί. Από δώ και πέρα, όσο περνούν τα χρόνια, κι ώς τα γερατιά του Παλαμά, θά έχουμε μία μεγάλη σειρά από ποιητικές συλλογές όπου συγκεντρώνονται μαζί ποιήματα διαφόρων έποχών. Μέσα στην περίοδο της άκμης του, η οποία ακολουθεί μία σταθερή άνιούσα, μπορούμε να τάξουμε τις συλλογές: «Βωμοί» (1915), «Τά Παράκαιρα» (1919), «Τά Δεκατετράστιχα» (1919). Λόγος μεστός, όργανικά έμπλουτισμένος με άφομοιωμένα στοιχεία της παράδοσης, έμπνευση σαθερά ύψηλή, πλούσια σ'ε φαντασία και σ'ε τρυφερότητα, στίχος άπόλυτα ύποταγμένος σ'ε θέληση του δημιουργού, χαρακτηρίζουν τις συλλογές αυτές. Ο ποιητής έχει μαζύ ζωνηρή την συνείδηση της εδθύνης που του δίνει η κορυφαία θέση όπου βρίσκεται μέσα σ'ε γράμματα μας. Τά περιστατικά της σύγχρονης του Ιστορίας, οι πόλεμοι, τα κινήματα των ψυχών και των ανθρώπων, τον συγκινούν και τον έμπνέουν.

Στά «Παράκαιρα» βρίσκουμε το μακρό και τυπικά παλαιό ποίημα που τιτοφορείται «Λόγος και Άντίλογος». Διάλογος άνάμεσα στη Μούσα και σ'έν ποιητή. Άρχίζει η Μούσα:

«Ανάξιος μέσα στους πιστούς μου
κι όσων παλμό και άνασασμό
τους δίνει ο νοός μου,

«Ανάξιος όποιος δ'εν μπορεί
μέσ' στο σεισμό το χαλασμό
κάστρο τη γνώμη του να στήσει,
και καρτερεί,
και λέει: να ιδώ· και δ'εν μπορεί
κι άργοσαλεύει τον ή ψυχή,
σ'αν το κυπαρίσι.

Και πάλι, η Μούσα τελειώνει, δίνοντας έτσι την θέση του ποιήματος:

«Ω πταλούδες των παιδιών και των
[καρδιών
μέσ' στα κοπάδια άνυποψίαστες των
[άρκων!
Δόξες των έργων και χαρές των τρα-
[γουδιών
τίς κάνουν οι εύτυχίες των πατριδων.

Μία χρονολογία κάτω από το ποίημα είναι οδηγητική: «Πρωτοχρονιά του 1917». Ο ποιητής, με την καλλιεργημένη συνείδηση του χρέους του, δημοσιεύει το ποίημα αυτό τον Φεβρουάριο του 1917, μέσα στη θολή πολιτική ατμόσφαιρα του καιρού. Όσο για τα Δεκατετράστιχα, με τον χαρακτηριστικό τους τίτλο, είναι μία συλλογή κυκλικής στιχογραφικής έμπνευσης, άποτελεσμένη από 102 συνέπτα. «Συνέπτα του ήρθεν όρεξη του ποιητή να σκαρώσει», έγραψε ο Παλαμάς σ'ε 1931, σχολιάζοντας τη συλλογή αυτή· «άπό εκείνη τη στιγμή ο κόσμος αίσθητά και νοερά, του παρουσιάζεται σ'ε κάλυκες δεκατετράστιχους που γυρεύουν το κανονικό τους γέμισμα». Σ' αυτή τη συλλογή έχουμε, τελευταία φορά μέσα στην ώριμότητα του ποιητή, τον κόσμο του ένοποιημένο και όλοκληρωμένο.

Συνεχίζω με τις μεταγενέστερες ποιητικές συλλογές: «Οι Πεντασύλλαβοι—Τά Παθητικά κρυφομύληματα—Οι Λύκοι—Δυο λουλούδια από τ'ά ξένα» (1925), «Δειλοί και Σκληροί στίχοι» (1928), «Ο κύκλος των Τετράστιχων» (1929), «Περσικά και Χαιρετισμοί» (1931), «Οι Νύχτες του Φθιμίου» (1935), η τελευταία ποιητική συλλογή του Κωστή Παλαμά.

Οι Λύκοι, πολύτροφοι και πολύτροποι ποιητές, είναι έμπνευσμένοι από την Μικρασιατική καταστροφή. Η ύπεροχική συνείδηση του ποιητή προβάλλεται γαλήνια στον κόσμο και στην Ιστορία:

Μιά μοίρα του φθιόνου, του τρόμου
[κακή ώρα,
κι ανθούς και καρπούς όλα τ' αϊξεί η
[μύρα.
Τα πάντα αν περνούν, θα περάσει
[κ' εκείνη.
Είρηνη σ' εσέ και γαλήνη!...

Όλες αυτές οι συλλογές έχουν, δίπλα σε παλιούς, και σίχους καινούριους, στους οποίους δεν παρατηρείται καμιά πτώση του τόνου, καμιά ελάττωση της δημιουργικής φαντασίας ή της στιχουργικής ικανότητας. Θυμίζω το ποίημα "Αριστοτέλης Βαλαωρίτης" (1924) μέσα στους Δειλούς και Σκληρούς Στίχους:

Με φέρνει ύψωνοντας ο γόνος χορός
[των εκατό σου χρόνων
εκεί όπου φλοίσβος μουσικός γίνεται
[δ' βόγκος των αγώνων,
στων ποιητών και στων ηρώων τους
[παραδείσιους κόσμους, όπου
δὲ φτάνει ο πόνος κι ο δαρμός ο πο-
[λυτάραχος του ανθρώπου...

Όσο πιο ξεχωρίζουν για την ιδιομορφία τους "Ο Κύκλος των Τετράστιχων κ' Οι Νύχτες του Φήμιου. Ούσιαστικά πρόκειται για μια έννοια κυκλικής έμπνευσης: κ' οι δυο συλλογές αποτελούνται αποκλειστικά από τετράστιχα. Ο ποιητής είναι τώρα εβδομήντα χρόνων κι άπάνω μ' δίνει κάτι σαν την πνευματική του διαθήκη. Η κοσμική του πείρα είναι συγκεντρωμένη με έπιγραμματική βραχυλογία που φθάνει ως την άφαιρηση. Όλα τα γνωστά μας θέματα ξαναβρίσκονται εδώ μέσα σ' ένα λόγο σφιχτό, αποσταγμένο. Όντως είναι άγέραςτος, μά η πνοή, ή παλιά δυνατή πνοή, έχει λείψει. "Ε.

τσι οι παραστάσεις, οι έννοιες, οι εικόνες γίνονται, όσο κι αν πιδ δύσληπτες, μαζί και πιδ ανάγλυφες ένας λυρισμός χωρίς λουλούδια, όλο καρπούς. Οι παλιές αντιθέσεις έχουν ύπερνικηθεί τις ένιχες το νόημα της τέχνης, εξασφαλίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο στον ποιητή την Ιδανική σύνθεση του κόσμου και της ψυχής:

Συχνά στον ένα ο διχασμός και σαν
[ψευτιά προβάλλει,
κ' είν' άλλο δράμα του ή ζωή, κ' ή
[σκέψη ξινή του, άλλη.
Μά οι ζωγραφίδες κι αν άμοιαστες,
[είν' απ' το ίδιο χέρι.
Για όλων τα μάτια άταλτασες, τις
[βλέπει ή τέχνη ταίρι.

Ο ποιητής ύψώθηκε έπάνω από τους ανθρώπους προφήτης, χρησμός, με το χάρισμα του σίχου. Μεσα στις Νύχτες του Φήμιου, θυμάται έναν στίχο του 1882 από τα Τραγούδια της Πατρίδος μου:

Ζω με το μέτρο και με το ρυθμό,
[πνέω με τη ρίμα,
στίχοι και πλάϊ στον Έρωτα μ' εσάς,
[και πλάϊ στο μνήμα,
του που όλο αλλάζει τροπαριού το
[πρωτό άναλλαγο ίσο:
«Σας αγαπώ κ' έχω από σας μια δόξα
[να ζητήσω...

Ο κύκλος της ποιητικής ζωής ολοκληρώθηκε.

Ο Κωστής Παλαμάς επέζησε για να γνωρίσει και την φρίκη της εισβολής του 1941. Τιμημένος, δοξασμένος, έγερνε σιγά σιγά στον τάφο. Ο θάνατός του, τον Φεβρουάριο του 1943, έδειξε πόσο βαθιά άνταπόκριση είχε βρει το έργο του στην ψυχή των Έλλήνων. Η κηδεία του πήρε τον χαρακτήρα μιας ύψηλης πατριωτικής τελετής, όπου ακούσθηκε να ψάλλεται με κατανύξη, από τα πλήθη που είχαν συγκεντρωθεί στο κοιμητήριο, ο έθνικός ύμνος του Σολωμού.

Ronald Searle

PONANT S E P A

Του G. S. WHITTET

(Από το «Graphis», Revue Internationale d'Art Appliqué, Ζυρίχη)

Από το 1946 το όνομα του Ρονάλντ Σέρλ άρχισε να εμφανίζεται όλο και τακτικότερα στις σελίδες των περιοδικών. Σήμερα, ύστερα από δυο χρόνια σκληρής και υπομονετικής δουλειάς, ο Σέρλ έχει αποκτήσει φήμη για το σατυρικό του πνεύμα και, στο πεδίο αυτό, βρίσκεται

ανάμεσα στους καλύτερους καλλιτέχνες που έχουν εμφανιστεί μετά τον πόλεμο.

Σ' ένα βιβλίο του Σέρλ που βγήκε στο Λονδίνο με τον τίτλο

«Ζήτω οι Μαθητές του Σαιντ Τρίνιαν» (Hurrah for St. Trinians), αναδημοσιεύονται από τα καλύτερα Βρετανικά περιοδικά περισσότερες από 80 γελοιογραφίες του. Παριστάνουν με ταξίδι άλλων τις εγκληματικές τάσεις των νεαρών κοριτσιών που λυμάνονται—αυτή είναι ή κυριολεξία—μια φανταστική Ακαδημία Θηλέων. Η κομική γοητεία των σκίτσων γίνεται μεγαλύτερη όταν διαπιστώνει κανείς το δηλητήριο που έχει το «είδος» αυτό των μαθητριών.

Το χιούμορ του Σέρλ είναι χιούμορ χαρακτηρισών και καταστάσεων. Ο Σέρλ βλέπει το

άσπλο εικονογραφικά, και ο τόνος βρίσκεται στην εικόνα μάλλον παρά στον υπότιτλο που συχνά είναι άπλως μια ύποσημείωση σε μια σκηνή ήδη κομική. Τα θέματά του δεν είναι ποτέ αισθηματικά και σπάνια είναι ώρατα. Οι άνδρες του έχουν σχιστά μάτια και άδύνατα πόδια. Οι γυναίκες του μάτια γεμάτα ψυχή και σκληρά στόματα, ενώ τα κορίτσια του σχολείου έχουν ένα ύφος άφροντισίας που κρύβει δηλητήριο.

Τις γελοιογραφίες του τις εμπνέεται μέσα σ' ένα λεπτό. Όταν για πρώτη φορά βάζει την ιδέα του στο χαρτί, το σχέδιο είναι σχεδόν όμοιο με το τελειωμένο σκίτσο, μόνο που εκείνο είναι πιδ δουλεμένο. Η έκφραση του προσώπου είναι ή ίδια και διατηρεί την αμόρμητη έκφραση της πρώτης στιγμής. Η γραμμή του είναι γραμμή γρήγορη και δυνατή σαν καλοκαιριάτικη άστραπή. Δύναμη υπάρχει ακόμα και στο νόημα της γελοιογραφίας του, γιατί πάντα κρύβεται κάτι περισσότερο απ' ό,τι βλέπει το μάτι.

Ο Σέρλ γεννήθηκε στο Καϊμπριτζ της Αγγλίας, τον Οκτώβριο

του 1920 και στα 1935, 15 χρόνων, πούλησε την πρώτη του γελοιογραφία στην εφημερίδα «Νταίηλ Νιούς». Από τότε δημοσίευσε κάθε εβδομάδα μια γελοιογραφία σ' αυτή την εφημερίδα, ως τον Οκτώβριο του 1939,

όταν άρχισε ο πόλεμος και πήγε στρατιώτης. Τα πέντε χρόνια στο στρατό ήταν πολύτιμα για τον Σέρλ ως γελοιογράφο. Δεν τον βοήθησαν όμως καθόλου ως σχεδιαστή. Αυτό έγινε στις περιόδους που έκαμε ως στρατιώτης του Μηχανικού. Τότε γέμισε πολλά σημειωματάρια με σπουδές, σκίτσα, εικονογραφημένες άναμνήσεις που και

σήμερα ακόμη τα συμβουλευέται συχνά.

Στα 1942 ο Σέρλ συνελήφθη αιχμάλωτος από τους Γάλλους στην Σιγκαπούρη και πέρασε τρισήμιση χρόνια

στη φυλακή. Τα χρόνια αυτά δεν ήταν άγωνα γιατί εξακολούθησε να σχεδιάζει πάνω σε διάφορα είδη χαρτιού και με διάφορα μελάνια. Οι περισσότερες απ' αυτές τις σπουδές του ήταν σοβαρές και επηρέασαν τις τελευταίες του εύθυμες γελοιογραφίες. Ακόμη και τώρα φαίνεται καθαρά το αποτέλεσμα των χρόνων που πέρασε αιχμάλωτος. Ο Σέρλ τις καλύτερες του ιδέες τις έμπνέεται στο κρεβάτι και τις σχεδιάζει προχέιρα πάνω σε ένα σημειωματάριο που έχει πλάι στο μαξιλάρι του. Τη συνήθεια αυτή την απέ-

κτησε στη φυλακή όπου τα ήσυχα άπογεύματα σχεδίαζε ξαπλωμένος. Άλλο άποτέλεσμα του καιρού που πέρασε στη φυλακή είναι ότι χρησιμοποιεί ένα άσυνήθιστο μελάνι από ξύλο έβανου. Γεμίζει μ' αυτό ένα συνηθισμένο

στυλό, και δίνει στο σχέδιό του ένα ευχάριστο καφέ χρώμα. Ο Σέρλ ζωγραφίζει με το άριστερό χέρι και σπάνια χρησιμοποιεί πινέλο. Για να σπάσει ένα χρώμα χύνει λίγο υγρό πάνω στο χαρτί και το άπλώνει με το μεγάλο του δάκτυλο. Οι γελοιογραφίες του βασίζονται σε δικές του ιδέες. Μόνο δυο φορές βρήκε πώς άξιζαν οι ιδέες που του έδωσαν άλλοι. Η προσεκτική εξέταση των ανθρώπων τον βοηθάει να έμπνέεται τους χαρακτικές του. Όταν

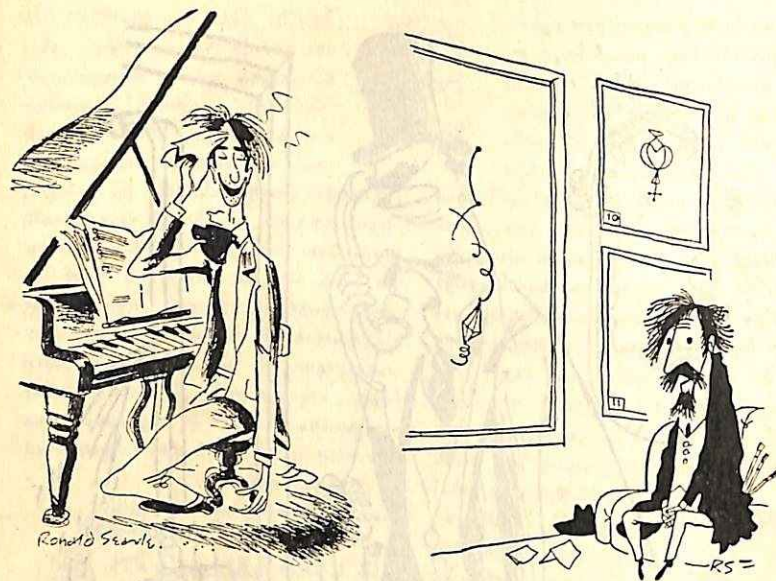

φοιτούσε στη Σχολή Καλών Τεχνών του Καϊμπριτζ ή θέση του βρισκόταν κοντά σ' ένα παράθυρο που έβλεπε σ' ένα Κολέγιο κοριτσιών, και δεν υπήρχε άμφιβολία πώς τότε έκανε για πρώτη φορά τις θανμάσιες παρατηρήσεις του για τις μαθήτριες. Προς το παρόν ο Σέρλ άσχολείται κυρίως με γελοιογραφίες και εικονογραφήσεις βιβλίων και περιο-

δικών, καθώς και με διαφημίσεις για τις εφημερίδες. Ωστόσο έχει εκθέσει και σοβαρά ζωγραφικά έργα και σχέδια σε διάφορες αΐθουσες εκθέσεων του Λονδίνου. Ο έπιτυχημένος Κλάουν παίζει «Άμλετ» και διακρίνεται.

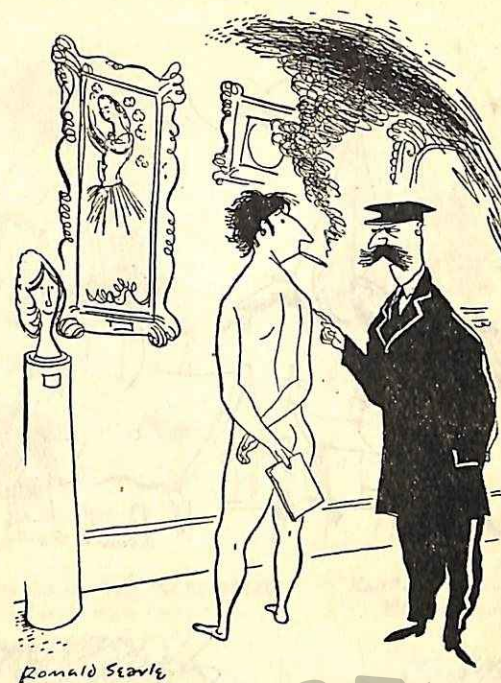

— Μάλιστα, μάλιστα. Σας είπα: άκυρώνω το ταξίδι μου για τη Βενετία!

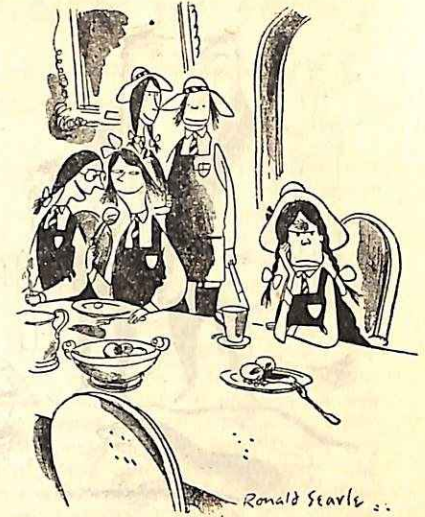
—...Καὶ τώρα θὰ ἀκούσετε 96
γυναικώδεις, συνθέσεις δικές μου.

—Τί εἶχα στοῦ νοῦ μου; Δὲν ξέρω.
Δὲν μπορῶ νὰ σᾶς πῶ. Ἔτσι μοῦ
ἦρθε ἡ ἐμπνευση.

— Συγγνώμην, Κύριε. Ἀπαγορεύεται
τὸ κάπνισμα ἐντὸς τοῦ Μουσείου.

«Δὲν πρέπει νὰ καπνίζω τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς. — Ἐμαθε πρὸ ὀλίγου διὸ ὁ Τζέιμς
Δὲν πρέπει νὰ καπνίζω τὴν ὥρα τῆς...»
Μείσον εἶναι παντοκράτορας!

— Προσπάθησα, Κυρία, μὰ ξέρετε τί
παιδί μὲ θέληση εἶναι!

— Πυρκαϊά! Καίγεται τὸ σπίτι.

— Κορίτσια, κορίτσια! Λιγότερο
θόρυβο, παρακαλῶ.

— Μὰ τῆς ἔσπασα μονάχα τὸ πόδι
τῆς, Δεσποινίς!

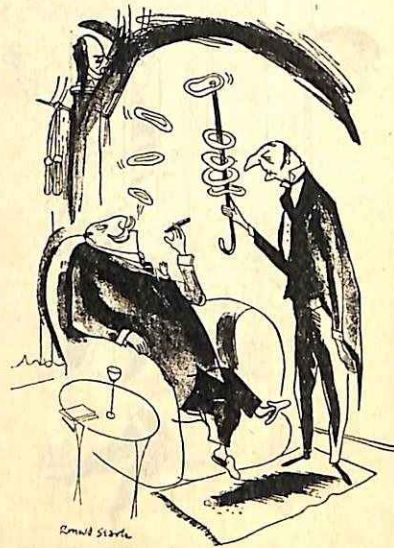
— Δέν ξέρω ποιός είναι, όμως εμφανίζεται πάντα την ώρα του ταΐσματος.

— «Ω, κύριε Μάρξ... Ξέρετε, «Τό Κεφάλαιόν» σας είναι θαυμάσιο!

— «Ω! Μὲ συγχωρεῖτε;

Μικρές χαρές... για όλους.

Προτερήματα και αδυναμίες τῶν Γάλλων

Του ANDRÉ SIEGFRIED, τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας
(Ἀπὸ τὸ «Conferencia», Παρίσι)

Τὸ γαλλικὸ πνεῦμα, ὅταν τὸ μελετήσῃ κανεὶς, ἀποκαλύπτει ἀμέσως δύο τάσεις ἀντιφατικές. Ὑπάρχει πρῶτα μιὰ τάση πρὸς τὸ πρακτικόν, πρὸς τὴν πεζότητα μποροῦμε νὰ ποῦμε. Τὴν βρίσκουμε κυρίως στὸν χωρικὸ καὶ τὴν ἔχουμε κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς Κέλτες. Αὐτὴ μᾶς ξεχωρίζει ἐντελῶς ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοσάξωνες καὶ τοὺς Βόρειους λαούς. Τὴν τάση αὕτη τὴ δημιουργοῦν τὰ ἄτομα, καὶ σ' αὐτὰ πρέπει νὰ στηρίξῃ κανεὶς τὴν ψυχολογία τοῦ Γάλλου. Ἡ ἀτομικότητα παίζει τέτοιο ρόλο στὴ ζωὴ μας ὥστε πρέπει πάντα νὰ ξεχωρίσουμε πολὺ καλά τὴν συμπεριφορὰ τοῦ Γάλλου στὴν ἰδιωτικὴ καὶ πολιτικὴ του ζωὴ. Καὶ στίς δύο περιπτώσεις φαίνεται σὰν νὰ μὴν πρόκειται γιὰ τὸν ἴδιο ἄνθρωπο.

Ὁ Γάλλος ὡς ἄτομο, ἀρχηγὸς ἢ μέλος τῆς οἰκογενείας του, ἔχει βαθὺ τὸ αἶσθημα τοῦ ὕλικου συμφέροντος, τὸ αἶσθημα τῆς ἰδιοκτησίας. Εἶναι ἄνθρωπος μὲ κοινὸ νοῦ στίς ἰδιωτικές του ὑποθέσεις καὶ μὲ δυνατὸ τὸ αἶσθημα τοῦ μέτρου. Εἶναι ρεαλιστὴς πού δὲν ἀποκοιμῆται μὲ λόγια, ἄνθρωπος πού πατᾷ στερεὰ στὴ γῆ. Οἱ Γάλλοι γενικῶς διευθύνουν καλὰ τὴ ζωὴ τους. Τὸ σπιτικὸ τους εἶναι νοικοκυρεμένο, τὰ ρούχα τους σὲ καλὴ κατάσταση. Στὴ Γαλλία δὲν θὰ δῆτε, ὅπως στὴν Ἀγγλία σκιωμένο ρούχο πιασμένο μὲ δύο καρφίτσες. Ὁ προϋπολογισμὸς του βρίσκεται σὲ ἰσορροπία. Πολὺ συχνὰ μάλιστα εἶναι υπερβολικὸς σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο. Ἡ φρονιμὰ καὶ ἡ λογικότητα γίνονται τότε στενοκεφαλιά, ἐπαρχιωτισμὸς καὶ ὡς ἕνα σημεῖο—ὕλισμος. Αὐτὰ εἶναι ὁμῶς ἡ μία ὄψη τοῦ χαρακτήρα μας. Παρατηρεῖ κανεὶς, ἀντίθετα μ' αὐτά, μιὰ τάση πρὸς τὸν ἰδεαλισμὸ καὶ

τὴν καθολικότητα. Τὸ πνεῦμα τοῦ Γάλλου ἐλευθερώνεται ὅταν ἔχουν ἐξασφαλισθῇ τὰ συμφέροντά του καὶ ἡ σκέψη του παύει νὰ δεσμεύεται ἀπὸ τὴν πράξη. Τότε ὁ Γάλλος ὑψώνεται, φθάνει στὴν πνευματικὴ ἀνιδιοτέλεια. Ἡ ἀποδέσμευση αὕτη προϋποθέτει μεγάλῃ πνευματικὴ ἐξέλιξη, τέτοια, τῆς ὁποίας μόνον ὁ Κινέζος ἀποτελεῖ ἄλλο παράδειγμα. Τότε ξεπερνῶμε τὰ στενὰ ὅρια τοῦ ἐθνικισμοῦ ἢ τοῦ ἐθνισμοῦ. Φθάνομε στὴν ἀνθρωπιστικὴ ἔννοια τοῦ ἀνθρώπου καὶ τότε ἡ λάμψη καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάταση τοῦ Γάλλου εἶναι μοναδική. Νομίζω πὼς τὸ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ εἶναι λατινικόν. Μᾶς ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοσάξωνες καὶ τοὺς Βόρειους. Ἐκεῖνοι εἶναι μυστικιστὲς καὶ συγχρόνως πρακτικοί. Ἐμεῖς εἴμαστε ρεαλιστὲς καὶ σκεπτικιστὲς ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπιστὲς καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερό μας προτέρημα.

Ἄν μελετήσουμε τὸν Γάλλο ὡς ἄτομο μποροῦμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι θὰ βρισκόμαστε στὴν οὐσία τοῦ ζητήματος. Κάθε καλὸ καὶ κάθε κακό, ὅλο τὸ μεγαλεῖο καὶ ὅλες οἱ ἀδυναμίες τῆς Γαλλίας προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀντίληψη πού ἔχουμε γιὰ τὸ ἄτομο.

Διεκδικοῦμε πρῶτα ἀπ' ὅλα μιὰ ἀνεξαρτησία, κυρίως πνευματικὴ. Ὁ Γάλλος ἰσχυρίζεται πὼς κρίνει καὶ σκέπτεται μόνος του. Δὲν σκύβει τὸ κεφάλι μπροστὰ σὲ κανέναν καὶ γι' αὐτὸ εἶναι ἀνεξάρτητος καὶ ἀντίθετος σὲ κάθε ὁλοκληρωτισμὸ. Ἀντίθετα ὑποτάσσεται σὲ μιὰ ἀρχὴ γιὰ χάρι αὐτῆς τῆς ἰδίας καὶ γιὰ χάρι τῆς γίνεσθαι φανατικός. Ἀπὸ αὕτη τὴν ἀποψη ἡ γαλλικὴ σκέψη εἶναι μιὰ «ζύμη» ἐπικίνδυνη, συχνὰ ἐπαναστατικὴ.

Καταλαβαίνουμε πολὺ καλὰ πὼς

δέν μπορεί νά υπάρξη πνευματική ανεξαρτησία χωρίς οικονομική ανεξαρτησία. Ἡ προσπάθειά μας νά διεκδικούμε κάποια πνευματική ανεξαρτησία συνοδεύεται ἀπό τήν προσπάθειά μας νά διεκδικούμε τήν ανεξαρτησία στήν ἰδιωτική μας ζωή. Πρῶτα ἀπ' ὅλα, δέν μᾶς ἀρέσει νά ἐξαρτιώμαστε ἀπό ἄλλους. Ἐπιζητοῦμε σάν πρακτικοί ἄνθρωποι τήν ανεξαρτησία μέσῳ τῆς ἀσφάλειας. Ἀπό κεῖ πηγάζει τὸ βαθύ πατροπαράδοτο αἶσθημα γιὰ τήν ἰδιοκτησία, τήν ἀποταμίευση γιὰ τὰ γεράματα. Ὁ Γάλλος γενικῶς εἶναι μετριοφρων. Μιλεῖ πάντα γιὰ τὸ σπιτάκι του, γιὰ τὸ κηπάκι του, γιὰ τὴ δουλειά του.

Στὸ χαρακτηριστικὸ αὐτὸ μπορεί νά διακρίνῃ κανεὶς ἓνα κράμα ἰδεολογίας καὶ μικρότητας. Ὁ Γάλλος εἶναι συμπεριφορολόγος. Ἐξέρει βέβαια, πὼς τὰ χρήματα βγαίνουν δύσκολα κι ὅταν βγοῦν πρέπει κανεὶς νὰ τὰ φυλάξῃ, ἀρα χρειάζεται κάποια οικονομία. Αὕτη εἶναι ἡ παράδοση τῶν χωρικῶν. Καὶ μιά πού μιλήσαμε γιὰ χωρικούς μπορούμε νά πούμε πὼς εἴμαστε ζηλιάρηδες, φθονεροί, μάλιστα, πάντα καχύποπτοι, συχνὰ φυλάργυροι, συχνὰ ἐγωιστές.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἓνας ἄνθρωπος πού κοιτάζει τὴ ζωή κατὰματα, ἀντρίκια, χωρίς ὑποκρισία, μὰ καὶ χωρίς χίμαιρες. Εἴμαστε λαὸς ἡθικολόγος. Ὁ Λαφονταίν ζωγράφισε θαυμάσια στοὺς μύθους του τὴ σοφία τῶν χωρικῶν μας. Ὁ κυνισμὸς τοῦ χωρικοῦ μὲ τὸν συχνὰ ἀνήθικο ρεαλισμὸ, δειχνεῖ ἀκριβέστατα, πὼς βλέπει τὰ πράγματα ὁ γαλλικὸς λαός.

Ἔχουμε ἄνθρωπισμὸ καὶ κυρίως πολιτισμὸ. Νοιώθουμε αὐθόρμητη ἀπέχθεια γιὰ κάθε τι πολὺ μεγάλο, γιὰ κάθε τι γιγαντιαῖο. «Μηδὲν ἄγαν» εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἀληθινὰ καὶ τὰ πιὸ ἀγαπητὰ γνωμικὰ τοῦ Γάλλου. Θὰ μπορούσα νά ἀναφέρω καὶ ἓνα ἄλλο, τὸ ἴδιο χαρακτηριστικόν: «Τὸ ποτήρι μου εἶναι μικρό, ἀλλὰ πίνω μὲ τὸ δικό μου ποτήρι». Σεβόμαστε τὴν προνοητικότητα, τὴν ἀποταμίευση.

Θὰ θέλαμε νά καταφεύγουμε πάντοτε, ἂν ἦταν δυνατό, στὴ λογική.

Καὶ τώρα ἐρχομαι σὲ ἓνα ζήτημα πού μου φαίνεται οὐσιώδης: εἶναι ἡ ἰδέα πού ἔχει ὁ Γάλλος γιὰ τὴ θρησκεία. Στὴν οὐσία εἶναι καθολικός, ἀλλὰ καθολικὸς πού, ἂν τύχῃ, μπορεί νά ἐνεργήσῃ ἐναντίον τοῦ καθολικισμοῦ του. Μένει πάντα καθολικός, μὰ ὥστόσο σκεπτικὸς καὶ ἐπαναστάτης ἀπέναντι τῆς ἐκκλησίας του. Ἀπὸ δὴ πηγάζει ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στὴ Γαλλία καὶ τίς προτεσταντικὲς χώρες.

Ὁ γαλλικὸς καθολικισμὸς εἶναι «ἀπ' ὕψηλου» θρησκεία. Δέν μᾶς δίδαξε οὔτε τὴν ἠθικὴ εὐθύνη τοῦ ἀτόμου οὔτε τὴν πολιτικὴ ἐλευθερία. Μᾶς ἔκλεισε μέσα σὲ μιὰ πανοπλῖα ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας. Ἀλλὰ ἐναντίον αὐτῆς τῆς πειθαρχίας ἡ ἐξ αἰτίας τῆς ὁ Γάλλος παρουσίασε ἀντιδράσεις πολὺ χαρακτηριστικῆς. Ἄλλοτε παραδέχτηκε τὴν Ἐκκλησίαν, ἄλλοτε ἀμύνθηκε μὲ τὸν σκεπτικισμὸ του, ἄλλοτε πάλι, ὑπακούοντας σὸ τυπικόν, ἰσχυρίζονταν ὅτι δέν θυσίαζε καθόλου τὴν ἐλευθερίαν τῆς κρίσεως του. Μερικοὶ Γάλλοι μὲ τὴ ζωηρὴ τους ἀντίδραση, ἐξέφυγαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔγιναν ἐχθροὶ τῆς. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, ὅπως δέν ὑπάρχουν σχεδὸν καθόλου προτεστάντες στὴ Γαλλία, ὅλοι οἱ Γάλλοι, πιστοὶ καὶ ἄθεοι, ἔχουν τὴ σφραγίδα τοῦ καθολικισμοῦ. Ὁ Βολταίρος εἶναι γνήσιον γέννημα τῆς καθολικῆς Γαλλίας. Ἀσφαλῶς δέν θὰ μπορούσε νά εἶχε γεννηθῇ σὲ καμιὰ προτεσταντικὴ χώρα. Ὅταν ἡ ἐξουσία τοῦ καθολικισμοῦ περιώριζε τὴ Γαλλία σὲ στενὰ πλαίσια, τὸν ἴδιο καιρὸ ἡ μοναρχία στρεφόταν πρὸς καθεστῶτα ἀπολυταρχικά. Ἡ σημερινὴ Γαλλία, ἡ Γαλλία τῆς Ἐπαναστάσεως, εἶναι ἀποτέλεσμα διπλῆς ἐξεγέρσεως: ἐναντίον τῆς ἐξουσίας τοῦ βασιλῆα, καὶ ἐναντίον τῆς ἐξουσίας τῆς ἐκκλησίας. Τί κληρονομήσαμε ἀπὸ τοὺς Λατίνους; Τὴ διάρθρωση τῆς κοινωνίας μας μὲ βάση τὴν οἰκογένεια, πού ἡ θέση τῆς εἶναι ἐξαιρετικὰ

στερεή. Σύμφωνα μὲ τὴ γαλλικὴ νοοτροπία ἡ οἰκογένεια εἶναι κάτι πιὸ σταθερό, πιὸ δυνατό, πιὸ μόνιμο καὶ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ κράτος. Ἀπὸ τοὺς Λατίνους κληρονομήσαμε ἀκόμη τὴν ἀντίληψή μας γιὰ τὸ δίκαιο, ἓνα δίκαιο γραπτὸ, αὐστηρό, βασιμὲν στὴ δυσπιστία, σὸν δίκαιο ρεαλισμὸ, στὴν ἀπασιοδοξία πού ἔρχεται σὲ ἀντίθεση καὶ μὲ τὴ βρεταννικὴ εὐπιστία καὶ μὲ τὸν ἀμερικανικὸ «ρουσσισμό».

Ἀπ' αὐτὸ πηγάζει ἡ ἀντίληψή μας γιὰ τὸ κράτος καὶ γενικὰ γιὰ τὴ δημόσια ἐξουσία. Γιὰ μᾶς ἡ δύναμη τοῦ Κράτους εἶναι κάτι ἐξωτερικὸ καὶ ἀνώτερο ἀπὸ τὸ ἄτομο, συνεπῶς κάτι ἐπικίνδυνον γι' αὐτό. Βλέπουμε τὸ κράτος λίγο σάν ἐχθρὸ ἀπὸ τὸν ὁποῖο πρέπει νά προστατευθῶμε. Συγχρόνως ὅμως τὸ θεωροῦμε ὄργανον πού οἱ ἰσχυροὶ μπορούν νά τὸ χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ ἐπιβληθοῦν. Ἐτοί ἐγινε μὲ τὸ ρωμαϊκὸ imperium. Κάποιος παίρνει τὴν ἀρχὴ καὶ ὕστερα κανεὶς δέν ἀπορεῖ οὔτε ἀγανακτεῖ ἂν αὐτὸς κἀνὴν κατάχρηση τῆς ἐξουσίας. Σ' αὐτὸ βρίσκεται ἡ πηγὴ τοῦ πολιτικοῦ φανατισμοῦ πού κυριαρχεῖ σὲ μᾶς. Ὁ φανατισμὸς αὐτὸς κάνει τὴ δημόσια ζωὴ μας πολὺ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἀγγλοσαξωνικὴ. Γιὰ τοὺς Ἀγγλους, τὸ Κράτος ἐκφράζει τὸ σύνολο. Σὲ μᾶς τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νά διακρίνουμε τὸν καθολικὸ καὶ τὸν προτεσταντικὸ. Εἴμαστε καθολικοὶ στὴν πολιτικὴ ὅπως καὶ στὴ θρησκεία. Στους Λατίνους τέλος ὀφείλουμε τὸν πολιτισμὸ μας καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο σκεπτόμαστε καὶ ἐκφράζουμε τὴ σκέψή μας. Εἶναι κατὰ τὴν ἀναλυτικὴ ἱκανότητα ταπληκτικὴ ἡ ἀναλυτικὴ ἱκανότητα τοῦ Γάλλου. Καὶ ὁ τελευταῖος Γάλλος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ δρόμου, ἔχει μιὰ μοναδικὴ ἱκανότητα γενικεύσεως, ἔχει τὴν ἱκανότητα νά βλέπῃ τὴν ἀρχὴ πού κρύβεται πίσω ἀπὸ κάθε ζήτημα καὶ τίς ἀπώτερες συνέπειές τῆς. Ἐτοί, κάθε Γάλλος ἔχει ἂν πρέπει νά στραφῇ πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ

πρὸς τ' ἀριστερά. Ἄν εἶναι προοδευτικός, βλέπει ἤδη τὴν ἐπανάσταση ἂν εἶναι συντηρητικὸς, τὴν ἀντίδραση. Ἡ ἱκανότητα αὐτὴ τοῦ νά σκεπτόμαστε ὀρθολογιστικά, ὑποβοηθεῖται ἀπὸ τὴν εὐκολία πού ἔχουμε στὴν ἐκφραση, χαρακτηριστικὸ ἐντελὼς λατινικόν.

Πάντα γίνεται λόγος γι' αὐτὸ πού ὀφείλουμε στους Λατίνους, ποτὲ ὅμως δέν μιλάμε γιὰ κείνον πού κληρονομήσαμε ἀπὸ τοὺς Κέλτες. Νομίζω πὼς αὕτη ἡ κληρονομία μας εἶναι σημαντικὴ καὶ σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις δέν θὰ ἔφευγα πολὺ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια λέγοντας ὅτι σ' αὐτὴν βλέπω τὸ κύριο στοιχεῖο τῆς κοινωνικῆς καὶ συναισθηματικῆς μας διαφοροποιήσεως. Ἀπὸ τοὺς Κέλτες ἔχουμε κληρονομήσει τὴν τάση πρὸς τὸ συμφέρον, τὴν οικονομία, τὸ κέρδος, τὴ σοβαρότητα στὴν ἰδιωτικὴ μας ζωὴ—αὐτὸ δυστυχῶς ὄχι πολὺ, ἀλλὰ ὥστόσο ἀρκετὰ. Ὁ ξένος θεωρεῖ συνήθως τὸν Γάλλο ἐπιπόλοιο, ἔξυπνον ἄνθρωπον, ἀνίκανον νὰ συζητήσῃ σοβαρὰ γιὰ ὁποιοδήποτε πρᾶγμα. Πόσο λανθασμένη εἶναι αὕτη ἡ ἀντίληψη! Ἐπίσης στοὺς Κέλτες πρέπει νά ζητήσουμε τὴν ἀναρχικὴ πλευρὰ τοῦ ἀτομισμοῦ μας. Ὁ γαλλικὸς ἀτομισμὸς εἶναι πραγματικὰ θαυμάσιος σὸν κόσμον τοῦ πνεύματος, μοιραῖος ὅμως στὴν κοινωνικὴ του πραγματοποίηση. Εἴμαστε ζηλιάρηδες καὶ ἐπαναστατοῦμε γιὰ τὴν ἐπέμβαση τοῦ κράτους. Ἡ ἐξυπνάδα μας εἶναι καταστρεπτικὴ. Εἶναι ἀντιλογία. Ὁ Λατίνος θὰ ἦταν πιὸ ἱκανὸς νὰ συλλάβῃ μέσα σὸ νοῦ του τὸ ἀνώτατο συμφέρον τῆς κοινότητος. Ὁ Κέλτης αἰρεται χωρὶς ἀμφιβολία στὴν ἀντίληψή τῆς μικρῆς οἰκογενείας ἢ τῆς φυλῆς, μένει ὅμως γενικὰ, μέσα στὴ μεγάλη ἔθνικη οἰκογένεια, ἀντιδραστικὸ καὶ, ἂς πούμε καλύτερα τὴ σωστὴ λέξη, ἀναρχικὸ στοιχεῖο.

Οἱ συνέπειες τῆς διπλῆς αὐτῆς καταγωγῆς, μεγαλειώδεις σὸ πνευματικὸ πεδίο, γίνονται καταστρεπτικὲς σὸ πολιτικόν. Ὁ Γάλλος κινεῖται μεταξὺ δύο υπερβολῶν: μεταξὺ υπερ-

βολικῶν ἀρχῶν καὶ ὑπερβολικοῦ ἐγωϊσμοῦ. Ὁ ἐγωϊσμός αὐτός, μερικῆς φορῆς, φαίνεται πραγματικὰ ποταπός. Ὡστόσο, πράγμα τρελλό καὶ συμπαθητικό, ἐμεῖς οἱ Γάλλοι προτιμοῦμε τὴ θεωρίαν ἀπὸ τὴν πράξιν. Ὁ Ρομπέρ ντε Ζουβενέλ, ὁ διεισδυτικὸς κριτικὸς τῆς γαλλικῆς πολιτικῆς, εἶπε, ὅτι γιὰ τὸν βουλευτὴ μας, ἡ ἀκύρωση ἐνὸς νόμου εἶναι σπουδαιότερη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν νόμο. Οἱ ἀρχές μας μᾶς διαιροῦν περισσότερο ἀπὸ τὰ συμφέροντά μας. Οἱ ἀρχές εἶναι γιὰ μᾶς τὰ θεμέλια τῆς πολιτικῆς. Μὲ τὸ πάθος μας τὶς μετατρέπουμε σὲ ἰδεολογικὸ φανατισμὸ πού μᾶς ἐπιτρέπει χειρότερες ὑπερβολές. Γι' αὐτὸ ἡ πολιτικὴ μας γίνεται ἰδεαλιστικὴ καὶ φανατισμένη. Γιὰ νὰ πῶ τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ πολλὰς γενεές ἡ Γαλλία ἦταν εὐτυχημένη χώρα ὅπου οἱ συνέπειες τοῦ φανατισμοῦ δὲν ἐκδηλώνονταν ἄμεσα. Μποροῦσε κανεὶς νὰ εἶναι ἐπαναστάτης καὶ νὰ ζῇ σὰν ἀσπὸς* μποροῦσε νὰ ὁμολογῇ τὶς ἀρχές του καὶ νὰ τὶς ὑποστηρίξῃ μὲ εὐλκυστικὰ, χωρὶς νὰ θεωρῇ καὶ ἀπαραίτητη τὴν πραγματοποίησίν τούς.

Αὐτὸς ὁ Γάλλος πού δίνεται ἄμετρα στὴ θεωρητικὴ πολιτικὴ εἶναι συχνὰ ὁ ἴδιος πού, γιὰ τὴν ὑπεράσπιση τῶν συμφερόντων του, γλυστρά στὸν πιὸ ἀπόλυτον ἐγωϊσμό, ὅχι ἀναγκαστικά στὸν ἀτομικὸ ἐγωϊσμό, ἀλλὰ στὸν ἐγωϊσμὸ τῆς πατρίδας, τῆς οἰκογένειας. Ἐγωϊστὴς καὶ σκεπτικιστής, δὲν ὑπολογίζει κατὰ βάθος τὶς κολλεκτιβιστικὰς λύσεις. Δυσπιστεῖ στὸ Κράτος, ἐκθειάζει τὸ νόμον καὶ ἀμέσως ὕστερα προσπαθεῖ νὰ τὸν παρᾶβῃ. Εἶναι ἐκ παραδόσεως ἀπατεῶν πού πολλὰς φορὲς ἡ ἀπάτη του τὸν ὠφελεῖ. Εἶναι γνωστὴ ἡ συμβουλὴ τοῦ Κομφουκίου: «Κάποτε εἶναι καλὸ νὰ κλέβῃ κανεὶς τὸ Κράτος γιὰ νὰ θρέψῃ τὸν γέρον πατέρα του...» Πολλοὶ Γάλλοι ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀποψη θὰ μπορούσαν νὰ θεωρηθοῦν Κινέζοι!

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο ὁ Γάλλος, ὅταν καταφεύγῃ στὸ κράτος, δὲν μπορεῖ νὰ ἀντισταθῇ στὸν πειρασμὸ νὰ

σχηματίσῃ διαφορετικὴ ἀντίληψη περὶ δυνάμεως. Γι' αὐτὸν δύναμη σημαίνει λιγότερο γενικὸ ἐνδιαφέρον καὶ περισσότερον προστασία, προνόμιον, ρουσφέτι. Καθένας γνωρίζει τὸν Γάλλο βουλευτὴ καὶ τὸν ρόλο του στὴν ἐθνικὴ πολιτικὴ. Ξέρει πόσο μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν ἐνεργητικότητά του καταναλώνει σὲ δουλειές, ὅχι κοινοῦ ἐνδιαφέροντος, ἀλλὰ ἀτομικῆς, καὶ πόσο σημαντικὴ θέσιν στὴν κοινοβουλευτικὴν του ζωὴν παίζει ἡ ἐξυπηρέτησις τῶν συμφερόντων τῶν ψηφοφόρων του.

Ἄς παρηγορηθοῦμε τώρα καὶ ἂς δοῦμε, πρὶν τελειώσουμε, τί ἔδωσε ἡ Γαλλία στὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν. Τὸ κέντρο τῆς ὑπάρξεώς μας εἶναι ἡ θαυμαστὴ πεποίθησίν μας στὸν πνευματικὸν κόσμον. Ὁ Γάλλος πιστεύει ἀληθινὰ, εἰλικρινὰ, ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἀνθρώπινη ἀλήθεια, ἴδια γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλήθεια πού τὸ πνεῦμα μπορεῖ ν' ἀνακαλύψῃ, πού ἡ γαλλικὴ γλῶσσα μπορεῖ νὰ ἐκφράσῃ. Γι' αὐτὸν μιὰ σκέψιν δὲν ὑπάρχει ἂν δὲν μπορῇ νὰ ἐκφραστῇ, δὲν ζῇ ἂν δὲν πάρῃ μορφήν. Πρὶν ἀπ' αὐτὸ ὑπάρχει «δυνάμει». Αὐτὸ πού ζητοῦμε στὸ πνευματικὸν πεδίο, εἶναι ἔργα. Ἀπὸ κεῖ προέρχεται ὁ σεβασμός μας γιὰ κάθε τι καθαρὸ, ἐλευθερωμένο ἀπὸ τὸ χάος. Ὁ Νίτσε θεωροῦσε τὸ χάος δημιουργὸ ζῶης, πηγὴ δυνάμει ὑπάρχουσας μῆς ἀπεριόριστης ἐξελίξεως. Ἐμεῖς θεωροῦμε τὸ χάος σύγχισιν καὶ θάνατον στὴν ἀφάνταστα φωτεινὴ ἀντίληψιν τοῦ κόσμου τῶν Ἑλλήνων, ὅτι ἡ ὁμορφία εἶναι ἁρμονία, ἀλήθεια, φῶς. Διακρίνω τὴν ἀλήθειαν θὰ πῇ διεδόξω στὸ φῶς· αὐτὸ εἶναι ἡ κύρια πορεία τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος.

Ἡ γαλλικὴ σκέψιν, λέμε, δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῇ χωρὶς τὴ γλῶσσα. Εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ μεγάλου, τοῦ γεμάτου πάθους ἐνδιαφέροντος πού ἔχει ὁ Γάλλος γιὰ τὴ γλῶσσάν του. Γι' αὐτὸν εἶναι ἀπαραίτητος ὁρος τῆς σκέψεως, μάλιστα κατὰ περισσότερον: εἶναι ἡ ἴδια ἡ σκέψιν. Τὴν θεωρεῖ ὡς ὄργανον ἀκριβείας πού πρέπει νὰ τὸ

συντηρήσῃ, νὰ τὸ γυαλίσῃ, νὰ τὸ φυλάξῃ, νὰ τὸ ὑπερασπίσῃ μὲ ἀγάπην.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι μιὰ σκέψιν, φιλτροποισμένη ἀπὸ τὸ γαλλικὸ πνεῦμα, ἔχει τάξιν, σαφήνειαν, εἶναι γερά οἰκοδομημένη, μπορεῖ νὰ κυκλοφορήσῃ ὅπως τὸ χεῖμα. Ἡ σκέψιν ἔτσι διασαφηνισμένη, γίνεται κτῆμα ὄλων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τότε πιά, ἡ γαλλικὴ ἀκτινοβολία—ἂν ἐκφραστῇ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ—εἶναι διεθνής. Ἀπ' αὐτὸ προέρχεται ὁ διεθνὴς χαρακτήρας τῆς γαλλικῆς σκέψεως. Μπορεῖ νὰ εἰμαστε ἐπαρχιώτες στὰ ἔθιμά μας, ρουτιναδόροι σὲ ὀρισμένα συστήματά μας, πολὺ ἐθνικιστὲς ὅταν ὑπερασπιζοῦμε ὀρισμένα μὲς συμφέροντα. Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὸ πνεῦμα μας, πρέπει νὰ μιλοῦμε γιὰ παγκόσμιον χαρακτήρα: ἡ ἀκτινοβολία τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι τίποτα ἂν δὲν ἀπλώνεται σ' ὅλοκληρον τὸν πλανήτη μας.

Πῶς νὰ βγάλουμε συμπέρασμα ἀπὸ τόσα ἀντιφατικὰ χαρακτηριστικά ἀ στοιχεῖα πού συγκεντρώσαμε; Δὲν εἶμαι βέβαιος ἂν μπορῶ νὰ τὸ ἐπιτύχω. Ἐνας Ἀμερικανὸς καλὸς παρατηρητὴς καὶ γνώστης τῆς Γαλλίας, δήλωσε πῶς παραιτεῖται ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔργον.

«Πότε-πότε», λέει, «δὲν βλέπω στοὺς Γάλλους παρὰ τὰ ἐλαττώματά τους, δὲν βλέπω παρὰ τὴ ρουτίνα τους, καὶ τὸν ἐπαρχιωτισμὸν τους, τὴν ἀνσυχία τους, τὴ ζήλειαν τους, τὴν ἀνικανότητά τους νὰ συνεργασθοῦν» καὶ τότε μοῦ φαίνονται ἀνυπόφοροι. Τὴν ἄλλην μέραν ὅμως βλέπω τὰ προτερήματά τους, τὸ θαυμαστὸ τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ἐκφράζουν τὴ σκέψιν τους, τὴν πίστην τους στὶς ἱκανότητες τοῦ ἀνθρώπου, τὴν αἰσθησὶν τῆς παγκόσμιας ἀλληλεγγύης πού ἔχουν μέσα τους καὶ τότε φαντάζομαι πῶς κανέ-

νας ἄλλος λαὸς ἐκτὸς ἴσως ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας δὲν ἐφθασε ποτὲ στὸ θαυμαστὸ ὕψος τῆς μορφώσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ πού ἐφθασαν οἱ Γάλλοι».

Ὅταν ὅμως κάποιοι ζήτησε ἀπ' αὐτὸν τὸν Ἀμερικανὸ νὰ δώσῃ τὸν ὀρισμὸν τοῦ γαλλικοῦ χαρακτῆρα, δήλωσε πῶς δὲν μπορούσε.

Θὰ μπορούσε ν' ἀναφερθῇ σὲ μιὰ γνώμην ἀνάλογη μὲ τοῦ Ρενάν, λέγοντας ὅτι, σὲ πολλὰς περιπτώσεις, ἡ ἀλήθεια δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφραστῇ παρὰ μὲ μορφὴν διὰ λόγου. Ὁ διάλογος στὴν περίπτωση τῆς Γαλλίας εἶναι ὁ ἐγωϊσμός πού προέρχεται ἀπὸ τὸ ἄτομον καὶ ὁ διεθνισμός πού προέρχεται πάλι ἀπ' αὐτό. Θὰ χρειαζόταν ἓνας μῦθος, μὲ ὅλο τὸ πνεῦμα τοῦ Λαφονταίν, γιὰ νὰ ἐκφράσῃ παραστατικὰ αὐτὴν τὴν ἀντίφασιν. Αὐτὴ ἡ ἀντίφασιν εἶναι πού κάνει τὴ Γαλλίαν, αὐτὴ πού δημιουργεῖ τὴν ἀδυναμίαν μας καὶ τὸ μεγαλεῖόν μας.

Πρέπει ἴσως νὰ πῶ ὅτι τὰ ἐλαττώματα εἶναι ἡ ἄλλη ὅψη τῶν προτερημάτων μας καὶ μάλιστα ὅτι ὀρισμένα ἐξαιρετικὰ προτερήματα δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἐξέλιξιν καὶ ἡ χρησιμοποίησις ὀρισμένων ἐλαττωμάτων μας. Ἡ ἀποψη αὕτη εἶναι ἡ αἰσιόδοξις.

Μιὰ λιγότερον αἰσιόδοξη ἀποψη θὰ μᾶς ὡδήγοῦσε στὴ σκέψιν ὅτι ἡ ἀτομικὴ ὑπεροχὴ δὲν εἶναι πάντα συνώνυμος τῆς κοινωνικῆς ἀρετῆς.

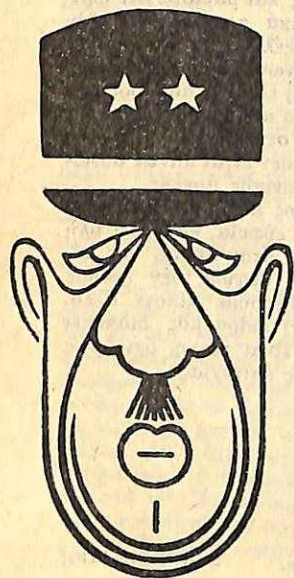
Θὰ ἦταν ἴσως πολὺ νὰ πιστεῦε ὁ Γάλλος πῶς ἡ εὐφροσύνη καλύπτει ὅλη τὴ ζωὴν καὶ ὅτι ὅταν πούμε γιὰ κάποιον ὅτι εἶναι εὐφρυνὸς δὲν ἔχουμε πιά νὰ προσθέσουμε τίποτε ἄλλο. Ἄλλοιμονο! Ἡ πείρα μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ εὐφροσύνη εἶναι τέχνη, ὅχι ὅμως πάντα καὶ ὁρος ἐπιτυχίας.

5.

ΝΤΕΓΚΩ

Σκίτσο από το
«Carrefour»,
Παρίσι

Σκίτσο από το
«Curieux»,
Γενεύη

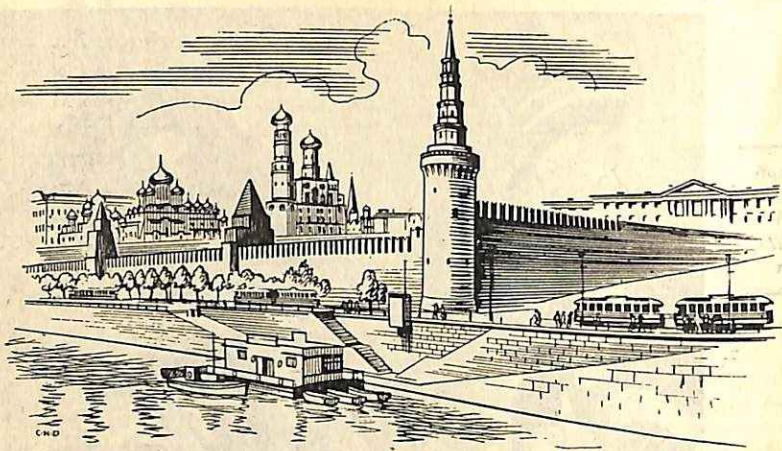

Σκίτσο του
John Reed
από το
«The Nation»,
Νέα Υόρκη

Σκίτσο του
Kukriniksi
από το
«Krokodil»,
Μόσχα

ΕΒΕΛ
ΠΩ
ΤΟΥ
ΒΛΕΤΕ-
ΤΕ

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΟΧΗΣ
ΤΟΥ ΣΤΑΛΙΝ

(Ἀπὸ τὸ «Economist», Λονδῖνο)

Αὐτὸ πού θέλει νὰ μάθῃ ὁ
κόσμος γιὰ τοὺς Σοβιετι-
κοὺς ἀρχηγοὺς εἶναι ποῖος
κατευθύνει πραγματικά τὴ Ρωσ-
σικὴ πολιτικὴ. Ἀκόμῃ βρίσκεται
πάντα τὸ κρυφὸ ἐρώτημα ποῖος
θὰ διαδεχθῇ τὸν Στάλιν. Οἱ ἄ-
παντήσεις στὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν
βασίζονται μόνο σὲ θεωρίες. Ἡ
διακυβέρνησις τῆς Ρωσίας εἶναι
—καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ μείνῃ
πάντα — ἓνα μυστήριον. Ὡστόσο
τὸ Ρωσικὸ πολιτικὸν σύστημα ἔχει
σταθερὰς βάσεις πού ἀξίζουν νὰ
μελετηθοῦν σάν στοιχεῖα, πού
ὅπωςδήποτε θὰ μᾶς βοηθήσουν
νὰ καταλάβουμε αὐτὴν τὴν τερά-
στια δύναμιν.

Ἡ Σοβιετική Ἐνωση εἶναι
μονοκομματικὸ κράτος. Τὸ Κομ-
μουνιστικὸ κόμμα κατέχει μονί-

μως την αρχή και την μεταχειρίζεται για την πραγματοποίηση των σκοπών του. Τις ανώτερες κυβερνητικές θέσεις τις κατέχουν μέλη του Κόμματος. 'Αλλά το Κόμμα, του οποίου τα μέλη αποτελούν τα 5 % των ψηφοφόρων, (τα 95 % δὲν έχουν στην ουσία πολιτικά δικαιώματα αφού δὲν μπορούν νὰ ψηφίσουν παρὰ μόνο τους υποψηφίους πὺν υποδεικνύει τὸ κόμμα), ἔχει τὴ δική του ὀργάνωση καὶ τὶς μεγάλες του θέσεις. Καὶ ὅλα τὰ μέλη, ἄσχετα τί θέση κατέχουν, ὑποτάσσονται στὴν πειθαρχία πού τοὺς ἐπιβάλλει αὐτό. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ἡ μεγάλη δημόσια θέση, ἀκόμη καὶ ἡ συμμετοχὴ στὸ 'Υπουργικὸ Συμβούλιο, δὲν αποτελεῖ ἀπόδειξη ἱκανότητος. Αὐτὸ

ισχύει μόνο για την κατοχή θέσεων μέσα στο Κόμμα. Τò επίσημο κυβερνητικό όργανο τῆς Σοβιετικής Ἐνώσεως, τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο, εἶναι τόσο μεγάλο, ὥστε δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ σὰν ἐκτελεστικὸ σῶμα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ κυμαίνεται ἀπὸ 40 ὡς 50 καὶ πολλοὶ Ὑπουργοὶ θεωροῦνται πρὸς πολὺ δημόσιοι ὑπάλληλοι παρὰ πολιτικοί. Ἡ ψυχὴ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου εἶναι ὁ Πρόεδρος καὶ οἱ δεκαεφθεῖς ἀντιπρόεδροι. Ἀπ' αὐτούς, οἱ δέκα συμμετέχουν καὶ σὲ ἕνα ἀπὸ τὰ ἀνώτατα ὄργανα τοῦ κόμματος—στὴ Γενικὴ Γραμματεία, στὸ Ὅργανο-κρυπτο ἢ τὸ Πολίτμπυρο.

Θεωρητικά, ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ τοῦ κόμματος βρίσκεται στὸ Συμβούλιο τοῦ Κόμματος. Ἡ δύναμη βρίσκεται στὰ χέρια τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ὁποίας ἡ Γραμματεία, τὸ Ὁργκμπυρο καὶ τὸ Πολίτμπυρο ἀποτελοῦν ὑποεπιτροπές. Ἡ Γραμματεία διοικεῖ τὸ Κόμμα μετὰ τὰ γραφεῖα τῆς πού βρίσκονται σὲ διάφορα μέρη τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Τὸ Ὁργκμπυρο ἀσχολεῖται μὲ ζητήματα κομματικῆς ὁργανώσεως, καὶ τὸ Πολίτμπυρο μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ Κόμματος (καὶ ἐπομένως τοῦ Κράτους). Ὁ σχετικὸς πίνακας δείχνει τὴν σημερινὴ σύνθεση τῶν τριῶν κυρίων σωμάτων καὶ δίνει τὰ 23 ὀνόματα (ἡ 22 ἂν ὁ Βοζνεσένσκυ ἔχει διαγραφῇ ἀπὸ τὸ Πολίτμπυρο, πράγμα πού δὲν εἶναι ἀπολύτως βέβαιο). Ἀπὸ τὸν ἴδιο

χάρη φαίνεται καθαρά ὅτι μόνον δύο ἄτομα, ὁ Στάλιν καὶ ὁ Μαλένκοβ συμμετέχουν καὶ στὰ 3, καὶ μόνο ἓνα τρίτο ὁ Μπουλγκάνιν συμμετέχει στὸ "Οργκμπυρο καὶ στὸ Πολίτμπυρο." Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ πάλι, ὅλα τὰ μέλη τῆς Γραμματείας — ἔκτος ἀπὸ ἓνα — εἶναι μέλη καὶ τοῦ "Οργκμπυρο." Ὁ Μολότωφ δὲν συμμετέχει οὔτε στὴ Γραμματεία οὔτε στὸ "Οργκμπυρο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Βισίνσκυ δὲν βρίσκεται σὲ κανενὸς τὸν κατάλογο. Γιὰ νὰ συμμετάσχη κανεὶς στὴν πολιτικὴ τῆς Χώρας ἀρκεῖ νὰ εἶναι μέλος τοῦ Πολίτμπυρο. Προκειμένου ὅμως νὰ τὴ διαδοχῇ τοῦ ἀνωτάτου ἀρχηγοῦ, πρέπει νὰ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς κύριους μοχλοὺς τῆς κομματικῆς μηχανῆς.

Τὸ χαρακτηριστικότερο στοιχείο τοῦ πίνακος εἶναι ὅτι ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ πρόσωπα πού συμμετέχουν στὰ ἀνάφαιτα κομματικά σώματα, συμμετέχουν καὶ στὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο ἐκτὸς τοῦ Μέλους ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι μέλος οὔτε τοῦ Πολίτμυρου οὔτε τοῦ Συμβουλίου τῶν ἀντιπροσώπων. Ὁ χωρισμὸς τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας τοῦ Κόμματος ἀπὸ τὴν περιφερειακὴ διοίκηση ἦταν χαρακτηριστικὸς καὶ προτοῦ γίνουν οἱ τελευταῖες μεταβολές, μετὰ τίς ὁποῖες ὁ Μολότωφ, ὁ Μίχογιαν καὶ ὁ Μπουλγκάνιν ἔπαψαν νὰ εἶναι ὑπουργοὶ τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ Ἐμπορίου, καὶ τῶν Στρατιωτικῶν. Καὶ οἱ τρεῖς ἐξακολούθησαν νὰ παρευρίσκονται στὰ Ὑπουργικὰ Συμβούλια

και διατήρησαν τις θέσεις τους στο Κόμμα. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη ότι η μεταβολή αυτή σημαίνει υποβιβασμό όπως θα σήμαινε σε ένα άλλο πολιτικό σύστημα. Από την άλλη μεριά όμως η περίπτωση του Βοζνεσένσκυ ο οποίος έπαψε να συμμετέχει και στο Συμβούλιο των Αντιπροέδρων και στην Οργανωτική Επιτροπή φαίνεται ότι έχει τη σημασία που θα της απέδιδε ο καθένας. Οι Αντιπρόεδροι επιβλέπουν τις περιφερειακές διοικήσεις και σε ώρισμένες περιπτώσεις μπορούν να πάρουν πρόσθετη εξουσία ανάλογα με τις αποφάσεις των αρμοδίων επιτροπών του Κόμματος. Καθώς οι επιτροπές του Κόμματος έχουν απόλυτη εξουσία στα μέλη τους, το Κόμμα παρεμβαίνει συνεχώς στη Διοίκηση του Κράτους, πράγμα που αποτελεί το ιδεώδες της θεωρίας του Κράτους-Κόμματος. Παρ'όλο ότι τυπικά οι Υπουργοί είναι υπεύθυνοι απέναντι στο Ανώτατο Σοβιέτ, στην πραγματικότητα είναι υπεύθυνοι μόνον απέναντι στο Πολίτμπυρο και τελικώς στον Στάλιν τον ίδιο. Τα μέλη του Ανωτάτου Σοβιέτ πεθαίνουν και αυτά στο Κόμμα.

Στο Πολίτμπυρο πρέπει να υπάρχουν άνθρωποι με μεγάλη διοικητική πείρα. Ο Βοροσίλωφ, ο Μπουλγκάνιν, ο Στάλιν ο ίδιος, υπήρξαν Υπουργοί των Πολεμικών Υπουργείων, ο Μπερίγια διηύθυνε τη Μυστική Αστυνομία και ο Μολότωφ πέρασε πολλά χρόνια διαβάζοντας τις

εκθέσεις των Σοβιετικών πρεσβευτών στις ξένες χώρες και γενικά ασχολούμενος με τους ξένους διπλωμάτες. Έτσι στο Πολίτμπυρο συγκεντρώνονται πολλές γνώσεις και μεγάλη πείρα. Έργο του Πολίτμπυρο είναι να κατατοπίζει τον Στάλιν του οποίου οι αποφάσεις είναι αμετάκλητες. Το περίεργο αυτό σύστημα, στο οποίο ο Ανώτατος συγκεντρωτικός έλεγχος μετατρέπεται σε διοίκηση μέσω των πολιτάρχων Υπουργείων, ταιριάζει τόσο με τις θεωρητικές απαιτήσεις του Κομμουνιστικού καθεστώτος όσο και με τις ανάγκες της διακυβερνήσεως. Όλα τα Κράτη αντιμετωπίζουν σήμερα το πρόβλημα του συντονισμού των επί μέρους τμημάτων. Στη Σοβιετική Ένωση, το πρόβλημα του συντονισμού είναι ακόμη δυσκολότερο, ενώ η μονοπώληση της πολιτικής δύναμης από ένα κόμμα οδηγεί στον απόλυτο έλεγχο του κράτους από το Κόμμα.

Ο χωρισμός της πολιτικής από τις εκτελεστικές αρχές δεν αφήνει τους συνεργάτες του Στάλιν να συγκεντρώσουν στα χέρια τους μεγάλη δύναμη και αυτό έχει εξαιρετική σημασία ως προς τη Μυστική Αστυνομία και τις Ένοπλες Δυνάμεις. Η δύναμη του Στάλιν δεν βρίσκεται απλώς στον συνδυασμό των θέσεων που κρατά, αλλά στην αναγνώρισή του ως Αρχηγού, παρ'όλο που τον τίτλο αυτό δεν θα τον βρούμε ούτε στους κανονισμούς του Κομμουνιστικού Κόμματος, ούτε

της Σοβιετικής Ένωσης. Τον τίτλο αυτό υποτίθεται ότι του τον έδωσε το Κόμμα και το Έθνος

προσωπική του ικανότητα και στη φυλαρχία του, κυρίως όμως προέρχεται από τις ανάγκες που

ΚΟΜΜΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ			ΚΡΑΤΟΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ	ΟΡΓΚΜΠΥΡΟ	ΠΟΛΙΤΜΠΥΡΟ	
1. Στάλιν 2. Μαλένκοβ 3. Κουζνέτσοβ (Αλ.) 4. Ποπόφ 5. Σουσλόφ 6. Ποναμαρένκο	Στάλιν Μαλένκοβ Κουζνέτσοβ (Αλ.) Ποπόφ Σουσλόφ	Στάλιν Μαλένκοβ	Στάλιν Πρόεδρος Μαλένκοβ Αντι- πρόεδρος
	7. Μπουλγκάνιν 8. Μέχλις 9. Μιχαήλωφ 10. Αντριάνοβ * 11. Αλεξάνδρωφ 12. Σατάλιν 13. Κουζνέτσοβ (Β.) 14. Ροντιόνωφ	Μπουλγκάνιν	Μπουλγκάνιν Αν- τιπρόεδρος Μέχλις Υπουρ- γός Κρατικού Έλεγχου
		15. Μολότωφ 16. Βοροσίλωφ 17. Αντρέγιεφ ** 18. Καγκάνοβιτς 19. Μίχογιαν 20. Μπερίγια 21. Κοσούγκιν 22. Κρούτσσεφ [23. Βοζνεσένσκι]	Μολότωφ Αντι- πρόεδρος Βοροσίλωφ Αν- τιπρόεδρος Αντρέγιεφ Αντι- πρόεδρος Καγκάνοβιτς Αν- τιπρόεδρος Μίχογιαν Αντι- πρόεδρος Μπερίγια Αντι- πρόεδρος Κοσούγκιν Αντι- πρόεδρος

* Διευθυντής Έλεγχου των Κομματι-
κών Οργάνων.

** Πρόεδρος της Επιτροπής Έλεγχου
του Κόμματος.

σάν αυθόρμητη έκφραση του έν-
θουςιασμού του.

Η δεσποτεία του Στάλιν ο-
φείλεται κατά ένα μέρος στην

δημιουργεί ο κομματικός «μο-
νολιθισμός».

Ο Στάλιν ένεφανίσθη με το
άνωτα αξίωμα που κατέχει σή-

Μικρό πανεπιστήμιο

Του DEREK LINDSAY

(Από το «Spectator», Λονδίνο)

μερα πριν από είκοσι χρόνια. Έδραίνωσε τη θέση του με τις εκκαθαρίσεις του 1936—38 και την διετήρησε παρ' όλες τις τεράστιες δυσχέρειες που δημιούργησε ένας τόσο μεγάλος πόλεμος. Περιστοιχίζεται από κύκλω δούλων και κολάκων όπως οι απόλυτοι μονάρχες περασμένων εποχών. Ωστόσο η θέση του δεν μπορεί να είναι απόλυτα ασφαλής, και είναι απίθανο ότι η εμπιστοσύνη απέναντι σε κείνους που τον περιστοιχίζουν έχει αντικαταστήσει τη φυσική καχυποψία του. Ποτέ δεν παύει να βρίσκει τρόπους ελέγχου και λοοροπίας της δύναμης των αυλικών του ώστε να είναι ησυχος ότι κανείς δεν είναι ανεξάρτητος ή αμετακίνητος από τη θέση του.

Το ίδιο ισχύει και για το ζήτημα της διαδοχής του. Η ασφάλεια του βρίσκεται στο να τους κρατά όλους σε άβυσσότητα, χωρίς να ανεβάσει κανέναν στη θέση του διαδόχου. Για κάθε απόλυτο μονάρχη, ο ευνοούμενος αποτελεί κίνδυνο. Έτσι όλοι περιμένουν ότι ο Στάλιν θα αναβάλει την απόφασή του σχετικά με το πρόσωπο που θα τον διαδεχθεί. Οπωσδήποτε φαίνεται ότι είναι άριστα στην υγεία του πάντα, εκτός όταν πρόκειται να προχωρήσει δυτικότερα από την Πράγα για να συναντήσει τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών. Το Κομμουνιστικό Κόμμα της Τουρκίας εξέφρασε επισήμως την ελπίδα ότι μπορεί να ζήσει και 1000 χρόνια και, παρ' όλο που είναι απίθανο ότι ο θάνατος θα τον ξεχάσει για τόσο πολύ, πάντα σκέπτεται ότι κάθε απόφαση σχετικά με τη διαδοχή του είναι πρόωρη.

— ακινήσαμε έπτά για την 'Ελβετία—έξη άντρες και μία γυναίκα—όλοι Βρεταννοί φοιτητές και όλοι φυματικοί.

Πάντα είναι φοβερό χτύπημα να μάθεις ότι πάσχεις από μία σοβαρή αρρώστεια όταν όμως αυτό σου συμβή ύστερα από πέντε χρόνια στο στρατό και έξη μήνες πριν πάρης το δίπλωμά σου τότε είναι τρομερό. Σημαίνει ότι τον περισσότερο καιρό της θεραπείας θα μείνης στο νοσοκομείο και παρ' όλο που θα έχεις στη διάθεσή σου πολλών καιρό για μελέτη, έτσι ξεριζωμένος ξαφνικά από το πανεπιστημιακό περιβάλλον και τους φίλους σου, νιώθεις πολύ μεγαλύτερη μοναξιά από ότι ο συνηθισμένος ανάπηρος.

Προσπαθούσα να συνηθίσω στην ιδέα ότι θα ξαναδιέκοπτα τις σπουδές μου (που κανονικά θα έπρεπε να τις είχα τελειώσει πριν 6 χρόνια), όταν ο Πρύτανης του Κολλεγίου μου στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης μου μίλησε για την προσφορά που έκανε το Ίδρυμα «Don Suisse» (* (Ελβετική Δαρεά) να πәне για θεραπεία στην 'Ελβετία φυματικοί φοιτητές.

Ο αριθμός των φοιτητών που μπορούσαν να πάνε ήταν περιορισμένος, γιατί η ίδια η προσφορά

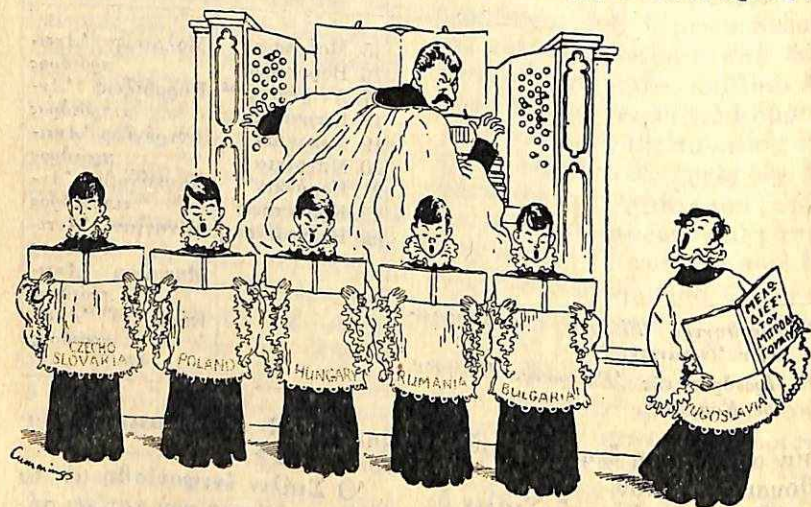
είχε γίνει και σε άλλες χώρες. Η αίτησή μου όμως έγινε δεκτή.

Η μικρή μας ομάδα έφθασε στην 'Ελβετία τον Δεκέμβριο του 1947. Το σανατόριο που μας έβαλαν ήταν άγστο και πολύ καλά εφοδιασμένο. Από τα μπαλκόνια ή θέα ήταν μεγαλοπρεπής. Στο βάθος βλέπαμε την Κοιλιάδα του Ρήνου και δυτικά βλέπαμε τις ημερες κορφές του Dent du midi.

Πριν από μās είχαν φτάσει κάπου έξη Πολωνοί φοιτητές. Μετά ήρθαν ο ένας ύστερα από τον άλλο φοιτητές από τα Πανεπιστήμια της Γαλλίας, 'Ιταλίας, Φιλανδίας, Τσεχοσλοβακίας, Ούγγαρίας και 'Ελλάδας. Ως το Νέο Έτος ή συντροφιά είχε συμπληρωθεί, και γρήγορα δημιουργήθηκε ένα είδος Πανεπιστημιακής ρουτίνας. Σχηματίστηκαν επιτροπές* οργανώθηκαν κονσέρτα από γραμμόφωνο, διαλέξεις και συζητήσεις. Αμφιβάλλω αν υπήρχε φοιτητής που να μην είχε αφιερώσει όλη τη δύναμη που είχε στη μελέτη του κλάδου του ή στην εκμάθηση μιας νέας γλώσσας. Το φιλικό πνεύμα που βασιλευσε ήταν καταπληκτικό, κυρίως γιατί πολλοί από τους φοιτητές τον καιρό του πολέμου, που μόλις είχε τελειώσει, πολεμούσαν σ' έχθρικά στρατόπεδα.

Κανείς δεν μιλούσε για πολιτικά εκτός από ένα πρώην—μέλος της Βέρμαχτ, που εξακολουθούσε να υποστηρίζει φανατικά τον φασισμό. Όλοι επιθυμούσαν πολύ να ξεχαστούν οι περασμένες τρέλλες για να μπορέσει να αναπτυχθεί συνεργασία και κατανόηση. Στο τέλος ακόμα και ο φασίστας μαλάκωσε και μαζί με μια 'Ελβείδα και μια 'Ιταλίδα νοσοκόμο, ένα Τσέχο φοιτητή της 'Ια-

* Το Don Suisse Ίδρυμα λίγο πριν από το τέλος του πολέμου από την 'Ελβετική Όμοσπονδία, για να εξυπηρετήσει άπειρους ανάγκες. Οι επιχειρηρήσεις του κράτους ήταν 140 εκατ. φράγκα και συμπληρώθηκαν με έθελοντικούς δαίμονες που δώθηκαν τα 54.000.000 φράγκα τα χρήματα αυτά χρησιμοποιήθηκαν για να σταλή βοήθεια σε τρόφιμα σχεδόν σε όλες τις χώρες της Εύρώπης όπως και λατρική βοήθεια σε ανθρώπους που έπασχαν από φυματίωση. Ο οργανισμός αυτός διαλύθηκε πέρυσι.

«ΙΕΡΟΣΥΓΙΑ»

(Τσεχοσλοβακία, Πολωνία, Ούγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία και... Γιουγκοσλαβία.)

Γελοιογραφία του Cummings, από το «Tribune», Λονδίνο.

τρικής και έναν Έλβετο παπά πρόσφερε γενναιοψυχα το άξονικό του αλμα στις συμμαχικές μου φλέβες, όταν ή κατάστασή μου ήταν κρίσιμη και χρειάστηκε να μου κάνουν μετάγγιση.

Ενώ τα κοινά ενδιαφέροντα, οι κοινές ελπίδες και οι φόβοι μάλλον έτειναν να τονίσουν τις ομοιότητες που είχαμε μεταξύ μας παρά τις ανομοιότητες, πολύ γρήγορα έγιναν φανερά ώρισμα έθνικά χαρακτηριστικά. Δεν μπορώ να ξέρω τι νόμιζαν οι άλλοι ότι ήταν τα πιο περίεργα άγγλικά χαρακτηριστικά εκτός από την τρομερή αγάπη στο τσάι και το χιούμορ που σε έβαζε σε άμνην. Από τα χαρακτηριστικά των άλλων εκείνο που σε άφηνε κατάπληκτο ήταν ή μανία των Γάλλων να σου σφίγγουν το χέρι πρωί και βράδυ, ή όποτε σε συναντούσαν στο διάδρομο και ή μανία των Ιταλών για τα μακαρόνια ήταν δυσσχετισμένοι που τους έδιναν μόνο το μεσημέρι και το βράδυ γι' αυτό μαγείρευαν και έτρωγαν όλη την ημέρα στα δωμάτιά τους μετά το πολύ άνεπτυγμένο «αίσθημα του άρρενος» των Ούγγρων που φορούσαν φιλέδες όταν έπεφταν να κοιμηθούν και μάλιστα τα πρωί σηκώνονταν και τους φορούσαν ακόμη ήταν πάντα υπερβολικά εύγενείς, (όπου τους παρουσιαζόταν ευκαιρία χτυπούσαν τα τακούνια τους και σε χαιρετούσαν).

Ένας εξαιρετικά ευχάριστος Πολωνός με τον οποίο έμενα στο ίδιο δωμάτιο έπαιρνε τακτικά από το σπίτι του δέματα με λουκάνικα, στα όποια και αυτός και οι συμπατριώτες του είχαν εξαιρετική άδυναμία. Μπορούσες να βρεις ό,τι μέγεθος και πάχος λουκάνικο ήθελες. Ο φίλος μου περιποιόταν ιδιαίτερος κάθε λουκάνικο. Την ημέρα, όλη ή συλλογή έβγαίνε στο μπαλκόνι για να άεριστή. Τη νύχτα, για να μην τα βλάψη το δυνατό κρύο τα κρεμοῦσε ένα ένα χωριστά στη ντουλάπα μας. Δύσκολα

όμως μπορούσες να μείνη κρυφός ό κρυψώνας γιατί τον μαρτυρούσε ή μυρωδιά.

Η θεραπεία της φυματώσεως είναι σκληρή, και άλλοίμονο αυτά που έπρεπε να κάνουμε δεν συμβιβάζονταν με την γαλήνια άτμόσφαιρα του Πανεπιστημίου με το όποιο έμοιαζε κατά τα άλλο το σανατόριο. Πολλοί από τους φοιτητές υπέφεραν χρόνια πολλά από την πιο ύπουλη από όλες τις άρρώστειες και είχαν υποστεί πολλές όδυνηρές έγχειρήσεις. Η ζωή τους βρισκόταν πάντα σε κίνδυνο και από καιρό σε καιρό ό θάνατος χτυπούσε ξαφνικά. Θυμάμαι ένα νεαρό Άγγλο φοιτητή που ενώ σφύριζε σ' ένα Πολωνό φοιτητή τη μελωδία ενός κονσέρτου του Μότσαρτ έπαθε αιμορραγία και πέθανε ύστερ' από λίγο. Θυμάμαι τον Τσέχο φοιτητή της Ιατρικής που ήταν τόσο αλσιόδοξος το πρωί που έπρόκειτο να έγχειρισθ ή, και πέθανε το άπόγευμα.

Η εξαιρετική Ιατρική παρακολούθηση και το θαυμάσιο κλίμα είχαν πολύ καλή επίδραση. Πολλοί φοιτητές γύρισαν με πολύ περισσότερες ελπίδες. Επίσης και από μιάν άλλη άποψη ή ζωή εκεί είχε καλή επίδραση. Θά ήταν πολύ συνηθισμένο να τονίσω Ιδιαιτέρως τη σημασία που έχει ή φίλια που αναπτύσσεται ανάμεσα σε άνθρωπους διαφορετικής φυλής και νοοτροπίας, ή να βγάλω το εύκολο συμπέρασμα ότι όσο περνά ό καιρός ή άνοχη μεγαλώνει μεταξύ των όμοιων όμάδων από διαφορετικές κοινωνίες' δυστυχώς το πράγμα δεν είναι έτσι.

Τουλάχιστον όμως οι φοιτητές που έζησαν στο «Don Suisse» όταν στο μέλλον θά γίνεται λόγος για «Φιλανδούς», «Ιταλούς», «Άγγλους», θά φέρνουν στο μυαλό τους πρόσωπα πραγματικά και όχι την εικόνα του ψυχρού και άχρωμου ξένου που σχηματίζει κανείς από τη φήμη και την έθνική προκατάληψη.

“ΕΔΩ ΛΟΝΔΙΝΟΝ”

BBC

Η Ελληνική ύπηρεσία του B.B.C. συμπληρώνει τα 10 της χρόνια

Στις 28 Σεπτεμβρίου του 1939 το B. B. C. μετέδωσε το πρώτο δελτίο ειδήσεων σε Ελληνική γλώσσα. Σήμερα ή Ελληνική Υπηρεσία του B. B. C. συμπληρώνει δέκα χρόνια από την έποχή της ίδρύσεώς της. Από την μικρή εκείνη αρχή έχει δημιουργηθ ή σήμερα κάτι που δεν θά ήταν υπερβολικό να όνομάσουμε «θεσμό» της ελληνικής ζωής.

Με το τέλος του πολέμου στην Εύρώπη έλαττώθηκε ή έντατική προσήλωση που είχε ό κόσμος στις ειδήσεις. Σήμερα, παρ' όλο που ή σημασία του Ελληνικού Δελτίου Ειδήσεων του B. B. C. είναι πάντα ή ίδια, ή Ελληνική Υπηρεσία έχει προσαρμοσθ ή στις νέες απαιτήσεις των άκροατών της. Το πεδίο των ειδήσεων και των σχολίων αναγκαστικά ευρύνθηκε για να καλύψη όλους τους τομείς της δράσεως των ανθρώπων στον μεταπολεμικό κό-

σμο. Εκτός όμως άπ' αυτό, ή ύπηρεσία άφιέρωσε περισσότερο χρόνο σε πολιτιστικά, κοινωνικά και επιστημονικά θέματα, για να δώση μιá εικόνα των νέων συνθηκών της ζωής μας.

Θέλοντας να δίνη την ευκαιρία στους Έλληνες άκροατές να άκούνε εξέχουσες προσωπικότητες, ή Ελληνική Υπηρεσία του B. B. C. καταβάλλει κάθε προσπάθεια για να επιτύχη το σκοπό της. Είναι περήφανη ότι μεταξύ εκείνων που μίλησαν από το Λονδίνο συγκαταλέγονται ό Βασιλεύς της Ελλάδος Γεώργιος Β', ή Δούκισσα του Κέντ, όλοι οι πρωθυπουργοί της Ελληνικής Κυβερνήσεως από το 1941-48, πολλοί ύπουργοί, πρεσβευτές, πολιτικοί και ήγέτες των ενόπλων δυνάμεων της Ελλάδος και της Βρεταννίας, πολλοί Άγγλοι συγγραφείς, επιστήμονες, μουσικοί, δικηγόροι και δημοσιογράφοι, καθώς και

πολλοί Έλληνες περαστικοί από το Λονδίνο που είχαν κάτι ενδιαφέρον να πουν.

Παρ' όλο που οι συνεργάτες του εξωτερικού είναι πολλοί, η εργασία της εξευρέσεως της καθημερινής ύλης των τριών εκπομπών πέφτει στα μέλη της Έλληνικής Υπηρεσίας. Στα δέκα αυτά χρόνια η Έλληνική Υπηρεσία χρησιμοποίησε τακτικά κάπου τριάντα Έλληνες, άντρες και γυναίκες, εκτός από τους 17 υπαλλήλους που έχει σήμερα. Ωρισμένοι από τους σημερινούς εκφωνητές — όπως θα ξέρουν οι ακροατές που γνωρίζουν τις φωνές τους και άλλοι υπάλληλοι που οι φωνές τους δεν ακούγονται ποτέ, εργάζονται πολλά χρόνια στην Έλληνική Υπηρεσία. Η εργασία τους έδωσε ένότητα στην υπηρεσία και βοήθησε να δημιουργηθῇ μιὰ παράδοση — παράδοση που στηρίζεται αδιάσειστα στο σεβασμό στις τι-

μιες και αντικειμενικές ειδήσεις και στο αίσθημα της ευθύνης απέναντι στον ακροατή.

Εγκάρδιο πνεῦμα συνεργασίας κυριαρχεί μεταξύ της Έλληνικής Υπηρεσίας του Β.Β.Σ. και του Έλληνικού Έθνικού Ίδρυματος Ραδιοφωνίας. Το Ίδρυμα Ραδιοφωνίας αναμεταδίδει εκπομπές του Λονδίνου από το Σταθμό Αθηνών και Θεσσαλονίκης.

Ένα άλλο αξιοσημείωτο παράδειγμα της συνεργασίας αυτής είναι ότι κατά παράκληση του Έθνικού Ίδρυματος Ραδιοφωνίας, η Έλληνική Υπηρεσία του Β. Β. Σ. ανέλαβε να αναμεταδώσει τις Ειδήσεις των Ολυμπιακών Αγώνων και εγκαίνιασε ειδική εκπομπή που αναμεταδιδόταν από τον Σταθμό Αθηνών.

Στις παρακάτω εικόνες οι αναγνώστες θα ιδούν πώς γίνεται στην Έλληνική Υπηρεσία η έτοιμασία της ημίωρης βραδυνης εκπομπής των 8 1/2 μ. μ.

Οι ώρες και τα μήκη κύματος των εκπομπών της Έλληνικής Υπηρεσίας του Ραδιοφωνικού Σταθμού Λονδίνου από 9 - 15 Οκτωβρίου είναι:

ΩΡΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΚΠΟΜΠΕΣ ΤΟΥ ΒΒΣ

07.00-07.15 επί 339 μ. 267 μ. 41,32 μ. 31,50 μ. 30,96 μ. και 25,30 μ.

* 14.15-14.30 επί 30,96 μ. 25,30 μ. 25,42 μ. και 19,61 μ.

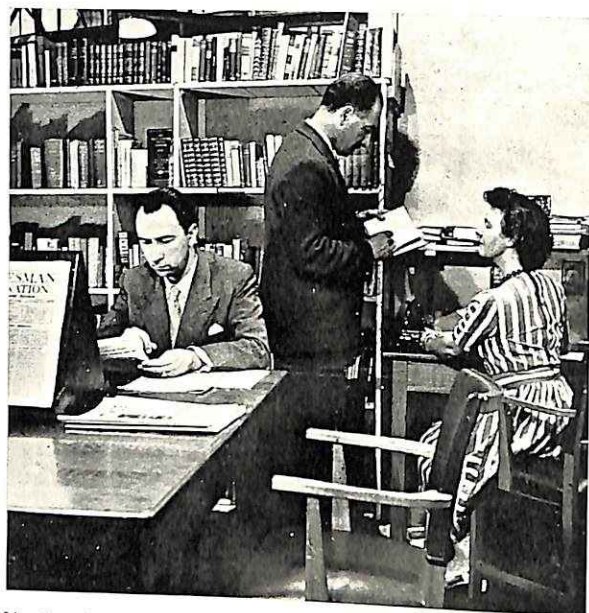
20.30-21.00 επί 41,32 μ. 31,50 μ. 25,42 μ. και 19,61 μ.

* Αναμεταδίδεται επίσης από τον Σταθμό Αθηνών επί 499 μ.

Πώς ετοιμάζεται ΜΙΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

Κάθε πρωί ο Διευθυντής της Υπηρεσίας και το συντακτικό προσωπικό συζητούν και αποφασίζουν για το περιεχόμενο των τριών εκπομπών της ημέρας. Την τελευταία στιγμή βέβαια μπορεί να γίνουν αλλαγές, αλλά στην πρωινή σύσκεψη καταstrώνεται το γενικό σχέδιο των εκπομπών.

Ἀρχίζει ἡ συγκέντρωση ὕλης καὶ πληροφοριῶν. Ὑπάρχει πλουσιωτάτη βιβλιοθήκη μὲ περιοδικὰ, ἐγκυκλοπαίδειες, καὶ ἄλλα βοηθητικὰ βιβλία, ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμο. Στὴ φωτογραφία δύο μέλη τῆς Ἑλλην. Ὑπηρεσίας συλλέγουν ὕλικό γιὰ μιὰν ὁμιλία.

Τὰ ἑλληνικὰ προγράμματα συνὰ περιέχουν ἡχογραφήσεις ἀπὸ ὁμιλίες ἢ τελετῆς, ἢ χρησιμοποιοῦν ἀναπαραγωγὴ ἤχων, ὅπως τῆς ὁχλοβοῆς, τῆς θυέλλας. Ἡ βιβλιοθήκη ἡχογραφημάτων περιέχει 75.000 δίσκους. Ἡ Ἑνῶσις αἰκὴ Ὑπηρεσία, μόνον, ἡχογραφεῖ κατὰ μέσον ὁρὸν 1000 δίσκους τὴν ἑβδομάδα.

Ἡ κυριώτερη πηγὴ πληροφοριῶν γιὰ τὰ δελτία εἰδήσεων εἶναι τὰ πρακτορειακὰ τηλεγραφήματα. Ὁ συντάκτης τῶν εἰδήσεων ἐτοιμάζει τὸ δελτίο σύμφωνα μὲ τὶς γενικὲς γραμμὲς πού ὀρίστηκαν τὸ πρωὶ στὴ σύσκεψη τῆς Κεντρικῆς Συντάξεως Εἰδήσεων τοῦ Σταθμοῦ.

Στὶς 3 μ.μ. ἡ δουλειὰ εἶναι πιά στρωμένη. Τὸ πρόγραμμα μελετᾶται, διορθώνεται καὶ δακτυλογραφεῖται σὲ ἀρκετὰ ἀντίτυπα — ἓνα γιὰ κάθε ἐκφωνητὴ, ἓνα γιὰ τὸν διευθυντὴ, ἄλλο γιὰ τὸν τεχνικὸ ὑπεύθυνο τῆς ἐκπομπῆς, καὶ τὸ τελευταῖο γιὰ τὸ ἀρχεῖο.

Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐκπομπὴν ὁ διευθυντὴς ἐλέγχει τὸ δακτυλογραφημένο πρόγραμμα καὶ τὸ ἐγκρίνει. Πολλὲς φορὲς τὴν τελευταία στιγμὴ ἡ διεθνὴς κατάστασις παρουσιάζει ἀπρόοπτα, πού ἐπιβάλλουν οὐκ εὐχάριστες ἀλλαγές, ἢ καὶ ἀνατρέπουν ὅλη τὴν προεργασία.

Τέλος ἀρχίζει στὸ θάλαμο ἡ δοκιμὴ τοῦ προγράμματος, πού διαρκεῖ μιὰ, δύο ἢ καὶ περισσότερες ὥρες. Στὴ φωτογραφία βλέπετε μιὰ δοκιμὴ τοῦ Κυριακάτικου προγράμματος «Μᾶς ρωτᾶτε καὶ σὰς ἀπαντοῦμε».

“Ετοιμα όλα:

ΑΡΧΙΖΕΙ Η ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

“Ετοιμα όλα. Τα μάτια των εκφωνητών παρακολουθούν στο ρολόι το δευτερολεπτοδείκτη που κινείται προς τις 7.30 μ.μ. (8.30 ώρα Ελλάδος). Το κόκκινο φως ανάβει. Ο εκφωνητής γυρίζει προς το μικρόφωνο: «Έδω Λονδίνον. Καλησπέρα σας.» Η βραδινή έκπομπή της Ελληνικής Υπηρεσίας άρχισε.

Ε Ρ Α Ν Ι Σ Μ Α Τ Α

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ

Τὰ ἐραγίσματα τοῦ τεύχους αὐτοῦ εἶναι ξεχωρισμένα ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία τοῦ Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη μὲ τὸν Ἑμμανουὴλ Ροῖδη. Ἀφορμὴ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βαλαωρίτη τῆς ὁποίας δημοσιεύεται ἑδῶ ἓνα ἀπόσπασμα, εἶναι ἡ περιφημὴ συζήτηση γιὰ τὴν ποίηση ἀνάμεσα στὸν Ροῖδη καὶ στὸν Ἄγγελο Βλάχο (1877). Ὁ Βαλαωρίτης θὰ ἤθελε νὰ συμφωνεῖ μὲ τὸν φίλον Ροῖδη, ποῦ εἶχε τιμήσει τὴν ποιησὶν τοῦ στήν σχετικὴ συζήτηση. Ὁ μῶς ἡ θεωρία τοῦ περιβάλλοντος δὲν τοῦ φθάνει: πιστεύει στὴν ἐμμενεια, στὴν ἰδιοφυΐα τοῦ ποιητῆ. Τὸ ἀκόλουθο ἀπόσπασμα ἔχει ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν αὐτογραφικὸ καὶ αὐτοκριτικὸ χαρακτῆρα του.

Νὰ μὴν εἶσαι ποτὲ δεκτὸς εἰς τὰ ποιητικὰ διαγωνίσματα, νὰ σὲ προπηλακίζουν αἰωνίως, νὰ σὲ χλευάζουν, ὥς ὁ Α. Σοῦτσος ἐτόλμα νὰ χλευάξῃ τὸν Σολωμὸν καὶ νὰ φυλάττουν τὰς δάφνας καὶ τὰ ἐγκώμια εἰς μόνους τοὺς ὁπαδοὺς των; Ὁ Λογιωτατισμὸς! αὐτὸς κατέφαγε καὶ τοὺς ὠραίους ποιητικοὺς χρόνους τοῦ Ζαλοκώστα καὶ τοῦ Παράσχου καὶ τοῦ Τανταλίδου καὶ πολ.

λῶν ἄλλων, οἵτινες βεβαίως θὰ ἦσαν σήμερον τὸ κόσμημα καὶ τὸ ἀγλαΐσμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Παρνασσοῦ ἂν, περιφρονούντες τῶν γραμματικῶν τὰς μαρὰς ἀξιώσεις, ἐπεδίδοντο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ δημοτικοῦ πλοῦτου καὶ περιέβαλλον τὰς ἰδέας διὰ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος τοῦ ζῶντος Ἑλληνισμοῦ ἀντὶ τῶν σαβάνων κόσμου παλαιοῦ, σαρκασφαγμένου, καταρρέοντος.

Ἡ τυραννία αὐτῆ τοῦ Λογιωτατισμοῦ ἐπνίξε τὴν ποίησιν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐχρειάσθη μεγάλη ἐπιμονὴ καὶ μεγαλυτέρα ὑπομονὴ μέχρις οὗ ἴδῃ τις τὴν Σύγκλητον τοῦ Ἐθνικοῦ Πανδιδακτηρίου προσκαλοῦσαν ἕναν κηρυγμένον ἀνάρτην, ἕνα ἀδιόρθωτον καὶ παρήκοον χωριάτην, ποιητὴν, ἐμὲ, διὰ τὸ ἀναθήσει καὶ τοῦ διαπιστευθῆ τὴν ἐξύμνησιν τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου, δεχομένη ἐκ τῶν προτέρων, ὥς ὅρον εἰρήνης καὶ συνδιαλλαγῆς, τὴν ἐπίσημον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ καθιέρωσιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης ἐν τῇ ἐθνικῇ ποίησει.

Τώρα ἡ δημοτικὴ ποίησις δὲν φοβεῖται πλέον διωγμούς καὶ ὕβρεις. Ἐκάθισε τροπατοῦχος καὶ νικηφόρος ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ λογιωτα-

τισμού και ἐκρηγύθη βασιλεὺς καὶ κυρία. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐπουλωθῶσιν αἰμασιγώσας τῶν ἀγωνοδικῶν πρὶν ἢ λησμονηθῶσιν τὰ ἀναθέματα ὅσα ἐξετοξεύθησαν καθ' ἡμῶν τῶν χυδαϊζόντων, τῶν προδοτῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῶν φωτοσβεστῶν, ἀπαίτεται καὶ αἰρὸς καὶ μόλις παρέλθῃ, μόλις ἀκούσης ὅτι ὁ Βλάχος δὲν φοβεῖται πλέον νὰ γράψῃ πάω ἀντὶ ὑπάγῃ ἢ πορεύομαι—τῶς ἀντὶ τῶν γειγῆς ἢ ἐσθίεις, ὦ! τότε θὰ ἴδῃς εὐθύς βλαστάνοντα ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους εὐωδέστατα καὶ ποικίλα τὰ ἀνθὶ τῆς νεωτέρας ἡμῶν ποιήσεως.

»Ἄν ἐξαιρέσης δὲ τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος, αὐσιωδῶς δὲν μετεβλήθη πολὺ ὁ βίος τοῦ ἔθνους.—Δὲν ὑπάρχουν βεβαίως πλέον οὕτε δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν Ἀρματοῦλοι καὶ Κλέφται, ἀλλὰ ζῇ ἀκόμη ἡ γενεά, ἥτις ἀμέσως τοὺς διεδέχθη καὶ φέρεῖ ἐν αὐτῇ νωπὰς, ζωηροτάτας δὲ ἐντυπώσεις τοῦ παρελθόντος. Ἡ Εὐρυτανία, ὁ Βάλτος, τὸ Ξηρόμερον, ἡ Ἀκαρνανία, ἡ Αἰτωλία, ἡ Δωρίς, ἡ Λοκρὶς καὶ ἕκ τῶν δουλωμένων ἐπαρχιῶν ἡ Ἡπειρος, ἡ Θεσσαλία δὲν μετέβαλον πολὺ οὕτε τὰ ἥθη οὕτε τὰ ἔθιμα τὰ παλαιά. Προτιμοῦν δὲ πάντοτε τὸ καρυοφύλλι καὶ τὸ μιλλιόνι ὅλων τῶν ὅπλων τοῦ Μυλωνᾶ καὶ δὲν παύουν ὀνειρευόμεναι τὴν ἐπάνοδοι τῶν ἀρχαίων ἐνδόξων χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους ἔθεωρετο φοβερὸν δυστύχημα ν' ἀποθάνῃ τις ἡσυχῶς ἐπὶ τῆς κλίνης του.

»Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἡσθάνθη αὐτὸς ἐγώ, ὅτε νέος ὢν πολλὰς κατέτριψα ἡμέρας τῆς ζωῆς μου ἀναστρεφόμενος μετὰ τῶν ὁρσεβίων κατόικων τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος καὶ ἐξετάζων τὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς τῶν καὶ τὰς ὁρμὰς τῆς καρδίας τῶν. Ἐχὼ λοιπὸν πλήρη πεποίθησιν ὅτι ἡ φύσις ἡ ἐλληνική, τὰ σωζόμενα ταμπούρια τῶν ἐπιφανεστέρων κλεφτῶν μας, ἡ ἐλπίς περὶ προσεχοῦς καὶ πλήρους τοῦ γένους ἀποκατα-

στάσεως, ὁ ἀσβεστος πόθος μιᾶς ὁριστικῆς μετὰ τοῦ προγονικοῦ ἔχθρου μας συγκρούσεως καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου ὁ ἐλθὼν θάνατος τοῦ Αὐγιοτατισμοῦ, προπαρασκευάζουν ὁλονὲν ποιητὰς καὶ ἂν ὑποτεθῇ οἱ σήμερον δὲν ὑπάρχουν τοιοῦτοι.

»Ἐρχομαι τῶρα εἰς ἕν προσωπικὸν ζήτημα τὸ ὁποῖον σὺ προσεκάλεσας, μνημονεύσας τοῦ ὀνόματός μου ἐν τῇ δευτέρᾳ διατριβῇ σου· ἐπίτρεψον δὲ καὶ ἐπὶ τοῦτου ὥς ἐπὶ τῶν προηγουμένων νὰ σοῦ ἐκφράσω μετὰ παρηγοίας τὴν γνώμην μου.

»Καὶ πρῶτον μάθε ὅτι οἱ νέοι Ἕλληνες (συμφωνῶ καὶ ἐγὼ μετὰ σοῦ) δὲν συμμετέχουν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης κοινωνικῆς νόσου, ἐξ ἧς νοσοῦσιν οἱ τῆς Δύσεως ποιηταί, οὕτε ἦτο ἀναγκαῖον νὰ προστρέξῃς εἰς τὸν Βύρωνα, εἰς τὸν Λαμαρτίνον καὶ εἰς τὸν κακοῦργον Lacenaire διὰ νὰ ὑποστηρίξῃς τὴν γνώμην σου. Αὕτη ὑπάρχει καὶ καταβιβρώσκει ἀνηλεῶς τὰ σπλάγχνα τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας, ἀλλὰ θεῖα συνάρσει δὲν ὑπερέβῃ ἀκόμη τὰ ὅρια τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου καὶ ἐλπίζω νὰ μὴ ὑπερβῇ ποτέ, διότι φραγμὸς κατ' αὐτῆς ἀνυπερέβλητος θὰ εἶναι πάντοτε ὁ ἥλιος ὁ ἐλληνικός, τῶν θαλασσῶν καὶ τοῦ οὐρανοῦ μας ἡ διαύγεια, τὸ διαρκὲς ἔαρ καὶ ἐν γένει ἡ ὀλίγη διάθεσις τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ἀπομόνωσιν, ἥτις εἶναι ἡ πηγὴ πάσης μελαγχολίας καὶ παντὸς νεφελώδους ρεμβασμοῦ.

»Δὲν ἡσθάνθη λοιπὸν οὐτ' ἐγὼ παρὰ κάποτε στιγμιαίως, ἰσως ἐνεκεν τῆς ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ μακρᾶς διαμονῆς μου, τὰ συμπτώματα τοιοῦτου ἀνιάτου νοσήματος. Αἰσθάνομαι ὅμως ὅτι νόσος βαρυντικὴ, ἀλλόκοτος, ἐπίσης ἀθεράπευτος εἶναι αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἡ ποιητικὴ διάθεσις, ἣν ἐκ γενετῆς φέρει τις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Ἐγὼ τουλάχιστον ὁμολογῶ ὅτι πᾶσα στιγμὴ ἐμπνεύσεως εἶναι στιγμὴ παραφροσύνης καὶ ὅτι ὅλος ὁ ὄργανισμὸς πάσχει δεινῶς ἐκ τῆς πυρακτώσεως τῆς φαντασίας. Οἱ καρδιακοὶ παλ-

μοί, οἵτινες πρὸ καιροῦ μὲ βασανίζουν καὶ οἱ ὁποῖοι βεβαίως θὰ μὲ φέρουν γρήγορα εἰς τὸν τάφον εἶναι τὸ μόνον κέρδος, τὸ ὁποῖον ἀπέλαυσά ἐκ τῆς πρὸς τὴν ποιήσιν διαθέσεώς μου. Τότε θὰ συμπληρώσης βεβαίως τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους μετέφερες ἐκ τῆς «Κυρᾶς Φροσύνης» εἰς τὴν δευτέραν διατριβὴν σου καὶ οἱ ὁποῖοι δίδουν τελείαν τὴν εἰκόνα τοῦ τελευταίου ἀσπασμοῦ.

Κι' ἀπὸ τῶρα τὸ γυρεύω. Χριστινοί [μου, ἐλεημοσύνη!]

»Ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖν' ἡ μέρα, οὐ παρά [μυρὴ μιὰ ἄκρη] νὰ μὲ χώσετε καὶ ἐμένα μ' ἕνα σχῶριον [μ' ἕνα δάκρυ].

»Γνωρίζεις δὲ ὅτι ἐσχάτως ὁ κύριος Bouchet περιγράφει μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας τὸ νέον τοῦ αἰῶνος νόσημα τὸν νευρωτισμὸν (nevrosisme) ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ ποιηταὶ εἶναι τὰ πρῶτα θύματα τοιαύτης ἀσθενείας.

»Γράφων τις ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ παροξυσμοῦ, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ ἀφηγεῖται βεβαίως ἐντυπώσεις ἢ πρὸ καιροῦ φωλευούσας ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἢ προσφάτους, σχετιζομένας ὁμως πάντοτε μετὰ τοῦ περιστοιχοῦντος τὸν ποιητὴν κόσμου. Τότε τὰ περὶ ὑποκειμενικότητος καὶ ἀντικειμενικότητος ἔωλα καὶ τετριμμένα δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν, ἔσο περὶ τούτου βέβαιος, καὶ κακός, κίκιστος ποιητὴς θὰ ἐξηλέγχῃτο ἐκεῖνος, ὁστις ἐκ προθέσεως κατετάσσεται εἰς ἐν ἐκ τῶν δύο ποιητικῶν κομμάτων, στρεβλῶν τὰ διατάγματα τῆς φαντασίας του. Ταῦτα καὶ τὰ παραπλήσια ἄς τὰ λέγουν οἱ φιλόσοφοι, οἱ τεχνοκρίται, οἱ θέλοντες νὰ ἀναγάγῃσι τὸ πᾶν εἰς κανόνας χωρὶς νὰ νοοῦν ὅτι καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἐντελὴς ἀκατανόητος.

»Ἀρύεται λοιπὸν ὁ ποιητὴς ἐκ τοῦ περικυκλωθέντος αὐτοῦ κόσμου τὰς ἐμπνεύσεις του καὶ τὰς μεταδίδει περιβεβλημένως τὴν ὠραιότητα, ἣν

ἀπέκτησαν κυοφορούμεναι ἐν τῇ διανοίᾳ του.

»Τοιοῦτος κόσμος ὑπάρχει παρ' ἡμῖν ἢ προϋπήρχεν εἰς ἐποχὴν ἀμέσως προηγουμένην τῆς ἡμετέρας, ὁρθότερον δὲ συγκεκριμένην μετ' αὐτῆς. Τοιαύτην θεωρῶ τὴν ἀρματολικήν. Ἐξὼν ἀκόμη, ἐνῶ ἔγραφον τὰ «Μνημόσυνα» πολλοὶ τῶν παλαιῶν ἀρματολῶν, καὶ ἂν ὁ ἱερὸς Ἀγὼν δὲν ἤθελε τοὺς καταβροχθίσῃ θὰ ἐσώζοντο μέχρι σήμερον οἱ τελευταῖοι ἐνδοξοὶ κληρονόμοι τῶν ὁρσεβίων ἀθλητῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

»Δὲν ἐταίριζεσα λοιπὸν τὰ λείψανα τῶν κλεφτῶν διὰ ρομαντικῶν ἀρτωμάτων, ὅπως σῶσαυτά ἐκ τῆς σήψεως τὰ εὐρον ζῶντα ἢ λαχταριστά, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτο πλέον δυνατόν ἢ νεωτέρα Ἑλληνικὴ ποιήσις νὰ περιορισθῇ εἰς σύντομα ἄσματα, ἐν οἷς ἀπλῶς ἐξιστοροῦνται ἀτομικὰ ἀνδραγαθήματα, ἔκρινα ἀναγκαῖον οὐχὶ διὰ τῆς νεκρᾶς κόνεως τῶν τεθνεώτων, ἀλλὰ διὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ αἵματος γενεᾶς ζωῆς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ὅλου Ἑθνους νὰ συντάξω τὰ «Μνημόσυνα», τὴν «Φροσύνην», τὸν «Διακόν», τὸν «Ἀστραπόγιαννον», καὶ ὅσα ἄλλα ἀνάγονται εἰς τὴν ἡρώικην ἱστορίαν τῆς τουρκομάχου Ἑλλάδος.

»Ἄν ἐπέτυχον ἢ ὄχι, δὲν ἀπόκειται εἰς ἐμὲ νὰ τὸ εἰποῦ. Δύνημαι ὁμως ἀδιστακτικῶς νὰ υποστηρίξω ὅτι συνέτεινα καὶ ἐγὼ πολὺ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Αὐγιοτατισμοῦ καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς δημοτικῆς γλώσσης, πλουτίσας αὐτὴν δι' ὀλίκοις ἱκανοῦ νὰ πληρώσῃ τὰς ἀνάγκας τῆς σημερινῆς τοῦ ἔθνους ἐργασίας.

»Ἡ τοιαύτη πρὸς πλουτισμὸν τῆς δημοτικῆς γλώσσης μανία μου ὑπηγόρευσε καὶ τὰς πολλὰς σημειώσεις, δι' ὧν παρεγέμισα τὰ ποιητικὰ μου ἔργα καὶ διὰ τὰς ὁποίας ἐμμέσως μὲν σὺ, ἀμέσως δὲ μ' ἐπέκρινεν ὁ Βλάχος. Ἀλλὰ πῶς εἶχα νὰ κάμω; Ποιὸς ἐφώνησεν ἐδῶθεν τί σημαίνει αὐτὴ ἡ λῶθρα; ἄλλος τί δηλοῖ τὸ ρεκάζω, τί τὸ φοιμάζω; Τί εἶναι ἡ κυκλαμιά, τί ὁ ζάθος, τί ὁ ζάρκος,

τί ο σπληνός και τί τὸ περιπλοκά-
δι; Πόθεν καταγεται τὸ ρεύω, τὸ
σαλαγῶ και πάει λέγοντας;

»Οἱ πρὸ ἑμοῦ γράψαντες τὴν δη-
μοτικήν (ἀπαιτῶ παρὰ σοῦ ταύτην
τὴν δικαιοσύνην) δὲν εἶχον διαθέσι-
μον παρὰ πτωχοτάτην ἀποθήκην
γλωσσικοῦ ὕλικου. Ἄν δὲ λάβης
τὸν κόπον νὰ ἀναγνώσῃς τὸν «Δια-
κον» ἢ τὸν «Ἀστραπόγιαννον», θὰ
ἴδῃς ὅτι ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ ἐθαυ-
ματούργησεν ἐπαρκέσασα εἰς ὅλας
τὰς ἀνάγκας τῆς ἡρωϊκῆς ποιήσεως.
Φαντάσου τί θὰ εἶναι μετὰ παρέ-
λευσιν μιᾶς ἑκατονταετηρίδος, ὅταν,
μὴ ὑπάρχοντος τοῦ Λογιωτατισμοῦ,
ὅλοι θ' ἀσχολῶνται εἰς τὴν τελειο-
ποίησιν και τὸν πλουτισμόν της.

»Διὰ νὰ σοῦ ἀποδείξω δὲ ὅτι οἱ
ποιηταὶ κακῶς κρίνουν περὶ τῶν ἰ-
δίων ἔργων, λέγω μετὰ παρηγορίας
ὅτι δὲν συμμερίζομαι διόλου τὸν
θαυμασμόν, ὃν σοῦ ἐνέπνευσεν ἡ
«Κυρὰ Φροσύνη». Δὲν δίδω δύο σε-
λίδας τοῦ «Διάκου» μου, μίαν τοῦ
«Ἀστραπογιάννου» μου, ὀλίγας στρο-
φὰς τοῦ «Βάγια», τοῦ «Σαμουήλ»,
τῆς «Φυγῆς» τοῦ Ἀλῆ-πασσᾶ, ἀντί
ὅλων τῶν ἀσμάτων τῆς «Φροσύνης».
Τὰς κρίσεις ταύτας, ἐννοεῖται οἰκο-
θεν, κρατῶ διὰ λογαριασμόν μου,
ἀλλὰ φρονῶ ὅτι, ἂν πέρωται νὰ ζήσῃ
τὴν ἐκ τῶν ποιημάτων μου, δὲν θὰ ζή-
σῃ τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον προτιμᾷς.

»Ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια εἶναι δι'
ἐμὲ ὁρος πίστεως ἀπαράβατος, προ-
κειμένου περὶ ἡρωϊκῆς Ἑλληνικῆς
ποιήσεως ἰσίο-ἰσίο διότι θὰ ἦτο
γελοῖον γράφω τις περὶ ἡρώων
ζώντων ἐν τῷ νῷ τοῦ Ἑλληνισμοῦ
νὰ πλάττῃ ψεύδη. Ἀληθὲς λοιπὸν
εἶναι και ἡ ἱστορία τῆς Φροσύνης,
ἀληθὲς ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἀλῆ-πασσᾶ,
χωρὶς νὰ μετὰ ἂν μετὰ ζημίας ἢ
ὀχι ποιητικῆς πιθανότητος και τῶν
ἀπαιτήσεων τῆς κριτικῆς ἐπιστήμης.

»Διὰ μιᾶς γραμμῆς, διὰ μιᾶς φρά-
σεως, οἱ ἄρχαιοι παρίστων ἐμψυχον
γυναῖκα δυναμένην νὰ χρησιμεύσῃ
ὡς πρότυπον εἰς τὴν σμίλῃν τοῦ τε-
χνίτου. Αὐτὸ τοῦτο ἐπεχείρησα νὰ
πράξω κ' ἐγὼ εἰκονίσας τὴν Φροσύ-
νην διὰ τῶν ἐξῆς στίχων:

Τὰ μάτια της πού ἐλάμπανε πνιγμένα
[μέσ' τὸ δάκρυ
ἀνταμωθήκανε κρυφὰ μὲ τῆς αὐγῆς
[τὰ μάτια

και μιὰ τὴν ἄλλη ἐκύνταξε σὰ νᾶταν
[ἀδελφάδαις.
Τ' ἀστέρια πού ταῖς ἔβλεπαν ἀγάλια
[ἀγάλια σβύωνται,
χωρὶς νὰ ξέρουνε κι' αὐτὰ ποῖα λάμψις
[τὰ θαμπώνει.

»Ὁ γέρον Λιδωρικῆς, ὁ ἐπὶ πολλὰ
ἔτη ὑπηρετήσας τὸν Ἀλῆ-πασσᾶν ὡς
σφραγιδοφύλαξ, μ' ἐβεβαίωνεν ὅτι τὸ
κάλλος τῆς Φροσύνης εἶχε τι τὸ ὑ-
περανθρώπιον, οὔτε ἡδύνατο νὰ εἴ-
πῃ τις ἀκριβῶς εἰς τί συνίστατο. Ἀ-
πέπνευεν ἐκ τοῦ πλάσματος ἐκείνου
μία τις αὔρα ἀρμονίας, ἕνα ἄρωμα
φυσικῆς τελειότητος, ὥστε ἀδύνατον
ἦτο ἀτενίστων τις ἐπὶ τοῦ ἀγγελικοῦ
προσώπου της νὰ μείνῃ ἀρτωτός.

»Ἀγνοῶ ἂν ὁ Λιδωρικῆς ἔλεγε
ταῦτα ἐξ ἀκοῆς ἢ ἂν ἐξ ἰδίας ἀντι-
λήψεως; βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι κα-
τὰ ἱστορικὴν παράδοσιν τοιαύτη ἦτο
ἡ Φροσύνη.

»Πῶς δὲ σὺ εὐρίσκεις αὐτὴν ἄμορ-
φον, ἀκατασκεύαστον, ἀερῶδη, δὲν τὸ
καταλαμβάνω. Ἐπίστευα μάλιστα ὅτι
καταχρῶμαι τῆς ὑπομονῆς τῶν ἀνα-
γνωστῶν μου δαπανῶν πολλοὺς στί-
χους πρὸς ἀκριβῆ ἀπεικόνισιν τῶν
ἡρώων μου διὰ νὰ γνωρίζῃ καθεὶς
ποῖος ἦτο ὁ Διάκος, ποῖος ὁ Βρυό-
νης, ποῖος ὁ Λαμπέτης, ποῖος ὁ Δρά-
κος και οὕτω καθέτης. Ἀλλὰ φαί-
νεται ὅτι ἀπέτυχα, ἀφοῦ σὺ παραδέ-
χεσαι τὸ ἐναντίον».

ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Τοῦ MAURICE WEBB, M.P.

(Ἀπὸ τὸ «Cornhill», Λονδίνο)

Στὰ 1945 τὸ Ἑργατικὸ Κόμμα ξανα-
γύρισε στὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων μὲ
ἰσχυρὴ πλειοψηφία. Καὶ σήμερα κυ-
βερεῖ τὴ χώρα ἐπὶ περισσότερο χρο-
νικὸ διάστημα ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ,
γιὰ νὰ ἀναπανθῇ
καὶ πάλι, ἀφοῦ συμ-
πληρώσῃ πέντε χρό-
νια, τὸ μεγαλύτερο
χρονικὸ διάστημα
πού ἐπιτρέπεται νὰ
παρამείνῃ στὴν ἀρ-
χή. Στὸ παρακάτω
ἄρθρο ὁ βουλευτὴς
Μωρίς Οὐέμπ, Πρό-
εδρος τοῦ Κοινοβου-
λευτικοῦ Ἑργατι-
κοῦ Κόμματος, κά-
νει ἀνασκόπηση τῆς
ἐργασίας και τῆς
ἐξελίξεως τοῦ Κοι-
νοβουλίου ἀπὸ τῶν
τελευταίων ἐκλογῶν.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ

ΕΡΓΑΤΙΚΟ	394
ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟ	192
ΕΘΝΙΚ. ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	13
ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ	11
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ	10
ΕΝΩΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΑΛΣΤΕΡ	10
ΑΝΕΞΑΡΤ. ΕΡΓΑΤΙΚΟΙ	3
ΕΘΝΙΚΙΣΤΑΙ ΙΡΑΝΔΙΑΣ	2
ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ	2
ΕΘΝΙΚΟΙ	2
ΑΝΕΞ. ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΟΙ	1

Στὰ 1945 οἱ Βρετανοὶ ψηφο-
φόροι ἐξέλεξαν νέο Κοινο-
βούλιο. Ἡ χώρα, πού στὸ με-
γαλύτερο διάστημα τοῦ μεσοπο-
λέμου ἔβλεπε τὸ Συντηρητικὸ
Κόμμα στὴν ἀρχή, ἀποφάσισε
ὅτι ἦταν καιρὸς νὰ γίνῃ μιὰ ἀλ-
λαγή. Οἱ ἱστορικοὶ δὲν πρέπει
νὰ χάνουν τὸν καιρὸ τους προ-
σπαθώντας νὰ ἀνακαλύψουν ἄλ-
λες κρυφές αἰτίες.

Γι' αὐτὸ λοιπόν, ἂς ἐξετά-
σουμε καλύτερα τὰ ἀποτελέσμα-
τα παρὰ τὶς ἀφορμὲς τῶν ἐκλο-
γῶν τοῦ 1945. Τί εἶδους Κοινο-
βούλιο ἔδωσαν αὐτὲς οἱ ἐκλογές;

Τὸ πιὸ χτυπητὸ χαρακτηριστικὸ
τοῦ ὑπῆρξε ἡ ἐπιτυχία μὲ τὴν ὁ-
ποία διατήρησε τὴν παράδοση
καὶ ἐκράτησε ζωντανὲς ὅλες ἐκεί-
νες τὶς ἐμφυτες

ἰδιότητες πού
κάνουν τὸ Βρε-
ταννικὸ Κοινο-
βούλιο μοναδικὸ
ἀνάμεσα στὰ νο-
μοθετικὰ σώμα-
τα. Στὸ Κοινο-
βούλιο τοῦ Ἡ-
νωμένου Βασι-
λείου συνυπάρ-
χουν τρία στοι-
χεῖα: ὁ Ἀναξ,
ἡ Βουλὴ τῶν
Λόρδων και ἡ

Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων. Τὰ τρία
αὐτὰ στοιχεῖα μαζί, καθένα μὲ
χωριστὴ και ἀπολύτως καθωρι-
σμένη δικαιοδοσία, ἀποτελοῦν τὴ
νομοθετικὴ ἐξουσία. Καθένα ἔ-
χει ὠρισμένο ρόλο και πρέπει νὰ
λαμβάνεται ὑπ' ὄψην σὲ κάθε με-
λέτῃ σχετικῇ μὲ τὸ Κοινοβούλιο.

Ἡ θέση τοῦ Ἀνακτος στὴ
διακυβέρνηση τῆς χώρας εἶναι
ἀναπόφευκτα κάπως ἀσαφής. Ἡ
μόνη δημόσια πράξη του εἶναι ἡ
κήρυξη τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργα-
σιῶν τοῦ Κοινοβουλίου. Ἐκτὸς
ἀπ' αὐτὸ ἡ ὑπόλοιπη δράση του
περιορίζεται στὴ συνεργασία του

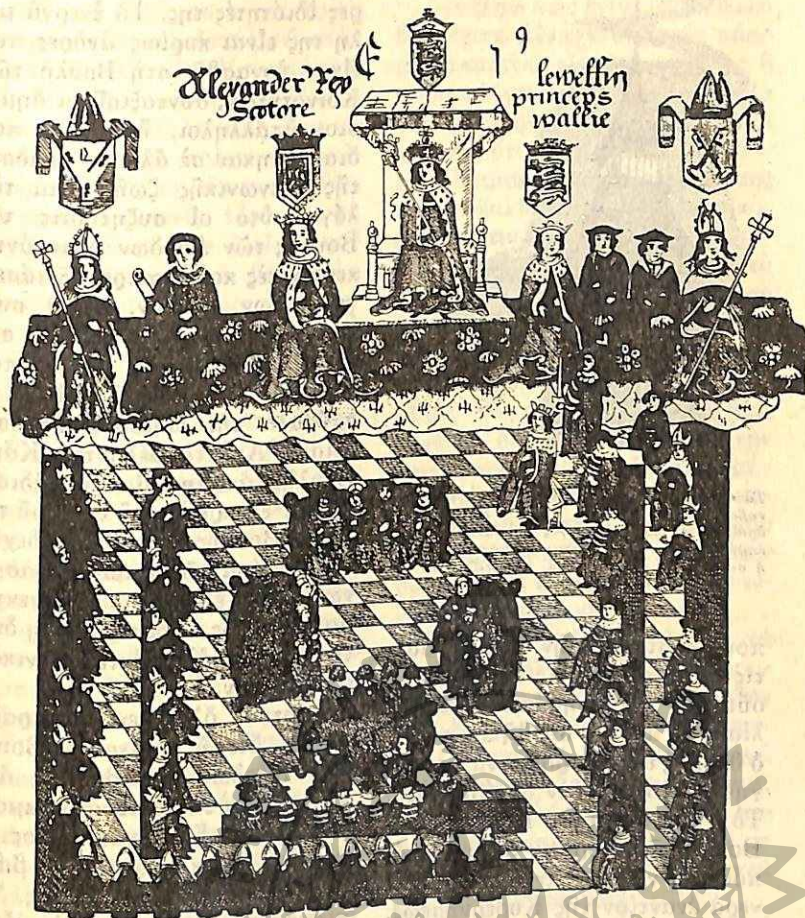
μέ το 'Ιδιωτικό του Συμβούλιο και σέ συσκέψεις με τους 'Υπουργούς του. Δεν είναι εύκολο λοιπόν να σχηματίσει κανείς γνώμη για το έργο του άνακτος ως αὐτοτελοῦς στοιχείου τοῦ Βρετανικοῦ Κοινοβουλίου τοῦ 1945. Για να τὸ μάθῃ αὐτό, πρέπει νὰ στραφῇ στήν προσφιλή πηγὴ τῶν πληροφοριῶν τῶν ἐφημερίδων, στοὺς «πολιτικούς κύκλους». Ἐκεῖ μαθαίνουμε ἀπὸ τοὺς Ὑπουργούς, πόσο σεβασμὸ ἔχει ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης στὸ Σύνταγμα. Ὁ Βασιλεὺς παραμένει μέχρι σχολαστικότητος πιστὸς στοὺς περιορισμοὺς πού ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἐπέβαλε στὸ Στέμμα ἡ δημοκρατικὴ μας νομοθεσία.

Σέβεται ἀπόλυτα τὴ θέσῃ του ὡς Συνταγματικοῦ Μονάρχου καὶ ποτὲ δὲν ζήτησε νὰ παραβῇ τὰ ὅρια αὐτὰ οὔτε κατὰ τὸ ἐλάχιστο. Ὡστόσο εἶναι γνωστὸ ὅτι παρακολουθεῖ ὅλα τὰ ζητήματα μὲ τὸ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον. Κάθε μέρα, ὅταν συνεδριάξῃ ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ὁ «Γκάβερνμεντ Χούπ»* (Government Whip) πού κατέχει στὸν Βασιλικὸ Οἶκο τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀυλάρχου ἔχει τὴν ὑποχρέωση νὰ στέλνῃ ἓνα τηλεγράφημα στὸ ὁποῖο ἐκθέτει στὸν Βασιλέα

* Στὴ Βρεταννικὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων ὅλα τὰ κόμματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ (ἐπειδὴ ἔχει μόνο δύο βουλευτὲς) ἔχουν τοὺς «Χούπ» τους. Κύριο ἔργο τους εἶναι νὰ συγκεντρώνουν τοὺς βουλευτὲς τοῦ κόμματός τους, ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ ψηφοφορία γιὰ κάποιο σπουδαῖο ζήτημα. Ἐπίσης κρατοῦν τὰ δνόματα ἐκείνων πού ἀπουσίασαν, οἱ ὁποῖοι καὶ τιμωροῦνται.

ὅλα ὅσα γίνονται στὴ Βουλὴ. Ἡ Βρεταννία εἶχε μονάρχες πού ποτὲ δὲν διάβαζαν αὐτὰ τὰ τηλεγραφήματα ἢ πού, ἂν τὰ διάβαζαν, δυσκολεύονταν νὰ τὰ καταλάβουν. Ὁ σημερινὸς ὅμως βασιλεὺς θεωρεῖ πρωταρχικὸ τοῦ καθήκον τὴν ἀνάγνωση τοῦ καθημερινοῦ τηλεγραφήματος. Κάποτε μάλιστα εἶπε σὲ ὑπευθύνους Ὑπουργοὺς ὅτι τὰ τηλεγραφήματα δὲν ἦταν πλήρη καὶ δὲν ἀρκοῦσαν γιὰ τὸ σκοπὸ πού τὰ ἤθελε.

Κατεβλήθη κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ ἡ ἐπιθυμία του. Τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸ τί γίνεται στὴν πολιτικὴ δὲν εἶναι ψεύτικο. Εἶναι μέρος τοῦ βαθειὰ ριζωμένου αἰσθήματος τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Βασιλέως ἀπέναντι στὸ λαό. Ἐνδιαφέρεται εἰλικρινὰ γιὰ τὴν εὐτυχία τῶν ὑπηκόων του καὶ ἂν ἡ ἀνάγνωση τῶν δημοσίων ἐγγράφων δὲν τοῦ δίνει ὅλες τὶς πληροφορίες πού θέλει, καλεῖ στὸ παλάτι τοὺς ὑπευθύνους καὶ μαζί τους ἐξετάζει καὶ συζητεῖ τὰ σχετικὰ ζητήματα. Νομίζω πὼς κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ ὅτι ὁ σημερινὸς Μονάρχης μὲ τὴν ἀκεραιότητα, τὴν προθυμία καὶ τὸ εἰλικρινές του ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ λαό, συμβάλλει πολὺ στὴ σταθερότητα τῆς Βρεταννικῆς πολιτικῆς στὰ δύσκολα μεταπολεμικὰ χρόνια. Στὴ δυσκολότερη περίοδο πού πέρασε τὸ κυβερνητικὸ σύστημα τῆς χώρας μας, ὑπῆρξε πάντα δημιουργικὸ καὶ ὄχι τυπικὸ στοιχείο.

Τὸ κοινοβούλιο τοῦ Ἐδουάρδου Α΄.

(Phot. Picture Post Library)

Ἄς ἔρθουμε τώρα στὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων. Παρ' ὅλο ὅτι τὰ μέλη της δὲν εἶναι αἰρετά, συμμετέχουν στὸ Κοινοβούλιο ὅπως οἱ Βουλευτές. Πὼς κατώρθωσαν νὰ βγοῦν στὴν ἐπιφάνεια ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάσταση πού δημιούρ-

γησαν γι' αὐτοὺς οἱ ἐκλογές τοῦ 1945; Τέτοιο πράγμα δὲν εἶχε ξανασυμβῇ. Τὸ Κόμμα πού ὑπερίσχυε στὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων μὲ μεγάλη πλειοψηφία, βρέθηκε στὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων μὲ τόσο λίγους ἀντιπροσώ-

Τὸ «Μπιγκ Μπέν», τὸ μεγάλο ρολοὶ τοῦ Κοινοβουλίου στὸ Λονδίνο. Ὅταν ἡ Βουλὴ συνεδριάζει τὴ νύκτα, ὁ πύργος τοῦ Μπιγκ Μπέν, ἐπάνω ἀπὸ τὸ ρολοὶ, εἶναι φωτισμένος. Ὅταν ἡ συνεδρίαση γίνεται μέρα, κνυματίζει μιὰ σημαία στὸν Πύργο τῆς Βικτωρίας.

πους, ὥστε νὰ μὴν μπορῇ οὔτε τις διαφορὲς θέσεις νὰ καλύψει, οὔτε τὴν πλειοψηφία νὰ εξασφαλίσῃ. Ὑπὸ τις συνθήκες αὐτές, ὁ θεσμὸς θὰ μπορούσε νὰ καταργηθῇ. Ὡστόσο δὲν συνέβη αὐτό. Τὸ συντηρητικὸ Κόμμα στὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν ἀντιδράσῃ φανερά ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ σήμαινε ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων, κατὰ τὸ μεγαλύτερό της μέρος, ἤθελε ν' ἀποφυγῇ τὴν πολιτικὴ σύγκρουση.

Διαφορὲς ὑπῆρχαν βέβαια, ἀλλὰ συνήθως βρισκόταν μιὰ συμβιβαστικὴ λύση. Αὐτὴ ἡ ἥπια καὶ φιλικὴ ἀτμόσφαιρα, ὅπως ἦταν φυσικὸ, βοήθησε τὴν Ἄνω Βουλὴ νὰ ἀναπτύξῃ τις καλύτε-

ρες ιδιότητές της. Τὰ ἐνεργὰ μέλη της εἶναι κυρίως ἄνδρες ποὺ εἶχαν ἐργασθῇ στὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων, συνταξιούχοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἢ ἄνδρες ποὺ διακρίθηκαν σὲ ἄλλους κλάδους τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ οἱ συζητήσεις τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων ἦταν ἀντικειμενικὲς καὶ ἐμπειρὲς ἐξετάσεις γεγονότων μᾶλλον, παρὰ συγκρούσεις ἀρχῶν. Κατέληξε στὸ τέλος νὰ εἶναι ἓνα μέρος ὅπου ὥριμοι ἐγκέφαλοι λίχνιζαν τὰ σκύβαλα τῆς νομοθετικῆς ἐσοδείας. Ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Κάτω Βουλῆς, ἀκόμη καὶ οἱ πιὸ ἀδιδάλακτοι ἐπικριτὲς τοῦ Θεσμοῦ τῆς Ἄνω Βουλῆς, ἔχουν παραδεχθῇ ὅτι ἡ πείρα τῶν τριῶν περασμένων ἐτῶν ἔδειξε τὰ πλεονεκτήματά της ὡς πρὸς τὴν λήψη δευτερευουσῶν ἀλλὰ ἀντικειμενικῶν ἀποφάσεων.

Ὡστόσο ὅλοι γενικὰ παραδέχονται ὅτι ἡ σημερινὴ Βουλὴ τῶν Λόρδων ἔχει βασικὲς ἀτέλειες. Ὅλα τὰ πολιτικὰ κόμματα συμφωνοῦν ὅτι εἶναι λάθος νὰ τηρεῖται ἡ κληρονομικὴ βάση στὴν ἐκλογή τῶν μελῶν της. Ἐπίσης συμφωνοῦν ὅτι δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ἔχῃ σταθερὴ πλειοψηφία ἓνα κόμμα στὴν Ἄνω Βουλὴ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τις ἐκλογικὲς ἀποφάσεις τῆς χώρας.

Ὡς ἐδῶ ἐξετάσαμε τὰ στοιχεῖα ἐκείνα τοῦ Κοινοβουλίου ποὺ δὲν ἄλλαξαν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μὲ τις ἐκλογὲς τοῦ 1945, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀναγκάστηκαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τις περιστάσεις ποὺ ἄλλα-

ξαν. Τώρα ἐρχόμαστε στὸ τρίτο στοιχεῖο, ποὺ ἄλλαξε ριζικά, στὴν αἰρετὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων. Ἡ ἀλλαγὴ σ' αὐτὴν τὴ Βουλὴ ἦταν τόσο καταπληκτικὴ ὅσο τίποτε ἄλλο στὴν πολιτικὴ μας ἱστορία. Τρεῖς σημεία της πρέπει νὰ προσέξῃ κανεῖς. Πρῶτον, τὴ μεγάλη ἀλλαγὴ τῶν Μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου. Ἀπὸ 640 μέλη τὰ 400 εἶναι καινούρια πρόσωπα. Δεύτερον τὸ ὅτι ἀπὸ δεξιὰ ἢ Κυβέρνηση ἔγινε ἀριστερή. Καὶ τρίτο καὶ τελευταῖο τὴ μεταβολὴ ἀπὸ κυβερνῆση Συνασπισμοῦ σὲ κυβερνῆση μονοκομματικὴ. Μ' αὐτὲς τις περιστάσεις καὶ μὲ τὴ γενικὴ κατάσταση τοῦ κόσμου, ποὺ μὲ τὸ αἰφνίδιο τέλος τοῦ πολέμου βρίσκεται σήμερα σὲ πρωτοφανὴ σύγχυση, θὰ περίμενε κανεῖς ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων θὰ χρειαζόταν καιρὸ ὥσπου νὰ ὁργανωθῇ καὶ νὰ ἀποδώσῃ.

Ὡστόσο τὸ καταπληκτικότερο ἦταν ἡ ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία ὁργανώθηκε καὶ ἀπέβαλε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀρχαρίου. Καὶ στὰ δύο κύρια κόμματα ἦταν πολλὰ τὰ μέλη ποὺ ἐμπαιναν γιὰ πρώτη φορὰ στὴ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων. Ὡστόσο αὐτοὶ οἱ ἀρχαριοὶ γρήγορα μπῆκαν στὸ νόημα τῆς «μυσταγωγίας» τοῦ Κοινοβουλίου. Τὸ σπουδαῖο δὲν εἶναι ὅτι ἐξοικειώθηκαν ἀπλῶς μὲ τοὺς κανονισμούς, ἀλλὰ ὅτι μπῆκαν στὴν ἀτμόσφαιρα, στὸν χαρακτήρα τοῦ νέου περιβάλλοντος τοῦ ὁποίου καὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦν μέρος.

Δὲν ξέρω πῶς ἔγινε αὐτό, ἀλλὰ ἔτσι ἔγινε. Δὲν ἔχει σημασία πόσο ριζοσπαστικὸ εἶναι ἓνα μέλος ἢ πόσο φλέγεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῆς μεταρρυθμίσεως. Γρήγορα νοιώθει ὅτι τὸ Κοινοβούλιο τὸ ἔχουν διαμορφώσει αἰῶνες ὠριμῆς πείρας καὶ ἔτσι γίνεται φανατικὸς συντηρητικὸς. Αὐτὸ ἀποτελεῖ σταθεροποιητικὸ παράγοντα καὶ τὸ 1945 τὸν βρῆκε ἰσχυρὸ ὅσο πάντα. Ἀπ' αὐτὸν προήλθε τὸ αἶσθημα ἐκεῖνο ποὺ ξεπερνᾷ τις κομματικὲς διαφορὲς, χωρὶς νὰ τις καταστρέφῃ, καὶ συνδέει ὅλα τὰ κόμματα στὴν κοινὴ προσπάθεια τῆς διατηρήσεως τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ καλοῦ ὀνόματος τοῦ Κοινοβουλίου καὶ στὴν διατήρηση τῶν ἐλευθεριῶν τῆς μειοψηφίας ἀπέναντι τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας.

Ὑπῆρξαν πολλὰ ζητήματα γιὰ τὰ ὁποῖα μέλη καὶ τῶν δύο κομμάτων συνενώθηκαν ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως. Πολλὲς φορές, Ὑπουργοί, προκειμένου νὰ ἐφαρμόσουν τὸ πρόγραμμά τους, ἔπρεπε νὰ ὑπολογίζον σὲ πιθανὴ διάσπαση μεταξὺ τῶν ὁμάδων τῶν ὁπαδῶν τους καὶ τῶν ἀντιπάλων τους.

Ἡ σημερινὴ Κυβέρνηση παρ' ὅλο ποὺ ἦταν ἰσχυρή, δὲν μπόρεσε νὰ μὴ λάβῃ ὑπ' ὄψη τῆς τῆ γγώμης τῆς μειοψηφίας ὅπως καὶ κάθε προκάτοχος της κυβερνῆση, ἢ τοῦλάχιστον ὅποτε τὴν ἀγνόησε, ἀντιμετώπισε δυσκολίες.

Συχνὰ ἐγκατέλειπε ἢ ἄλλαξε μεγάλο μέρος τῶν ἀρχικῶν της

προθέσεων εξ αιτίας των επικρίσεων της μειοψηφίας και των δύο παρατάξεων. Είναι καλό ότι το έκανε αυτό. Μεγάλο μέρος του κύρους του Κοινοβουλίου θα είχε χαθεί, αν μεμονωμένα μέλη δεν υποστήριζαν τις γνώμες τους μέχρι τέλους, αλλά υποχωρούσαν στις απόψεις της Κυβερνήσεως. Παρ' όλα αυτά όμως εκείνο που έδωσε στο Κοινοβούλιο τον χαρακτήρα του δεν ήταν οι διαφορές των ατόμων, αλλά των κομμάτων. "Ας ξεετάσουμε λοιπόν τα κόμματα και τη στάση τους. Το Συντηρητικό κόμμα εργάστηκε συχνά με συνθηκές εξαιρετικά δυσχερείς. Η αντιπολίτευση είναι τέχνη και οι Συντηρητικοί επί 25 χρόνια δεν είχαν την ευκαιρία να την εξασκήσουν. Η Κυβέρνηση βοηθείται στο έργο της από τις δημόσιες υπηρεσίες. Η αντιπολίτευση πρέπει να άμύνεται μόνη της. Πέρασε πολύς καιρός προτού το Συντηρητικό Κόμμα προσαρμοσθή σ' αυτόν τον ξεπεσμό. Δυσκολεύτηκε επίσης γιατί δεν είχε καθωρισμένο πρόγραμμα να αντιτάξει στο πρόγραμμα της Κυβερνήσεως. "Αλλωστε το Συντηρητικό Κόμμα ποτέ ως τώρα δεν αποφάσισε να δεθῇ μ' ένα καθωρισμένο πρόγραμμα. Πάντα είχε ώρισμένες γενικές αρχές, αλλά πάντα έπειθε τους ψηφοφόρους του ότι το καθωρισμένο πρόγραμμα θα δυσκόλευε τις εργασίες της Κυβερνήσεως. Οι δμιλητές του έπρεπε να βασίζονται στην έμπνευση της στιγμής κάθε φορά που τους κα-

λούσαν να πουν πώς θα αντιμετώπιζαν την κατάσταση που επέκριναν. Και δεν είναι καθόλου έκπληκτικό ότι υπήρχε κάποια ασυνέπεια μεταξύ των διαφόρων δηλώσεων του Συντηρητικού Κόμματος, και ότι σε ώρισμένες περιστάσεις ο δμιλητής δεν είχε την υποστήριξη ούτε αυτών των ομοϊδεατών του.

"Ωστόσο οι δυσκολίες αυτής της φάσεως υπερπηδήθηκαν με την μαεστρία του κ. Τσώρτσιλ και κατά δεύτερο λόγο με την πειστικότητα του κ. "Ηντεν. Η αντιπολίτευση είχε στο πρόσωπο του κ. Τσώρτσιλ ένα σπουδαίο κεφάλαιο. Είναι ο καλύτερος βουλευτής της Βρετανίας και μπορεί κανείς να είναι πάντα βέβαιος ότι θα τα καταφέρει θαυμάσια. "Ωστόσο πρέπει να πω πώς δεν έχει μόνο προτερήματα. Τούλάχιστον στο Κόμμα του υπάρχουν πολλοί που κουνούν το κεφάλι και αναρωτιούνται μήπως πληρώνουν ακριβά τη μοναδική του προσωπικότητα και το μεγάλο του γόητρο. Το κακό του είναι ότι δεν ξέρει κανείς ποιά γραμμή θ' ακολουθήσει. Ποτέ δεν ήταν βέβαιοι αν θα παρουσιαζόταν κ' αν. "Αλλά και αν παρουσιαζόταν, πάλι δεν ήταν βέβαιοι τί γραμμή θα ακολουθούσε. Ο κ. "Ηντεν, ο πιο συνεπής βουλευτής, ίσως έπειδή πιστεύει στη συνεργασία με τους συναδέλφους του, κατέστρωσε προσεκτικά το πρόγραμμα της ημέρας κατόπιν κοινής συνεννόησης. "Αλλά ξαφνικά έπαιρνε τη συζήτηση

στα χέρια του ο κ. Τσώρτσιλ, και όλο το πρόγραμμα πήγαινε χαμένο. "Όλα αυτά είναι πολύ γοητευτικά, δεν δημιουργούν όμως σταθερή και ένωμένη αντιπολίτευση. "Ωστόσο τους τελευταίους μήνες με την εμφάνιση του κ. Μπάτλερ του Κεντρικού Γραφείου του Συντηρητικού Κόμματος, η αντιπολίτευση βρέθηκε σε καλύτερη θέση και έδρασε πιο αποτελεσματικά.

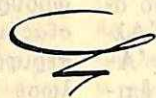
Το φιλελεύθερο Κόμμα, παρ' όλο ότι αυτό που υπάρχει σήμερα είναι σχεδόν απομεινάρι του παλιού, δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε. "Ανάλογα με το άναστημά του, έκανε πολλά. "Αλλά οι διαφορές Δεξιών και "Αριστερών του άμβλυναν την επιθετικότητα. Καθώς βρίσκεται στη μέση των δύο άκρων, τα μέλη του σχεδόν ποτέ δεν συμφωνούν απόλυτα. "Αν η δράση του Κόμματος των Φιλελευθέρων στο Κοινοβούλιο ήταν το μόνο στοιχείο με το οποίο έπρεπε να υπολογίσουμε τη θέση του Φιλευθερισμού στη χώρα, θα ήταν δύσκολο να μην καταλήγαμε στο συμπέρασμα ότι ποτέ δεν θα μπορούσε να ξαναβρῇ την παλιά του δόξα. Γιατί μέσα στη Βουλή, ακόμη και τα νέα του μέλη είναι πολύ γέροι. Συναισθάνεται ότι αποτελούν ένα μικρό απομεινάρι και αυτό τους παίρνει όλη τους την ικμάδα. Το κόμμα των Φιλελευθέρων δεν έπαιξε σημαντικό ρόλο στο Κοινοβούλιο του 1945. Αυτό που είπα ότι «ανάλογα με το άναστημά

του έκανε πολλά», είναι ο μεγαλύτερος έπαινος που μπορούσα να πω.

Το "Εργατικό Κόμμα έχει όλα τα πλεονεκτήματα που έχει κανείς όταν κερδίσει μιὰ εκλογή. Είναι μεγάλο κίνητρο το να ξέρεις ότι έχεις κερδίσει. "Ο ψηλός που βρίσκεται μέσα στο πλήθος, αισθάνεται πώς υπερέχει από τους άλλους όταν βλέπει κάτω και αντικρύζει τους κοντούς. "Ετσι ακριβώς έγινε και με το μεγάλο "Εργατικό Κόμμα που έβγαίνει νικηφόρο από τις κάλπες του 1945. "Ο «ίκετης» έγινε φρουρός των ηγών της δημοσίας ευημερίας. "Η από καιρό περιφρονημένη μειονότητα μεγάλωσε και νίκησε. "Εδωσε στο "Εργατικό Κόμμα ζωτικότητα και πεποίθηση. Μπορούσε να αντιμετωπίσει τις ευθύνες του με όλη την αυτοπεποίθηση που δίνει η εκλογική επιτυχία. Δεν μπορεί να πῇ κανείς ότι σήμερα η πεποίθηση αυτή υπάρχει ακόμη. "Η πείρα ώριμασε το πνεύμα. Οι δυσκολίες που δημιουργεί ο επαναστατημένος κόσμος και τα έσωτερικά προβλήματα χαμήλωσαν λίγο την πρώτη φλόγα, και το Κόμμα είναι σήμερα πιο νηφάλιο και πιο συγκρατημένο. "Ωστόσο η απώλεια αυτής της «πρώτης ώρας δομής» δεν το εξασθένησε. "Αντίθετα του έδωσε έσωτερική ισορροπία, γιατί το έκανε ρεαλιστικότερο και το ανάγκασε να εξετάσει βαθύτερα τα πράγματα και να αντιμετωπίσει τις δυσχέρειες.

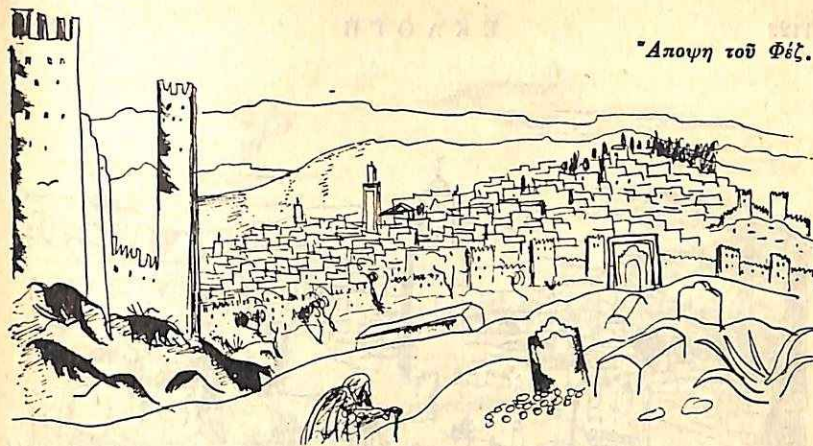
Ἀπὸ πολλὰς ἀπόψεις εἶναι ἡ καλύτερα καταρτισμένη καὶ ἱκανώτερη ἐργατικὴ Κυβέρνησις πού ἐπεβλήθη στὸ Οὐέστμινστερ. Γιὰ πρώτη φορὰ ἡ πλειοψηφία εἶχε ἀνθρώπους νέους. 100 ἀπὸ τοὺς βουλευτὲς μάλιστα εἶχαν ἀπολυθῇ ἀπὸ τὸ στρατό. Ἐπίσης ὑπῆρχε ποικιλία τύπων, περισσότερη ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ. Ὁ ὑπάλληλος τοῦ ἐργατικοῦ συνδικάτου πού γιὰ καιρὸ ἦταν ὁ κύριος ἐκπρόσωπος τῆς ἐργατικῆς τάξεως, σήμερα εἶναι σπάνιος.

Οἱ περισσότεροι εἶναι ἐπαγγελματίες, δικηγόροι, δημοσιογράφοι, δάσκαλοι καὶ ἄλλοι. Στὸ νέο Κοινοβουλευτικὸ Ἐργατικὸ Κόμμα πλῆκαν πολλοὶ ἐμπορευόμενοι, πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα θέλουν νὰ θεωροῦνται μεγάλοι ἐπιχειρηματίες. Στὸ ἐργατικὸ Κόμμα ἐκπροσωποῦνται ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς Βρετανικῆς κοινωνίας. Ἔτσι τὸ Κόμμα ἔχει μεγάλη ἰσορροπία καὶ συγχρόνως διαθέτει εἰδικούς γιὰ ὅλα τὰ ζητήματα.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ τῶν μεγάλων ἔργων πρέπει νὰ εἶναι καὶ μεγάλος ὄνειροπόλος. Τὸ ὄνειρο ὅμως, ἂν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ τὴν πράξη, εἶναι μιὰ σαπουνόφουσκα: τὸ μόνο πού κατορθώνει εἶναι ὅτι ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ νὰ κάνῃ κάτι. Ὡστόσο καμιά μεγάλη πράξη δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχη ἐμφυτο τὸ χάρισμα νὰ κάνῃ μεγάλες σκέψεις καὶ μεγάλα ὄνειρα.

THEODORE ROOSEVELT

Ἀποψη τοῦ Φέζ.

Ὁνειρο καὶ πραγματικότητα στὸ Μαρόκο

Κείμενο καὶ σκίτσο τοῦ FRED UHLMAN

(Ἀπὸ τὸ «Penguin New Writing», Harmondsworth,
Ἀγγλία)

19 Ἀπριλίου 1948. Τὸ «Μαριγκό» ἄραξε στὸν Κόλπο τοῦ Ὁράν. Γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ μου ἀντίκρυσα τὴν ἀφρικανικὴ ἀκτὴ. Ὁ οὐρανὸς στὴν ἀνατολὴ εἶχε ἓνα ανοιχτὸ γκριζογάλανο χρώμα καὶ ἡ ἀκτὴ ἦταν κιτρινοκόκκινη.

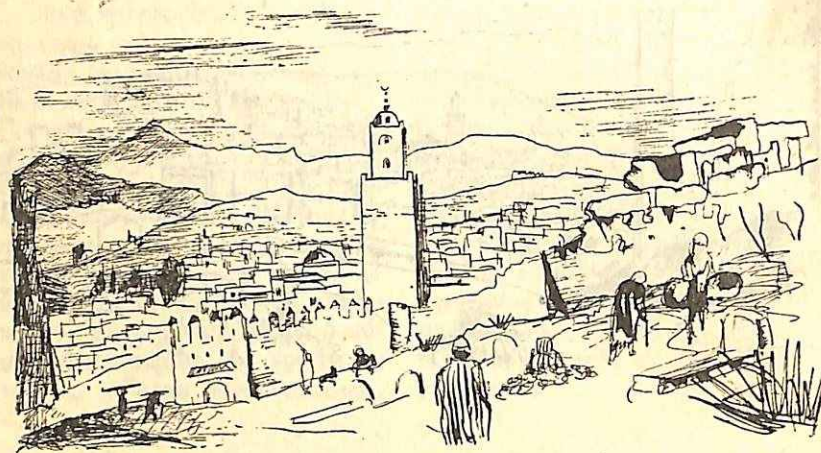
Ἦταν πολὺ παράξενο κι ὅμως οὔτε ἐνθουσιασμὸ ἐνοιῶθα, οὔτε βαθεῖα συγκίνηση. Τὸ ὄνειρο εἶχε γίνῃ πραγματικότητα ἤμου. ἔτοιμος νὰ ἀπογοητευθῶ...

20 Ἀπριλίου. Δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ ταξιδέψῃ κανεὶς κάπου δυὸ ἑκατὸ χιλιάδες μίλια γιὰ νὰ δῇ τὸ Ὁράν. Εἶναι μιὰ μοντέρνα πόλη, καὶ ἡ συνοικία τῶν ἰθαγενῶν εἶναι πολὺ

φτωχὴ γιὰ νὰ φανῇ γραφικὴ ἢ ρομαντικὴ...

Ἀφῆσα τὸ Ὁράν χωρὶς νὰ λυπηθῶ πολὺ. Πῆρα τὸ τραῖνο γιὰ νὰ πάω στὸ Φέζ, μὲ τὴν περιέργεια τοῦ παιδιοῦ πού περιμένει νὰ δῇ καμῆλες, ἔρημο, σιωπηλὰ καραβάνια καὶ — ἂν μπορεῖ — καὶ μερικὰ λεοντάρια.

Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ τὸ Φέζ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἓνας μικρὸς σιδηροδρομικὸς σταθμὸς πού σὲ ἀπογοητεύει. Φτάνεις καὶ ὅλο-ὅλο πού βλέπεις εἶναι καμιά δεκαριά ταξί καὶ ἀμάξια, παιδιά πού τσακώνονται ποιὸ θὰ σοῦ πρωτοπάρῃ τίς ἀποσκευές καὶ ἓνα δρόμο πού φαίνεται πὼς ὀδηγεῖ στὸ κανό. Ὑστερὰ ὅμως ἀπὸ δέκα λεπτά ἀντικρύξεις σὲ ἀπόσταση τὰ κοκκινωπά

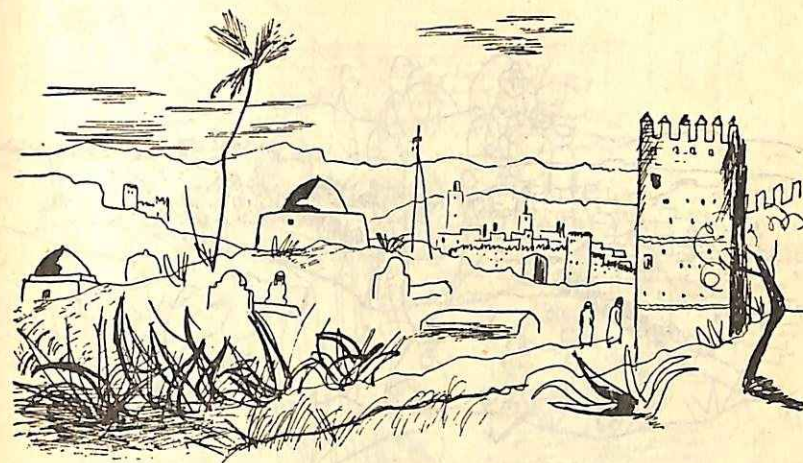
Τὸ Φέζ ἀπὸ τῆ νότια πλευρά.

τείχη τοῦ παλίου Φέζ. Ὁ δρόμος περνᾷ ἀπὸ λόφους, βαθυκίτρινους, ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ εἶναι ἐληθες καὶ θάμνοι· ὅστερα περνᾷς ἕνα παλιὸ φρούριο, τὸν ἕνα πύργο του ὅστερα ἀπὸ τὸν ἄλλο, τὸ ἕνα τείχος ὅστερ' ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ ξαφνικὰ βλέπεις στὰ πόδια σου τοὺς λόφους νὰ κατηφορίζουν σὰν κύματα καταρράκτη, τὶς λευκὲς στέγες τῶν σπιτιῶν μὲ κυπαρίσσια καὶ μιναρέδες ἀνάμεσά τους. Ἔσκυπα ἔξω ἀπὸ τὸ ἀμάξι μου μεθυσμένοι ἀπὸ τὴ γοητεία ἢ χαρὰ μου ἦταν τόση πού σχεδὸν ἔνοιωθα λύπη. Μόνο μιά ἦ δυὸ φορὲς στὴ ζωὴ μου θυμᾶμαι νὰ ἔνοιωσα τόση ἀπόλυτη ἱκανοποίησι· μιά στὸ Φιέζολε καὶ ἄλλη μιά σ' ἕνα ἡλιοβασιλεμμα στὴ Ραγούζα.

22 Ἀπριλίου. Σήμερα γιὰ πρώτη φορὰ πλανήθηκα μόνος μου στὸ Φέζ ὅσο ἔφθγγε ἀκόμη. Ἦμουν ὁ μόνος

Εὐρωπαῖος μέσα σὲ μιά πόλη ὅπου κατοικοῦσαν κάπου 150.000 Βέρβεροι, Ἀραβες, Ἰσπανοὶ — Ἀραβες καὶ Μαροκινοὶ Ἑβραῖοι. Πέρασα τὰ λιωτρίβια, τὰ βυρσοδεψεῖα, τὰ ραφτάδικα, τοὺς ἐμπόρους μπαχαρικῶν, τοὺς φούρνους, τοὺς σιδηρουργούς, τοὺς ἐμπόρους πού πουλοῦσαν μετάξι, τὰ χρυσοχοεῖα, τὰ μαγαζιά πού πουλοῦσαν χαλιά, παντόφλες, πῆλινα ἀντικείμενα, κερὰ καὶ δέσματα. Ἀπ' ὅλα φτιάχνουν στὸ Φέζ, καὶ τὰ μόνα Εὐρωπαϊκὰ προϊόντα φαίνεται νὰ εἶναι τσαγιέρες ἀπὸ ἀλουμίνιο καὶ κασσίτερο, λάμπες πετρελαίου καὶ φτηνὰ σκευὴ τῆς κουζίνας.

Παρ' ὅλες τὶς συστάσεις πού μοῦ εἶχαν κάνει, ἐγὼ τριγύριζα στὴν πόλη καὶ ἀφοῦ νύχτωσε δὲν μποροῦσα νὰ ἀντισταθῶ ἢ πανοῦληνος καὶ τὰ φῶτα τῆς ἀγορᾶς ἦταν μεγάλος πειρασμός· εἶναι ἀπίστευτο — βλέπεις μιά λευκὴ

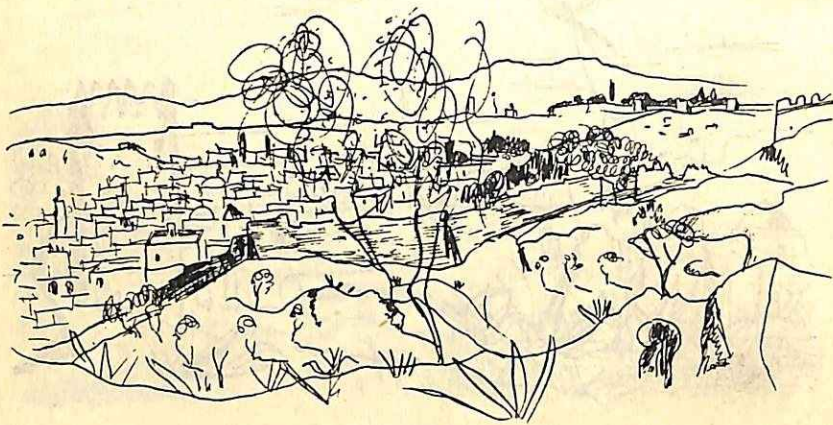
Ἐξω ἀπὸ τὸ Μαράκεις.

πόλη πού ἔχει γιὰ φόντο μαῦρα βουνά, μιά πόλη πού δὲν ἔχει ἀλλάξει καὶ πού εἶμαι βέβαιος δι' ἐν' ἀλλήλῃ οὕτε καὶ ὅστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια.

Ὅταν πῆγα νὰ δῶ τὸ ἀρχαῖο παλάτι τοῦ Σουλτάνου πού εἶναι τώρα μουσεῖο, θαύμασα ἕνα σιδερένιο κλουβὶ κάπου 1.20 μ. ὕψος καὶ 0,90 πλάτος. Ὅταν στὰ 1909 ξέσπασε ἐπανάσταση, ὁ Σουλτάνος συνέλαβε τὸν ἀρχηγὸ καὶ τὸν ἔκλεισε μέσα στὸ κλουβί. Ὑστερὰ φόρτωσε τὸ κλουβὶ σὲ μιά καμήλα καὶ ἔβαλε νὰ τὸ γυρίσουν τέσσερις ἐβδομάδες στὸ Φέζ, στὸ Μεκνές καὶ σ' ὅλα τὰ ἄλλα μέρη. Ὅταν εῴρτησα τί ἀπόγινε ὁ ἀρχηγὸς πῆρα τὴν παρακάτω ἀπάντησι: «Τὸν ἔρριξαν στὰ λιοντάρια». Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ (τὶς λέξεις αὐτὲς συνώδευσαν ἀναστεναγμοί), ὁ Σουλτάνος εἶχε ἀκόμη λιοντάρια.»

23 Ἀπριλίου. Ἐντελῶς τυχαῖα ἔ-

ζησα μιά ἀπὸ τὶς ὠραιότερες στιγμὲς τῆς ζωῆς μου. Πῆγα στὸν παλιὸ κῆπο τοῦ Σουλτάνου πού σήμερα εἶναι Ἑθνικὸς Κήπος. Τὸ Φέζ, γιὰ ἀφρικανικὴ πόλη, ἔχει ἀφθονο νερό, γιὰ τὴν διασχίζει ἕνα ποτάμι. Ποιὲ μου δὲν εἶδα τέτοια δέντρα, φοῖνικες, λίιες, ἀσημένιες λεῦκες καὶ κυπαρίσσια· ποτέ μου δὲν εἶδα τέτοιο κῆπο, τόσο ζωερὴ βλάστησι. Ἦταν Παρασκευὴ, δηλαδὴ Κυριακὴ γιὰ τοὺς Μουσουλμάνους, καὶ ὅλο τὸ Φέζ βρισκόταν ἐκεῖ. Ἑκατοντάδες γυναῖκες καὶ κορίτσια, μὲ φρετζέδες, ντυμένες στὰ γαλάζια, στὰ ροζ, στὰ μωβ καὶ στὰ λευκά. Χιλιάδες ἄνδρες, ὅλοι μὲ γκελεμπές καφέ, μπλε χιτυπητὲς καὶ ριγωτὲς κίτρινες καὶ κόκκινα, κίτρινα, μωβ σαρίκια, ἄντρες πού ἔμοιαζαν σὰν τὸν Ἀβραὰμ καὶ τοὺς πατριάρχες ἢ σὰν τὸν ἅγιο Ἰγνάνη τὸ Βαπτιστή. Τὸ θέαμα ἦταν πολὺ ὠραῖο.

Μακνές.

26 *Ἀπριλίου*. Πόσο ἤθελα νὰ ἔβλεπα τὸ ἐσωτερικὸ ἐνὸς σπιτιοῦ. Πολλὲς φορές περνῶ βλέπω μιὰ γαλάζια ἢ σμαραγδοπράσινη αὐλὴ· βλέπω μιὰ γυναῖκα νὰ μπαίνει καὶ νὰ χάνεται· ὥστόσο ὅσοι ἀπὸ λίγο ἢ πόρτα κλείνει ξανὰ ἀνθρόρυβα καὶ κρατᾷ καλὰ φυλαγμένα τὰ μυστικά του. Ἄλλοτε βλέπω μιὰ γυναῖκα νὰ χτυπᾷ τὴν πόρτα· τραγουδᾷ ἕνα παράξενο σκοπὸ καὶ ζητᾷ νὰ τῆς ἀνοίξουν· ἄραγε ζητιανεύει ἢ ἐξηγεῖ τὸ σκοπὸ τῆς ἐπισκέψεώς της πρὶν τῆς ἀνοίξουν;

Σήμερα γιὰ πρώτη φορά εἶχα μιὰ δυσάρεστη περιπέτεια πού γι' αὐτὴν ἐφταιγε μόνο ἡ ἀστοχασιά μου. Περνώντας μπροστὰ ἀπὸ τὸ πιὸ ἱερὸ τζαμί, τοῦ Μουλὰϊ Ἰντρίς, καὶ βλέποντας

τὴν γοητευτικὴν αὐλὴν μετὰ τὴν πηγὴν στὸ βάθος, δὲν μπόρεσα ν' ἀντιταθῶ στὸν πειρασμὸ καὶ τὸ φωτογράφησα. Δὲν φανταζόμουν πὼς ἔκανα κάτι κακὸ μιὰ καὶ δὲν μπήκα μέσα· ἄλλωστε εἶχα θῆ καὶ ἄλλοτε φωτογραφίς μετὰ τὸ ἐσωτερικὸ ἐνὸς τζαμιοῦ. Μόλις ὅμως τράβηξα τὴ φωτογραφία πετάχτηκε ἕνας ἀγριεμένος Βέρβερος καὶ μετὰ τὴν φωνὴν πού ἔβαλε μ' ἀνάγκασε νὰ φύγω γρήγορα καὶ φοβοῦμαι ὅχι καὶ πολὺ ἀξιοπρεπῶς.

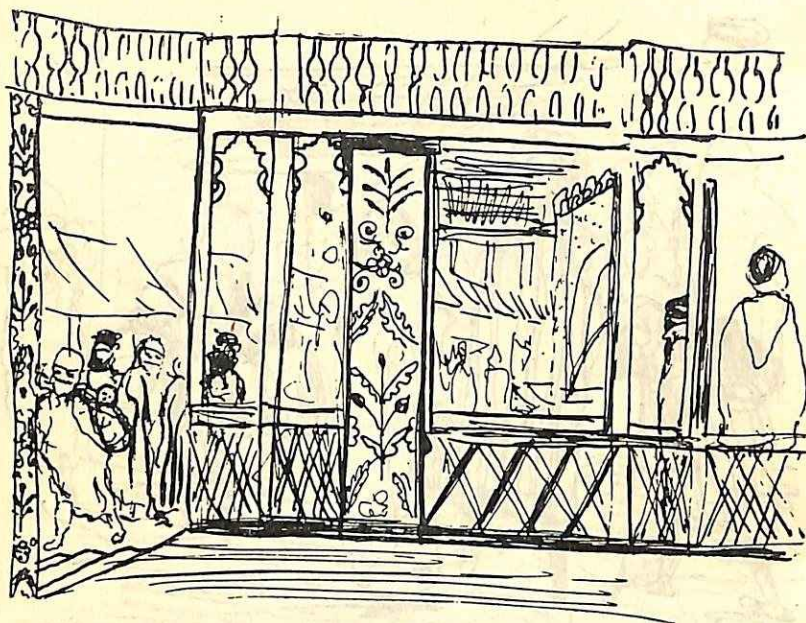
27 *Ἀπριλίου*. Ἡ ἀλλαγὴ ἀπὸ τὸν 20ὸ στὸν 16ο αἰῶνα εἶναι τόσο ἀπόλυτη ὥστε στήν ἀρχὴ βλέπεις μόνο τὶς ὁμορφίδες τοῦ Φέζ. Ἦταν πολὺ παράξενο πού δὲν με ἐνοχλοῦσαν καθόλου οἱ τυφλοὶ ζή-

τιάνοι, τὰ παιδιά μετὰ τὴν ψώρα, οἱ ἀνθρώποι μετὰ τὰ κομμένα πόδια πού σέρνονταν στὸ λασπερὸ μονοπάτι· ἐκεῖνο πού πραγματικὰ μοῦ χαλοῦσε τὴν εὐχαρίστηση ἦταν τὸ φοβερὸ κακομεταχείρισμα τῶν ζώων, κυρίως τῶν γαῖδουριῶν, πού εἶναι τὰ πιὸ ἀνυπεράσπιστα καὶ τὰ πιὸ ἐργατικά ζῶα. Καὶ τί φορτίο σηκώνουν τὰ κακόμοιρα! Πολλὲς φορές πάνω στὰ τσουβάλια κάθεται καὶ ἕνας ψηλὸς Βέρβερος πού τὰ πόδια του σχεδὸν ἀγγίζουν τὴ γῆ. Ὡσπου νὰ πεθάνω δὲν θὰ ξεχάσω πὼς τοὺς φώναζαν «ἄρα, ἄρα» γιὰ νὰ

προχωροῦν καὶ τὸ ξύλο πού τοὺς ἔδιναν, μιὰ στὸ ἀριστερὸ πλευρὸ, μιὰ στὸ δεξιό, στὸ κεφάλι, στὰ πόδια, στὰ καπούλια, στὸ λαιμὸ, ἀναλόγως μετὰ τὴν ὁρεξὶ τοῦ κυρίου τους.

Τὸ φοβερὸ αὐτὸ πράγμα εἶναι κοινὴ συνήθεια. Ὅταν παραπονέθηκα γι' αὐτὸ σ' ἕναν νεαρὸ Ἀραβὰ, μετὰ ἀκουσὰς με πολλὴ εὐγένεια. Συμφώνησε ὅτι κάτι ἔπρεπε νὰ γίνῃ, ὅταν ὅμως, πολὺ ἀνόητα, τοῦ εἶπα ὅτι στὴν Ἀγγλία οἱ ἄνθρωποι διακινδυνεύουν τὴ ζωὴ τους γιὰ νὰ σώσουν ἕνα σκυλὶ καὶ ὅτι καλοῦν μιὰ πυροσβεστικὴ ἀντιλία γιὰ νὰ

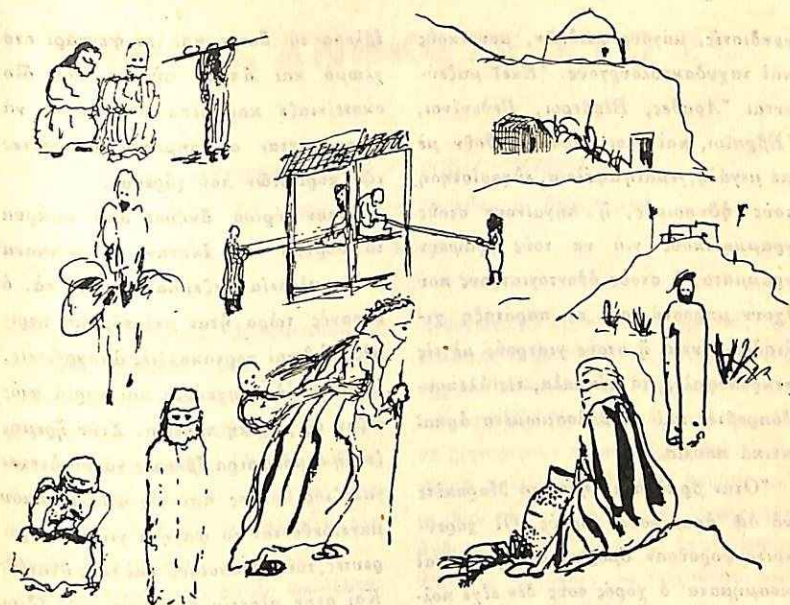

*Αραβικό καφενείο.

κατεβάση μιὰ γάτα ἀπὸ τὰ κεραμίδια, ἀμέσως ἔχασε τὴ φυσικὴ του σοβαρότητα καὶ ξέσπασε σὲ δυνατὰ γέλια. Πολὺ σπάνια τοῦ εἶχε τύχει ν' ἀκούσῃ πιὸ ἀστεία ἱστορία.

29 *Απριλίον. *Ἡ Ραμπὰτ εἶναι χτισμένη πάνω στὴ θάλασσα. *Ἡ παλιὰ Ραμπὰτ εἶναι μιὰ πόλη ὠχυρωμένη μὲ τείχη καὶ πύργους· γύρω γύρω τῇ καινούρια πόλῃ εἶναι ἓνα παράξενο μίγμα Χόλλυγουνι καὶ Ζουὰν λὲ Πέν, μὲ ντόπια στολίδια καὶ μπαλκόνια, πολὺ κομψή, πολὺ καινούρια, πο-

Σκηνὲς ἀπὸ τὸ Μαρακίς.

λὺ Παριζιάνικη, μὲ ἀπειρα πολυτελὴ μαγαζιά, καφενεῖα, κινηματογράφους, πλατιεὺς λεωφόρους ποὺ ἔχουν πάρει τ' ὄνομά τους ἀπὸ ἐνδοξοὺς στρατηγούς καὶ νικηφόρους μάχες. *Αντίθετα ἡ παλιὰ Ραμπὰτ εἶναι μιὰ χαριτωμένη πόλη μὲ τὰ γαλάζια καὶ λευκά, σχεδὸν διάφανα, σπίτια καὶ τοὺς παλιούς της πύργους.

3 Μαΐου. Τὸ πρῶτο πράγμα ποὺ σ' ἀφήνει κατάπληκτο διὰν ἀντικρύξεις τὸ Μαρακίς εἶναι τὸ χρώμα. Μέσα ἀπὸ τὴν ἀπέραντη κόκκινη πεδιάδα ἐσπηδᾷ ὁ μεγαλοπρεπὴς κόκκινος μιν-

ρεὺς τοῦ τζαμιὸς Κουτούμπια καὶ στὸ βάθος φαίνονται ὁ *Ατλας μὲ τὶς χιονοσκεπαστὲς κορυφὲς τῶν βουνῶν του. Μιὰ κόκκινη πόλη, κατάλευκα βουνὰ καὶ γαλανὸς οὐρανός. Τὸ Σούκς μοιάζει πολὺ μὲ τὸ Φέζ, τὰ ἴδια ἐμπορεύματα (χαλιά, μετὰξι, κεντήματα, δερμάτα) καὶ ἡ ἴδια γοητεία. Στὸ κέντρο τῆς πόλης εἶναι μιὰ πελώρια Πλατεία, ἡ Ντζεμά εὐ Φ'νά. Τὸ πρῶτ' ἔχει παζάρι, τὸ μεσομέρι εἶναι σχεδὸν ἔρημη, ἀλλὰ ἀργὰ τὸ βράδυ καὶ τὴ νύχτα εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ καταπληκτικὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἓνα ἀπέραντο πάρκο διασκορπισμένως· βλέπεις χορευτές, τρα-

γουνδιστές, μάγους φειδιών, μουσικούς και ταχυδακτυλουργούς. Έκεί μαζεύονται Άραβες, Βέρβεροι, Βεδουΐνοι, Έβραίοι, και όλοι παρακολουθούν με με μεγάλη, γεμάτη άφέλεια, εύχαριστηση τους ήθοποιούς, ή πηγαίνουν στους γραμματικούς για να τους γράφουν γράμματα, ή στους οδοντογιατρούς που έχουν μπροστά τους σε παράταξη χιλιάδες δόντια ή στους γιατρούς με τις νεκροκεφαλές, τα κόκκαλα, τις άλεπουδοπροβίδες και τα βαλσαμωμένα άρπακτικά πουλιά.

Όταν βράδυασε πήγα στο Μαρακές να δω άραβικούς χορούς. Οι χορεύτριες φορούσαν όμορφα φορέματα και κοσμήματα· ό χορός τους δεν είχε πολλή κινήσεις, ούτε συνοχή. Έκείνο όμως που έκανε την εικόνα αυτή άληθυσμένη ήταν ότι χόρευαν κάτω από μια πελώρια τέντα που φωτιζόταν με λάμπες και ήταν στρωμένη με χαλιά. Η μισή σκηνή ήταν άνοιχτή και

έβλεπα τα άστρα και το φεγγάρι στο χλωμό και άπαλό ουρανό που όλο σκοτεινίαζε και μέσα στη νύχτα να διαγράφονταν οι άσημένιες σιλουέτες των κοριτσιών που χόρευαν.

Όταν γύρισα άκουσα από μακριά το θόρυβο που έκαναν τα τύμπανα στην πλατεία Νιζεμά ελ Φ' να, ό ουρανός τώρα ήταν μελανός με μερικώς μώβ και πορτακαλλίες άποχρώσεις. Έκατοντάδες λυχνάκια και κεριά φώτιζαν τη μαγική πλατεία. Στην ήρεμη, ζεστή άτμόσφαιρα έβλεπες να ύπνώνεται γαλάζιος καπνός από τις φωτιές όπου μαγειρεύονταν τα φαγητά για τους χορευτές, τους ήθοποιούς και τους θεατές. Και στην πλατεία βρίσκονταν οι ίδιοι άνθρωποι, που άκουγαν με την ίδια άφελή προσήλωση τις καμπάνες να χτυπούν, τα τύμπανα, τα μπάντζος, τις τραγουδιστές φωνές των μάγων, τα ίδια μαύρα πρόσωπα που τα φώτιζε μια παιδιάστικη εύτυχία.

(Signature)

ΌΛΟΙ έβρουμε πως είναι δύσκολο να μάθουμε να γράφουμε κινέζικα, το ίδιο και να συνηθίσουμε να τρώμε ρίζι με τα περιφύμα έκείνα κινέζικα ξυλάκια. Δοκιμάστε και θα δείτε· εγώ παραιτούμαι, γιατί την πρώτη μέρα που δοκίμασα λέρωσα τη γραβάτα και τα ρούχα μου.

Έκείνο όμως που δεν ξέρει ό κόσμος είναι ότι ή κινέζικη γραφή είναι φιλοσοφία όλόκληρη. Έκφράζεται με εικόνες. Για να δηλώσει την έννοια «ανάπαυση» βάζει έναν ήλιο και μια γυναίκα. Δύο γυναίκες σημαίνει φιλονικία, και τρεις... κακία. Αυτοί οι Κινέζοι δεν είναι καθόλου ευγενείς.

«VOLONTÉ», Βρυξέλλας

ΚΥΡΙΟΙ, ΑΝΗΚΕΤΕ ΣΤΟ 2%.

Σύμφωνα με το «France-Hebdo»:
μόνον 12 πραγματικές «μύτες» υπάρχουν
στον κόσμο.

Στο έργοστάσιο άρωματοποιίας του Grasse μια έξαιρετική «μύτη» είναι προϊστάμενος του έργαστηρίου: ένας άνθρωπος που μπορεί να ξεχωρίσει 7.000 μυρωδιές. Χρειάζονται 15 χρόνια για να γίνει μια καλή «μύτη», κατάλληλη για χημικό έργαστήριο.

Τό όργανο με το οποίο εργάζεται ή μύτη είναι το χαρτί που αφήνουμε επί ώρες, επί μέρες, κάποτε επί μηνών μέσα σε ένα άρωμα... για να βρούμε με τα πολλά το μυστικό του.

Μια καλή συνταγή αξίζει περισσότερο από ένα έκατομμύριο.

Σ' όλο τον κόσμο δεν είναι πάνω από μια ντουζίνα οι μύτες που μπορούν να βρουν από τί άποτελείται ένα άρωμα.

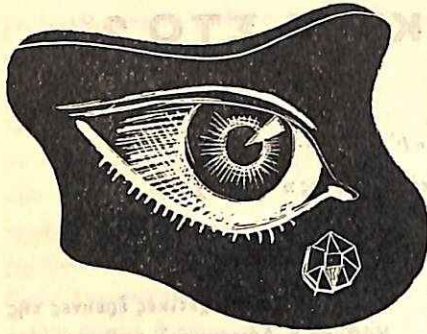
Η «μύτη» όμως παρουσιάζει συμπτώματα άλκοολισμού, και κάθε χρόνο πρέπει να πάει για κούρα στο Βισύ.

Όστόσο, αν και «μύτες» και οι dégustateurs είναι σχεδόν πάντα άνδρες, σύμφωνα με έρευνες που έγιναν στο Ίνστιτούτο Νιρέξελ της Άμερικής, οι γυναίκες έχουν καλύτερους ούρανίσκους από τους άνδρες.

Σύμφωνα με τις σχετικές έρευνες της Κάθριν Ε. Λάνγκγουιλ, καθηγήτριας της Διαιτολογίας, τα 77% των γυναικών και 46,7% των ανδρών μπορούν να ξεχωρίζουν τέσσερεις γεύσεις: τη γεύση του γλυκού, του ξινού, του πικρού και του άλμυρου. Από τους άνδρες μόνον 2% είναι ικανώτεροι από τις γυναίκες προκειμένου για τη διάκριση άρωμάτων.

Περισσότεροι από τους μισούς — άνδρες και γυναίκες — προτιμούσαν τα μέτρια φαγητά, και σε άλάτι και σε ζάχαρη. Περισσότερες όμως γυναίκες παρά άνδρες (21% πρὸς 15,8%) προτιμούσαν τα πολύ άλμυρά φαγητά. Οι δοκιμές έγιναν στους φοιτητές ενός Άμερικανικού Κολλεγίου, ηλικίας 17-30 ετών και οι φοιτητές έπρεπε να δείξουν το ταλέντο τους στο να ξεχωρίζουν άρώματα με τα όποια είχαν έμποτίσει ειδικά χορτιά.

Φυσικό θα ήταν να μη δεχθή κανείς ως γενικά τα συμπεράσματα στα όποια κατέληξε ή έρευνα. Πάντως άπεδείχθη πως άδικαιολόγητα οι άνδρες κατέχουν το μονοπώλιο στη διάκριση γεύσεων και άρωμάτων, εκτός από ένα 2%.

Η
ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΧΝΗ
ΤΟΥ
ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟΥ

Toũ
FREDERIC SONDERN JR.

(Ἀπὸ τὸ
«American Mercury»,
Νέα Ὑόρκη)

Η Τελωνειακή Ὑπηρεσία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν—κλάδος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν—ἔχει δύο κύρια ἔργα. Γιὰ νὰ προστατεύσῃ τίς Ἀμερικανικὰς βιομηχανίας συγκυνηθῶνι σχεδὸν μισό δισεκατομμύριο δολλάρια ἀπὸ τίς ἐξαγωγὰς. Καί, συνεφεζόμενῃ στενάδοτα μὲ τὴν ὑπηρεσία Ναρκωτικῶν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, κατορθώνει νὰ παρεμποδίσῃ τὴν ἐξαγωγὴν ναρκωτικῶν ἀξίας πολλῶν ἑκατομμυρίων δολλαρίων. Ὁ ἀγὼν μεταξὺ τῶν τελωνειακῶν ὑπολλήλων καὶ τῶν λαθρεμπόρων διεκόπη μὲ τὸν πόλεμο. Ἡ μάχῃ ὁμως ἐξαορ-

χίξει καὶ ὑπόσχεται νὰ εἶναι ἀπὸ
τὶς ἀγριώτερες ποὺ ἔγιναν ποτέ.

Τὸ Ὑπουργεῖο Οἰκονομικῶν ἐξεω-
ρίζει τοὺς ἐπαγγελματίες ἀπὸ τοῦ
ἐρασιτέχνους λαθρεμπορίου, ποὺ λί-
γο πολὺ εἶναι ὅλοι οἱ ταξιδιωτές.
Ὁ ἐρασιτέχνης λαθρέμπορος σπάνια
εἶναι ἐκπαιδύμενος καὶ συνήθως πιά-
νεται εὐκόλως. Μὲ τοὺς ἐπαγγελματίες
τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Στὰ ἄρχεια τῆς
ὑπηρεσίας ὑπάρχει συγκεντρωμένη
ὅλη ἡ σοφία καὶ τὰ τεχνάσματα τῶν
λαθρεμπόρων. Κάθε φορὰ ποὺ ἀνακα-
λύπτεται ἓνα καινούργιο τρικ ὅλα τὰ
τελωνεῖα παίρνουν λεπτομερῆ περι-
γραφή του καὶ τὴ δίνουν στοὺς ἐπι-
θεωρητές καὶ τοὺς ἐπόπτες. Ὡστόσο
πολλὰ κόλπα ἀργοῦν πολὺ ν' ἀνακα-
λυφθοῦν.

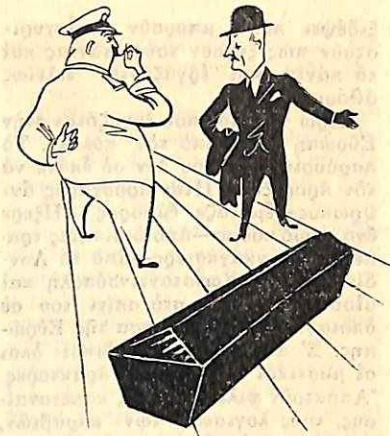
Πολύ ταχυνικός ταξιδιώτης ήταν ένας πλούσιος έμπορος αδαμάντων από το "Αμστερνταμ, που κάθε χρόνο έφερνε στην "Αμερική πολυτίμιους λίθους αξίας χιλιάδων δολλαρίων. Τους δήλωνε στο τελωνείο και πλήρωνε τον κανονικό δασμό. Παρ' όλα αυτά η μυστική "Υπηρεσία των Τελωνείων ανέκάλυψε ότι εκτός από τις πέτρες που δήλωνε έφερνε και άλλες τις οποίες περνούσε λαθραία. Όταν διαπιστώθηκε αυτό, κάθε φορά που έρχόταν οι έπιθεωρητές του Τελωνείου του έκαναν λεπτομερή έρευνα. "Εβγαλαν το χέρι τους πνέλου του ξυρίσματος, ξύλωσαν τις σόλες από

τά παπούτσια του. Ἐψαξαν τίς φό-
δρες τῶν ρούχων του, τὴ μέσα μέρος
τοῦ καπέλλου του, ἀδείασαν τὰ σω-
ληνάρια τῆς ὁδοντόκρεμας, ἀνοίξαν
τὰ μπουκαλάκια μὲ τὰ φάρμακα καὶ
ἔψαξαν τὸ βαμβάκι ποῦ εἶχαν στὸ
στόμιο. Ἐσπασαν τὰ χάρτια. Τίποτε
ὄμως. Ὁ ἔμπορος ἐξακολουθοῦσε
νὰ μένει ἀπαθὴς μπροστὰ σὲ ὅλη
αὐτὴ τὴν ἐξευτελιστικὴν ἔρευνα καὶ
μετὰ ἔστειλε τὸν Τελωνεῖο ἕναν λο-
γιστάριον γιὰ τίς ζημιές ποῦ τοῦ ἔ-
καναν. Ἐνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους
πράκτορες τῆς Ὑπηρεσίας ἐξέτασε
τὸν ἔμπορο λεπτομερῶς. Ἀπὸ ποῦ
ἔρχόταν, ποιοὶ ἦσαν οἱ φίλοι του,
τί δουλειές ἔκανε. Καὶ πάλι ὅμως
δὲν βγῆκε τίποτε. Ὡστόσο ὁ ἔμπο-
ρος εἶχε κάτι στὸ παρουσιαστικὸν του
ποῦ δὲν ἄφηνε τὸν τελωνειακὸ νὰ
ῥησυχάσῃ. Μιὰ μέρα καθὼς περνοῦσε
ἀπὸ ἕνα κατάστημα ὅπτιων ἐίδων
ἔβλεπε νὰ κυτᾷται στὴ βερίντα καὶ ἑα-
φνικὰ κατάλαβε περὶ τίνος ἐπρόκειτο.
Τὴν ἄλλην φορὰ ποῦ ἔφθασε ὁ ἔμπορος
ἀπὸ τὸ Ἄμστερνταμ, ὁ ὑπάλληλος
μαζὺ μὲ ἕνα γιατρό ἐρεξε νὰ τὸν
ὑποδεχθῇ. Ὅταν τοῦ εἶπαν νὰ βγά-
λῃ τὸ γυάλινόν του μάτι ἀρχισε νὰ
διαμαρτυρεῖται· πολὺ προσεχτικὰ το-
ποθετῆμένη μέσα βρῆκαν μιὰ πολὺ-
τιμὴ πέτρα.

Οι λαθρέμποροι ἔφτασαν νὰ χρησιμοποιήσουν κούρια ἀγάλματα, στέγες τοῦ μπιλλιάρδου καὶ μαρμαρινὰ τοῦ γκόλφ, ψεύτικα στυλοῦ, μολύβια καὶ κοροσίδες. Τὰ πιδ ἀπίθινα μέσα — ἀπὸ ψεύτικες καμπούρες ὡς ψεύτικα δόντια — χρησιμοποιήσαν γιὰ νὰ κρύψουν πολὺτιμα πετράδια.

«Εὰς ἐπιθεωρητὴς μιὰ φορὰ πρό-
σεξε μιὰ χολοντυμένη κυρία, ποὺ
ταξίδευε ἀεροπορικῶς, νὰ βγάξη ἂν
τὸ τὸ στόμα της μιὰ τσίκαλα καὶ νὰ
τὴν κολλάη σὲ ἓνα στέλλο ἀκρεβῶς
τὴν ὥρα ποὺ γινόταν ἡ ἔρευνα. Οἱ
περισσότεροι ἄνθρωποι ποὺ ταξί-
δεύουν μὲ τὸ ἀεροπλάνο μασοῦν τσί-
κας γιὰ τὴν ἐξουδετερώσων τὴν πίε-
ση τοῦ αἵματος στ' αὐτὰ. Ὅταν ἔα-
να πῆρε τὴν τσίκαλα ἀπὸ καὶ ποῦ τὴν

είχε κολλήσει—άφου βεβαίως τελείωσε ή έρευνα—ό έπιθεωρητής έτρεξε κοντά της. "Όταν τής ζήτησε νά του τήν δώση δέν έδωσε καμία προθυμία. Μέσα στήν τσάνκα ήταν κρυμμένο ένα μεγάλο ρουμπίνι.

Οι περισσότεροι από τους ελ-
λειπείς είναι ήσυχτοι, απείραχτοι,
άνθρωποι, γνωστοί στον υπόκοσμο
για την ήρεμία και τον άβυσσο ρυ-
θμό με τον οποίο εργάζονται για
να ανακαλύψουν τον λησθέντα πο-
ρτο. Είναι γύρω στους 100. Έχουν τα-

ξιδέψει πολύ' μπορούν να λησουργήσουν πώς ξέρουν τους πάντας και τα πάντα και εργάζονται τελείως αθόρυβα.

Ξέρω κάποιον που εργαζόταν στην Εύρωπη πριν από τον πόλεμο. Τό παρουσιαστικό του δεν σ' έκανε να τον προσέξεις. Ήταν πρόσχαρος άνθρωπος—έμοιαζε έμπορος. Ήξερε ένα σωρό κόσμο—από διοικητές τραπεζών ως γκαγκστερς—από το Λονδίνο ως την Κωνσταντινούπολη και αλσθαγόταν σάν στο σπίτι του σε όποιαδήποτε πρωτεύουσα της Εύρωπης. Σ' αυτό είναι μοναδικοί όλοι οι μυστικοί τελωνειακοί πράκτορες. Άποκοτύν φίλεις με τους καπεταναίους, τους λογιστάς των καραβιών, τους καμαριέρηδες, και τους ιδιοκτήτες των υπόπτων κέντρων των λιμανιών όπου οι λαθρέμποροι συζητούν συνήθως τις δουλειές τους.

Πριν από λίγα χρόνια οι έμποροι ωρολογίων των Ήνωμένων Πολιτειών αντιμετώπισαν σοβαρή κρίση στη δουλειά τους. Ξαφνικά η αγορά πλημμύρισε από ρολόγια που πουλούνταν κάτω από τη συνθησιμένη τιμή και των αμερικανικών και των ξένων ρολογιών. Ήταν φανερό πως κάποιο λαθρεμπόριο γινόταν, και μάλαστα μεγάλο.

Δεν ήταν πολύ δύσκολο να ανακαλυφθεί. Ο Πάολ Ράμπκιν, εισαγωγέας από τη Νέα Υόρκη, που έμπορευόταν με την Έλβετία, είχε δωροδοκήσει δύο τελωνειακούς υπαλλήλους που έρευνούσαν τα εμπορεύματά του, ώστε να μην παρασκαλίζουν κάτι άγαλματάκια που έφερνε. Τα άγαλματάκια αυτά ήταν κούφια και μέσα σ' ένα χρόνο ο Ράμπκιν είχε εισαγάγει, λαθραία, ρολόγια αξίας ενός εκατομμυρίου δολλαρίων. Μέσα σε λίγες εβδομάδες, ένας πράκτωρ ανακάλυψε την Έλβετική πηγή από την οποία προμηθευόταν ο Ράμπκιν τα ρολόγια του, άλλος έμαθε πως στέλλονταν στο Βέλγιο και εκεί συσκευάζονταν μέσα στα άγαλματάκια, και στη Νέα Υόρκη άρχισε συστηματική παραπο- λούθηση των δύο υπόπτων υπαλλή-

λων. Ο Ράμπκιν και οι συνέννοχοί του πιάστηκαν άμέσως.

Στα δύο χρόνια που έκαμε στις φυλακές της Ατλάντας, ο Πάολ Ράμπκιν σοφίστηκε ένα νέο σύστημα. Αυτό που δεν ήξερε ήταν ότι η Ύπηρεσία Τελωνείων πιστεύει πως οι μεγάλοι λαθρέμποροι είναι αδιόρθωτοι. Από τη φυλακή ο Ράμπκιν έγραψε στον γυιό του να αποκαταστήσει την επαφή με την Έλβετία και να είναι έτοιμος για μια μεγάλη δουλειά. Στην Ουάσιγκτον όμως ο κώδιξ του διαβάστηκε. Όταν βγήκε από τη φυλακή και άνοιξε νέο γραφείο στη Νέα Υόρκη, οι μυστικοί πράκτορες πήγαν στο έργο από την πρώτη ημέρα. Ο γυιός του Ράμπκιν θά έστελνε 20.000 ρολόγια το μήνα, και ο πατέρας θά τα παραλάμβανε και θά τα διέθετε. Όταν η πρώτη παραγγελία έφυγε από το έλβετικό εργοστάσιο, οι πράκτορες την ακολούθησαν κατὰ πόδας. Την ακολούθησαν στη Γαλλία, στο Βέλγιο και τελικώς στο καράβι που την πήγαινε στις Ήνωμένες Πολιτείες. Τα ρολόγια ήταν συσκευασμένα σε μικρά κουτάκια σκορπισμένα ανάμεσα σε κουτιά με γαφική ύλη. Ένα φορτηγό οδηγούμενο από μυστικούς πράκτορες του τελωνείου, μοίρασε το εμπόρευμα στους παραλήπτες του και ο Ράμπκιν ξαναγύρισε στη φυλακή, αυτή τη φορά για 14 χρόνια. Όταν ο γυιός του, αντίδρας για ό,τι είχε συμβεί, ήρθε στην Νέα Υόρκη, τον καλωσόρισαν κι αυτόν οι τελωνειακοί υπαλλήλοι και καταδικάστηκε σε έπτα χρόνια φυλακή.

Το δίκτυο του συστήματος πληροφοριών του Ύπουργείου Οικονομικών, το οποίο διευθύνει ο επί των Οικονομικών ακόλουθος των Πρεσβειών ή των Προξενείων των Ήνωμένων Πολιτειών, είναι τόσο πλήρες, ώστε τα διάφορα λαθρεμπόρια ανακαλύπτονται προτού προκλέσουν μεγάλες ζημιές.

Στα σύνορα των Ήνωμένων Πολιτειών οι λαθρέμποροι γίνονται α-

γριώτεροι. Πριν από μερικούς μήνες, ένας πληροφοριοδότης του Ύπουργείου των Οικονομικών στο Μεξικό είδωποίησε ότι μία σπείρα λαθρεμπόρων είχε συγκεντρώσει μεγάλες ποσότητες όπλου και σχεδίαζε να τις εισαγάγει στις Ήνωμ. Πολιτείες.

Η Ύπηρεσία Ναρκωτικών έστειλε έναν μυστικό της υπάλληλο να συνεργαστεί με την τελωνειακή ύπηρεσία και να έρθει σε επαφή με την συμμορία. Άρχισε να τριγυρίζει στα καφενεία όπου συχάζαν οι λαθρέμποροι και στο τέλος βρήκε τον άνθρωπο που ζητούσε. Παρέστηνε πως ήταν έμπορος ναρκωτικών και συμφώνησε να αγοράσει όλο το εμπόρευμα, με τον όρο ότι οι λαθρέμποροι θά το περνούσαν στις Ήνωμένες Πολιτείες. Η συμφωνία ναρκωτικών μαζί με τους ανθρώπους του συνοριακού τελωνειακού σταθμού ήταν έτοιμες να τους πιάσουν.

Η περιολή όπου θά πέρασε το εμπόρευμα στο έδαφος των Ήνωμένων Πολιτειών ήταν επίπεδη και άδενδρη. Έτσι ούτε η μία ούτε η άλλη παράταξη μπορούσαν να συγχέουν κατέφθασε βοήθεια και στα δύο στρατόπεδα. Το αποτέλεσμα ήταν να σκοτωθούν τρεις Μεξικάνοι. Οι Αμερικανοί δεν είχαν απώλειες.

μέσα στο αυτοκίνητο και μ' αυτούς να αντιμετώπισουν τους Μεξικανούς.

Οι Μεξικανοί έφτασαν με την ώρα τους στο συμφωνημένο σημείο. Με ένα βαθύ άναστεναγμό ο υποτιθέμενος έμπορος των ναρκωτικών βγήκε από το αυτοκίνητο και προχώρησε προς το μέρος των Μεξικανών που κρατούσαν ο καθένας από δύο περιστρεφά. Μια άκαιρη κίνηση όποιουδήποτε από τους συνετρόφους του, και θά δεχόταν άμέσως δέκα πυροβολισμούς. Τους έλεγε ότι τα χρήματα τα είχε στο αυτοκίνητο και έτσι άρχισαν να μεταφέρουν εκεί τα βαριά σακκία με το όπιο. Ξαφνικά πετάχτηκαν οι τελωνειακοί μέσα από τους κρυψώνες τους στο αυτοκίνητο. Οι Μεξικανοί όμως δεν σήκωσαν ψηλά τα χέρια. Καθώς έτρεχαν να φύγουν, πυροβόλουσαν διαρκώς πίσω τους για να καλυφθούν και, σάνα μὴν έφθανε αυτό, είχαν ακόμη μια έκπληξη' από την πέτρα όχη το ποταμού άρχισε να βάλλει ένα πυροβόλο που το είχαν τοποθετήσει οι λαθρέμποροι για ώρα ανάγκης. Τρεις ώρες πολέμουσαν γιατί εν τῷ μεταξύ κατέφθασε βοήθεια και στα δύο στρατόπεδα. Το αποτέλεσμα ήταν να σκοτωθούν τρεις Μεξικάνοι. Οι Αμερικανοί δεν είχαν απώλειες.

Norman Douglas

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ της εστυχίας είναι η περιέργεια.

Τὰ ἀγαθὰ τῆς ἡσυχίας

Τοῦ RENÉ DUMESNIL

(Ἀπὸ τὸ «Le Monde», Παρίσι)

Μᾶς βεβαιώνουν, καὶ φέρνουν καὶ στατιστικὲς γιὰ νὰ υποστηρίξουν τὴ γνώμη τους, ὅτι οἱ ἐργάτες καὶ οἱ ὑπάλληλοι βγάζουν περισσότερη δουλειὰ ὅταν, τὴν ὥρα πού δουλεύουν, ἀκούουν μουσικὴ· αὐτὸ εἶναι πολὺ ἱκανοποιητικὸ γιὰ τὴν ἐπιχείρηση πού τοὺς χρησιμοποιοῖ. Θέλουμε πολὺ νὰ τὸ πιστέψουμε—παρ' ὅλο πὺ καλλίτερο καὶ ἦταν νὰ ἐλέγχουμε πρῶτα τὶς στατιστικὲς. Δὲν ἐξετάζω ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς παραγωγῆς τὸ πρόβλημα πού δημιουργεῖ ἡ ἐντατικὴ χρησιμοποίηση τῆς μουσικῆς—ἀπὸ δίσκους ἢ ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο—στὰ γραφεῖα καὶ στὰ ἐργοστάσια, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς αἰσθητικῆς, πού συνδέεται στενὰ μὲ τὴν ἠθικὴ καὶ ἀνθρώπινη πλευρὰ τοῦ ζητήματος.

Μᾶς βεβαιώνουν—μὲ ἀριθμοὺς μάλιστα—ὅτι ἡ μουσικὴ τὴν ὥρα τῆς δουλειᾶς ἔχει πάρει «πρωταρχικὴ» θέσιν στὴν Ἀμερικὴ καὶ τὴ Ρωσία. Ὑπολογίζουν ὅτι στὶς ἀρχὲς τοῦ 1942, στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες, περισσότερες ἀπὸ 6.000 ἐπιχειρήσεις εἶχαν ἐφαρμόσει τὸ σύστημα καὶ μάλιστα σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα αὐτό: «στὰ ἐργοστάσια πού οἱ ἐργάτες δουλεύουν σ' ἓνα συνεργεῖο, 40 ὥρες τὴν ἑβδομάδα, ἀπὸ τὶς 8 πρῶτ' ὥς τὶς 4.45 τὸ ἀπόγευμα, μὲ συνολικὴ ἀνάπαυση 45 λεπτὰ τὴν ὥρα τοῦ μεσημεριανοῦ φαγητοῦ, ἡ μεγαλύτερη κόπωση εἶναι ἀπὸ τὶς 10.30 ὥς τὶς 11 καὶ ἀπὸ τὶς 3 ὥς τὶς 4 καὶ τότε ὑπάρχει μουσικὴ.» Στὰ ἐργοστάσια πού οἱ ἐργάτες ἐργάζονται κατὰ πολλὰ συνεργεῖα, τὸ πρόγραμμα ἀλλάζει:

«Ἀπὸ τὶς 8—8.15: μουσικὲς εἰσαγωγές· ἀπὸ τὶς 10.45 ὥς τὶς 11: μουσικὴ κοπώσεως (sic)· ἀπὸ τὶς 12—12.45: μουσικὴ γιὰ τὸ γεῦμα· ἀπὸ

τὶς 3.30—3.45: μουσικὴ κοπώσεως· ἀπὸ τὶς 5 τὸ πρόγραμμα ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἀρχή, γιατί πιάνει δουλειὰ ἄλλο συνεργεῖο.»

Ἄλλοι οἱ ἐκπομπὲς γίνονται συνεχῶς· κρατοῦν ὅσο κρατᾷ καὶ ἡ δουλειὰ. Οἱ ὑποστηρικτὲς τῆς μεθόδου βεβαιώνουν ὅτι «ἡ μουσικὴ στὴ βιομηχανία βελτιώνει τὶς σχέσεις ἐργαζομένων καὶ ἐργατῶν, ἀνυψώνει τὸ ἠθικὸ καὶ λιγοστεύει τὴν κόπωση». Τὸ προσωπικὸ ἔχει μεγαλύτερη ἀκρίβεια στὴ δουλειὰ του. Οἱ συζητήσεις λιγοστεύουν. Μὲ λίγα λόγια, ἡ μουσικὴ στὸ ἐργοστάσιο ὅπως καὶ στὰ γραφεῖα, θὰ ἔχη, λένε οἱ ὁπαδοὶ τῆς θεωρίας αὐτῆς, θαυμάσια ἀποτελέσματα.

Τὶ εἶδους ὅμως μουσικὴ θὰ δώσουν στοὺς ἐργαζομένους; Μία μεγάλη ἐταιρεία δίσκων γραμμοφώνων, λέει, ὅτι «στοὺς ἐργάτες ἀρέσουν οἱ λαϊκοὶ χοροὶ, τὰ δημοτικὰ καὶ πατριωτικὰ τραγούδια, καὶ γνωστὰ ἔργα γιὰ ὁρχήστρα.» Ἔχει παρατηρηθῇ ὅτι ἡ πολὺ ρυθμικὴ καὶ γρήγορη μουσικὴ δὲν ἐπιταχύνει τὸ ρυθμὸ τῆς δουλειᾶς· ἀντίθετα τὸν ἐλαττώνει. Ὁ ρυθμὸς τῆς μουσικῆς πού ζητοῦν νὰ ἐπιβάλουν διαφέρει ἀπὸ τὸν ρυθμὸ τοῦ ἐργάτη. Γενικά, πολὺ ἐσφαλμένα προτιμᾶται ἡ δημοτικὴ μουσικὴ, ἡ ἱζὼς καὶ τὰ βάλς. Ἔστω. Ἀς δεχθῶμε ὅτι ἓνα «μουσικοποιημένο» ἐργοστάσιο ἔχει μεγαλύτερη ἀπόδοσι ἀπὸ ἓνα ἄλλο πού οἱ ἐργάτες του διασκεδάζουν μὲ τὸν θόρυβο τῶν μηχανημάτων καὶ τὶς συζητήσεις. Μένει νὰ δοῦμε τί θὰ κερδίση τὸ πνεῦμα τοῦ ἐργάτη ἢ τοῦ ὑπάλληλου ἀπὸ τὴν μεγάλη αὐτὴ «μουσικοποίηση». Καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ εἶναι πού δὲν μποροῦν νὰ μᾶς ποῦν οἱ στατιστικοί.

Τὸ πρόβλημα ὥστόσο δὲν εἶναι

μόνον «πνευματικὸ». Εἶναι καὶ ζήτημα ἠθικῆς τάξεως. Ἐπιτρέπεται νὰ ἀναγκάζουμε συνεχῶς ἓναν ἐργαζόμενο νὰ ἀκούη μιὰ ὁποιαδήποτε μουσικὴ; Δὲν προσβάλλουμε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ὅτι σεβαστὸ ἔχει ὁ ἀνθρώπος; Ἡ μουσικὴ ἐνεργεῖ σὰν διεγερτικὸ ἢ σὰν καταπραϋντικὸ, σὰν ναρκωτικὸ—καὶ αὐτὸ πραγματικὰ περιμένουν ἀπ' αὐτήν. Ἡ ἀποστολὴ τῆς εἶναι νὰ «ναρκώσῃ» ἓνα ἄτομο καὶ νὰ τὸ κἀνῃ νὰ ἀποδώσῃ ὅσο περισσότερο μπορεῖ—μὲ κίνδυνον νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ δουλειὰ του πολὺ πρὶν κορυφωθῇ ἀπὸ ὅτι θὰ ἔφθουε ἂν δὲν εἶχε ὑποβληθῇ σ' αὐτὴ τὴν κόπωση—γιατί ξέρουμε πῶς μετὰ τὴν ὑπερδιέγερση πού προκαλεῖ ἓνα διεγερτικὸ, πάντα ἀκολουθεῖ ἡ κατάπτωση. Δύο πράγματα, θὰ γίνουν: εἴτε ὁ ἐργάτης θὰ προσαρμωστῇ στὴν «κούρα» καὶ θὰ παρακολουθῇ καὶ θὰ καταλαβαίνει τὴ μουσικὴ πού τὸν βάζουν νὰ ἀκούη διὰ τῆς βίας, ἢ ἂν ἔχῃ κάποια ἀνεξαρτησία, θὰ προσπαθῇ νὰ «σκέψῃ» κατὰ ἄλλο, ἐνῶ τὰ μεγάφωνα θὰ μαίνωνται. Τί ζητοῦν; νὰ ἀποκηνώσουν κατὰ κάποιο τρόπο τὶς μάζες ἢ ἐλπίζουν ὅτι θὰ τὶς κάνουν νὰ γευθῶν μιὰ τέχνη, ἀγνωστὴ στοὺς περισσότερους ἀπ' αὐτοὺς; θέλουν νὰ ἐπιτύχουν μὲ τὴν «μουσικοποίησιν» τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν γραφείων ἠθικὸ καὶ συγχρόνως οικονομικὸ κέρδος; Φοβοῦμαι πῶς ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο φροντίζουν εἶναι μόνο ἡ «ἀπόδοσι» τῆς ἀνθρώπινης μηχανῆς.

Ὅλοι ξέρουμε ποῖο εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μεγαφώνων πού χρησιμοποιοῦνται στὰ μεγάλα καταστήματα σὲ ἐποχὲς συρροῆς κόσμου: δίδουν ὅποιον ἔχει ἔστω καὶ ἴχνος εὐαισθησίας. Καὶ αὐτὸ δὲν ὀφείλεται μόνο στὴ χυδαιότητα τῶν κομματιῶν πού ἐξαπολύονται ἐναντίον τῶν πελατῶν, ἀλλὰ κυρίως στὸν ὑψηλὸ τόνο τῶν μεγαφώνων.

Μπορεῖ κανεὶς νὰ παραδεχθῇ ὅτι σὲ μιὰ ἀστενολογικὴ κοινωνία ὁ ρόλος τῆς μουσικῆς πρέπει νὰ εἶναι δια-

φορετικὸς. Θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ προσπαθῇσουμε νὰ τῆς ἀφαιρέσουμε παρὰ νὰ τῆς ἀναθέσουμε τέτοια ἀποστολὴ, νὰ τῆς δώσουμε δηλ. τὴ θέση πού κρατοῦσαν οἱ φύλακες στὶς ἀρχαῖες γαλέρες: Εἶναι ἀλήθεια πῶς στὶς ἀρχαῖες γαλέρες ὑπῆρχε καὶ ἓνας αὐλητὴς πού ἔδινε τὸ ρυθμὸ στὶς κινήσεις τῶν κωπηλατῶν. Μποροῦμε ὅμως νὰ συγκρίνουμε τὴν κίνηση τοῦ κωπηλάτη πού εἶναι σκυμμένος στὸ κουπί του, μὲ τὶς πολὺπλοκες κινήσεις τοῦ ἐργάτη τῆς βιομηχανίας ἢ τῆς δαικτυλογράφου; Σκοπὸς τοῦ δίσκου πού χωρὶς καμμιὰ διάκριση παίξει μουσικὴ ἱζὼς ἢ συμφωνίες δὲν εἶναι νὰ δώσῃ στὴν ἀνθρώπινη μηχανὴ τὸ «τέμπο» τῆς μουσικῆς του. Ὁ ρόλος του εἶναι καθαρά ψυχολογικός, εἶναι δηλαδή ρόλος ναρκωτικοῦ.

Ὁ ἐργαζόμενος θὰ φεύγῃ ἀπὸ τὸ σπῖτι του γιὰ νὰ ξαναβροῖσῃ στὸ ἐργαστήριό του περισσότερο θόρυβο, ἀδιάκοπη μουσικὴ.

Κακόμοιρη μουσικὴ! Τὴν υποβιβάζουν στὸ κατώτερο ἐπίπεδο, τὴν διαφθερίζουν—αὐτὴν γιὰ τὴν ὁποία ὁ Ζαίξηρ εἶπε πῶς εἶναι ἡ τροφὴ τοῦ ἔρωτα. Τί γίνεται; Ποιὸς νοιάζεται γιὰ τὴν ἀξιοπρέπειά της, γιὰ τὸν σκοπὸ τῆς; Τώρα τελευταῖα, ὁ Ζωρὴ Ντυαμέλ, κάνοντας τὴν λογικὴ παρατήρηση ὅτι ἡ «σπανιότης εἶναι ἀπαραίτητος ὁρος τῆς αἰσθητικῆς συγκινήσεως», εἶπε: «σκέπτομαι ὅμως μὲ φρίκη πῶς αὐτὴ τὴν εὐχαρίστη μουσικὴ μπορεῖ μιὰ μέρα νὰ τὴν ἀκούσουμε σὲ κανένα πανηγύρι, δολοφονημένη ἀπὸ τὰ μεγάφωνα πού θὰ τὴν ἔχουν μεγεθύνει 100 φορές, γιὰ νὰ μᾶς συγκινή περισσότερο, καὶ εἶμαι ἐτοιμὸς νὰ πῶ στὰ γόνατα καὶ νὰ ζητήσω ἔλεος.»

Ἀπὸ ὅτι φαίνεται σήμερον, ὁ ἄνθρωπος ἔχει μόνο μιὰ ἐπιθυμία: νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ τέτ-α-τέτ μὲ τὸν ἑαυτό του, ν' ἀποφύγῃ τὴν ἡσυχία, τὴ σκέψη, σάμπως νὰ μὴν μπορῇ πᾶν νὰ ὑποσέη τὴ μοναξιά. Τὸ νὰ ἀποτραβηθῇ κανεὶς ἀπὸ τοὺς θορύβους τοῦ κόσμου ἔχει καταντήσει ἡ πιὸ

μεγάλη πολυτέλεια, κάτι που πάρα πολύ δύσκολα μπορεί κανείς να αποκτήσει» όπου κι αν πάει τον κυνηγά ο θόρυβος—ή μουσική. «Ο Άλσετ ζητούσε να βρῇ στη γῆ «ένα τόπο μοναχικό όπου ένας έντιμος άνθρωπος θά μπορούσε να ἔχη ἐλευθερία». Καί μπορούσε να ἐλπίῃ ὅτι θά τὸν εὑρίσκει. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος όμως, λιγώτερο τυχερός ἀπὸ τὸν Μισάνθρωπο, δὲν ἔχει οὔτε τὴν ἐλπίδα νὰ βρῇ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο ἑνα μέρος όπου θά μπορέσει νὰ συγκεντρωθῇ στὸν ἑαυτὸ του.

Μάλιστα! ἡ ἡσυχία ἔχει τὰ καλά της, καλὰ μεγάλα, ἀλλὰ πὺν πολὺ συχνὰ παραγνωρίζονται. Προσπαθοῦν σήμερα μὲ κάθε τρόπο νὰ καλλιεργήσουν τὸ μουσικὸ «γούστο» καὶ τὴν ἀγάπη στὴ μουσικὴ γιατί ἔχει ἀναγνωρισθῇ—πολὺ ἀργά—πόσο σπουδαία θέση θά ἔπρεπε νὰ εἶχε στὴ ζωὴ μας. Προσπαθοῦν νὰ γνωρίσουν στὸν κόσμο τὰ ὠραιότερα καὶ εὐγενέστερα μουσικὰ ἔργα, ἐνῶ τὸ πρῶτο

πού ἔπρεπε νὰ φροντίσουν θά ἦταν νὰ μὴν ντροπιάζουν τὴ μουσικὴ νὰ τὴν φυλάει γιὰ τίς ὥρες πού τὸ πνεῦμα, ξεκούραστο, μπορεῖ νὰ δοθῇ στὴν εὐεργετικὴ της γοητεία καὶ νὰ συλλάβῃ ἀπόλυτα ἐκείνο πού τοῦ προσφέρει. Ἡ μουσικὴ εἶναι ἀπὸ τὰ πῦδ ἀνιδιοτελῆ ἔργα τοῦ πνεύματος. Ποτὲ δὲν ἐξυπηρετῆσε οὔτε καὶ θά ἐξυπηρετήσῃ ὕλιστικούς σκοπούς, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ ποίηση. Μ' αὐτὸ δὲν σημαίνει πὺς δὲν χρησιμεύει στὸν ἄνθρωπο πού θέλει νὰ ὑψωθῇ πᾶνω ἀπὸ τὴ δυστυχία του. Εἶναι ἑνα καταφύγιο, μιὰ πρηγοριά, μιὰ ἀνακούφιση στὶς ὥρες τῆς ἀμφιβολίας καὶ τῆς ἀδυναμίας μας. Ὑπὸ τὸν ὅρο ὅμως νὰ μὴν ἐκχυδαίσθῃ.

Ἐξ ἄλλου μιὰ ἔρευνα πού ἔκανε τώρα τελευταῖα τὸ περιοδικὸ «Guide du Concert» δείχνει ὅτι σχεδὸν ὅλοι οἱ μουσικοὶ καταδικάζουν αὐτὴ τὴ βάρβαρη χρησιμοποίησή τῆς μουσικῆς. Ἀπ' ὅτι βλέπουμε θά εἶχαμε κάθε δίκιο νὰ τὸ ὑποπτευθούμε.

Επιτρέπεται νὰ ἐπιβάλλουμε συνεχῶς στὸν ἐργαζόμενο μιὰ οἰαδήποτε μουσική, ἀκόμη καὶ ἂν μὲ τὴ «μουσικοποίηση» τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν γραφείων πρόκειται νὰ αὐξηθῇ ἡ ἀπόδοση τοῦ ἐργαζομένου καὶ νὰ προκύψῃ γενικὰ τέτοια ἀφθονία; Εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ πού λέει ὁ κριτικὸς τοῦ «Monde» ὅτι «ὁ ἄνθρωπος θέλει νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ τὲτ-α-τὲτ μὲ τὸν ἑαυτὸ του, νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἡσυχία...»;

Τὶ γνώμη ἔχουν οἱ ἀναγνώστες μας;
Οἱ ἀπαντήσεις τους θά δημοσιευθοῦν σὲ ἑνα ἀπὸ τὰ προσηχῆ μας τεύχη.

ΘΑ ΓΛΙΤΩΣΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΟ ΛΙΜΟ;

Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς αὐξάνει κάθε μέρα κατὰ χιλιάδες, ἐνῶ ἡ διάβρωση τοῦ ἐδάφους καταστρέφει ἀπέραντες, ἄλλοτε εὐφορές ἐκτάσεις. Τὸ παρακάτω ἀρθρο δείχνει τοὺς κινδύνους πού δημιουργεῖ αὐτὴ ἡ κατάσταση καὶ μᾶς λέει πὺς θά μπορούσε ἡ ἐφαρμογὴ ὠρισμένων μέτρων νὰ αὐξήσῃ τὴν παραγωγή τῶν τροφίμων.

Υστερα ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ βόμβα ἡ πείνα ἀποτελεῖ γιὰ τὸν πολιτισμὸ μας τὸν μεγαλύτερο κίνδυνο. Τὸ θέμα αὐτὸ ἀπασχολεῖ συνεχῶς τοὺς ἐπιστήμονες τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Εὐρώπης, τῆς Βρεταννικῆς Συμπολιτείας καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας. Πὺς μπορούν νὰ γίνουν παραγωγικότερες οἱ καλλιεργήσιμες ἐκτάσεις πού ἀπομένουν, ὥστε νὰ θρέψουν ἑνα πληθυσμὸ πού διαρκῶς αὐξάνεται; Πὺς μπορεῖ κανεὶς νὰ σταματήσῃ τὴν καταστροφὴ τῆς γῆς; Ποιὲς εἶναι οἱ καλύτερες μέθοδοι γιὰ νὰ αὐξήσουμε τὴν ἀπόδοση τῆς γῆς; Μήπως σὲ ὠρισμένες χώρες ἡ αὐξήση τῶν τροφίμων θά βοηθήσῃ ἀπλῶς στὴν αὐξήση τοῦ πληθυσμοῦ;

Ἡ ἐπιστατιστικὴ κατάσταση τοῦ κόσμου βρίσκεται πραγματικῶς σὲ κίν-

δυνο. Οἱ βάσεις τῆς—1600 ἑκατομύρια ἑκτάρια καλλιεργήσιμης γῆς—ἐλαττώνονται καθημερινῶς ἀπὸ τὴν καταστροφὴ πού προκαλοῦν ὠρισμένοι τρόποι καλλιεργείας. Σὲ πολλές περιοχές, ἡ γεωργία, καθὼς ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες ζεῖ ἀπὸ τὰ κεφάλαιά της, τὰ ἔχει ἐξαντλήσει χωρὶς ἐν τῷ μεταξὺ νὰ τὰ ἀντικαταστήσῃ. Τὰ τελευταῖα κεφάλαια τῆς θλιβερῆς αὐτῆς ἱστορίας γραφτεῖχαν σὲς καινούριες περιοχές πού ἄρχισαν νὰ καλλιεργοῦνται στὰ 100 τελευταῖα χρόνια, καὶ ὅπου τὰ νερά καὶ ὁ ἀέρας παρασύρουν κάθε χρόνο ἑκατοντάδες τόννους καλῆς γῆς πού χάνονται στὴ θάλασσα.

Ἐνῶ αὐτὴ ἡ σπατάλη συνεχίζεται, οἱ πληθυσμοὶ αὐξάνονται μὲ γοργὸ ρυθμὸ καὶ σὲ ὠρισμένες χώρες, ὁ λιμὸς ἔχει ἤδη πάρει μορφὴ περιο-

δική· 2.250 εκατομμ. άνθρωποι ζουν από την παραγωγή 1.600 εκατομμ. εκαταρίων καλλιεργήσιμης γης, ενώ η ετήσια αύξηση του πληθυσμού φθάνει τα 20 εκατομμ. Ύστερα από 25 χρόνια, ή γη θα έχει άσφαλως κάπου 500 εκτμ. περισσότερους κατοίκους· έτσι, ενώ σήμερα αναλογούν σε κάθε άνθρωπο περίπου 0,8 εκτρ., σε 25 χρόνια η αναλογία αυτή θα είναι περίπου 0,6 και — αυτό φυσικά άνυπολόγιστο — έχουμε να σταματήσουμε έντελως τη φθορά της γης. Οι ειδικοί για το πρόβλημα του έπισιτισμού υπολογίζουν ότι χρειάζεται τουλάχιστον 1,2 εκτρ. καλής παραγωγικής γης για να ζήσει ένας άντρας ή μια γυναίκα και για να τραφή ύγιεινά. Η διαφορά λοιπόν των 0,4 εκτρ. κατ' άτομον, εξηγεί το μεγάλο ποσοστό των θανάτων από κακή διατροφή στις χώρες που δεν έχουν ούτε άρκετη γεωργική παραγωγή, ούτε τα λεπτά να εισάγουν τα τρόφιμα από τις διεθνείς αγορές.

Σχετικά με το σοβαρό αυτό πρόβλημα, τα 21 έθνη που έλαβαν μέρος στην τελευταία Παναμερικανική Συνδιάσκεψη για την διατήρηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του κόσμου, έκαμαν την ακόλουθη δήλωση: «Με την κακή έκμετάλλευση της γης, ή όποια όφειλεται στην άμάθεια και την άπρονοησία, κινδυνεύουν να εξαντληθούν οι φυσικές πλουτοπαραγωγικές πηγές του κόσμου. Στην έκμετάλλευση της γης δεν έλαβαν

υπ' όψη ώρισμένους άμελίκτους φυσικούς νόμους...·

Πληθυσμοί που ό αριθμούς τους διαρκώς αυξάνεται, μοιράζονται με ταξύ τους άγαθά που διαρκώς έλαττώνονται. Οι δυό αυτές δυνάμεις που ή μία ένισχύει την άλλη, δημιούργησαν στον κόσμο μία πραγματικά κρίσιμη κατάσταση. Δύο είναι οι δρόμοι που πρέπει να ακολουθήσουμε: να σταματήσουμε ή να μετατρέψουμε το ρεύμα αυτών των δυνάμεων ή να δεχθούμε ότι αυτή ή ύπαρξη του πολιτισμού μας βρίσκεται σε κίνδυνο».

Η Έπισιτιστική και Γεωργική Όργάνωση των Ηνωμένων Έθνών άφου έέξετας την διεθνή κατάσταση στην τελευταία της συνεδρίαση, μάς προειδοποιεί σε μία της έκθεση ότι: «Για να αξιοποιήσουμε τα κέρδη που μάς έδωσε ή πρόσδος

σε άλλες κατευθύνσεις πρέπει: 1) να έλαττώσουμε την φθορά της γης· 2) να έφαρμόσουμε μέτρα συντηρήσεως σε έδάφη που κινδυνεύουν να καταστραφούν από την συνεχή καλλιέργεια 3) να προσκατεύσουμε τις δασώδεις εκτάσεις, γιατί έτσι θα διαφυλάξουμε τις παραγωγικές περιοχές.»

Στα τελευταία έκατό χρόνια ό κόσμος έδειξε τη μεγαλύτερη άφροντισία σχετικά και με τον ύποσιτισμό και την κατάσταση της γεωργίας. Παρ' που ύπήρχαν καινούρια έδάφη που μπορούσαν να καλλιεργηθούν με μι-

νή δαπάνη, άτομα και Κράτη ένόμισαν πώς δεν ήταν συμφέρον να ξοδεύουν χρήματα για να διατηρήσουν την γονιμότητα της γης. Από σήμερα όμως, που ή αύξηση της παραγωγής είναι απαραίτητη τα έθνη πρέπει να συμφωνήσουν και να διαθέσουν κεφάλαια για τη γεωργία όπως έκαναν άλλοτε για την βιομηχανία. Για να αποδώσει ή γεωργία πρέπει να την βοηθήσουμε πολύ περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Πρέπει να γίνουν προγράμματα άναδασώσεως των περιοχών που έχουν καταστραφεί από την διάβρωση, να καταπολεμηθούν οι πλημμύρες και να γίνουν άρδευτικά έργα· χρειάζονται λιπάσματα σε μεγάλες ποσότητες, γεωργικά μηχανήματα και έντομοκτόνα, δρόμοι και σιδηρόδρομοι ώστε οι άγορές να βρίσκονται κοντά στις νέες περιοχές και συνεργεία τεχνικών οι όποιον θα επιβάλλουν τις καλύτερες γεωργικές μεθόδους και θα έξασφαλίζουν την υγεία των αγροτικών πληθυσμών.

Τα ποσά που χρειάζονται για όλες αυτές τις δουλειές είναι τόσο μεγάλα, ώστε δημιουργούν άλλα προβλήματα. Οι χώρες που έχουν μικρές έθνικές προσόδους θα έξυρουν μεγάλες δυσκολίες στην έξυρση των κεφαλαίων αυτών, έπειδή συχνά χρονώς είναι άναγκασμένες να απώσουν τη βιομηχανία τους και γε-

νικά την οικονομία τους. Πρέπει είτε να δανεισθούν χρήματα και έργα-λεία από τις πλούσιες χώρες — και για πληρωμή να υποθηκεύσουν μέρος της μελλοντικής τους παραγωγής — είτε να υποβιβάσουν το σημερινό βιωτικό τους επίπεδο, που ήδη δεν είναι καθόλου ύψηλό, για να χρηματοδοτήσουν τα σχέδια αξιοποίησεως των πλουτοπαραγωγικών τους πηγών. Το άμερικανικό πρόγραμμα βοήθειας για την Εύρώπη θα βοηθήσει στη λύση αυτών των προβλημάτων.

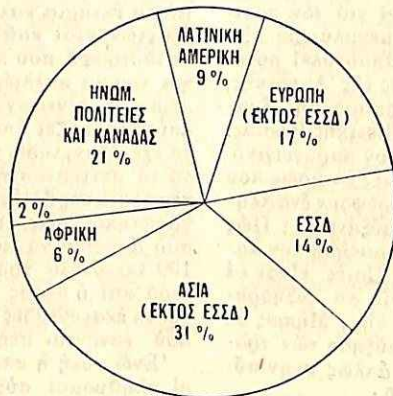
Οι Ηνωμένες Πολιτείες στα τελευταία χρόνια άντιμετωπίζουν με ζέση το πρόβλημα της διαβρώσεως και της φθοράς του έδάφους. Καί ή Σοβιετική Ρωσία άνήγγειλε τώρα τελευταία ένα νέο μεγάλο πρόγραμμα άποδόσεως στην καλλιέργεια έκτμ. έκτασιων καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Ο κ. Χ. Μπέν-

ντε, Πρόεδρος της Άμερικανικής Όργάνωσης για την διατήρηση του έδάφους, δήλωσε σε ένα του λόγο, τον περασμένο Νοέμβριο, ότι με τον κατάλληλο μέσο, το έργο της διατήρησης του έδάφους στις Ηνωμένες Πολιτείες θα μπορούσε να συμπληρωθεί μέχρι το 1970. «Εάν άρροπορήσουμε», είπε, «οι Ηνωμένες Πολιτείες θα χάσουν εκτάσεις που με κανένα τρόπο δεν πρέπει να χάσουν αν λογαριάσει κανείς ότι ό πληθυσμός τους αυξάνεται γρήγορα και οι άνάγκες της βιομηχανίας σε όργανικές πρώτες ύλες

πύξουν τη βιομηχανία τους και γε-

νικά την οικονομία τους. Πρέπει είτε να δανεισθούν χρήματα και έργα-λεία από τις πλούσιες χώρες — και για πληρωμή να υποθηκεύσουν μέρος της μελλοντικής τους παραγωγής — είτε να υποβιβάσουν το σημερινό βιωτικό τους επίπεδο, που ήδη δεν είναι καθόλου ύψηλό, για να χρηματοδοτήσουν τα σχέδια αξιοποίησεως των πλουτοπαραγωγικών τους πηγών. Το άμερικανικό πρόγραμμα βοήθειας για την Εύρώπη θα βοηθήσει στη λύση αυτών των προβλημάτων.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες στα τελευταία χρόνια άντιμετωπίζουν με ζέση το πρόβλημα της διαβρώσεως και της φθοράς του έδάφους. Καί ή Σοβιετική Ρωσία άνήγγειλε τώρα τελευταία ένα νέο μεγάλο πρόγραμμα άποδόσεως στην καλλιέργεια έκτμ. έκτασιων καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Ο κ. Χ. Μπέν-

Μικρό μόνο τμήμα της επιφανείας της γης είναι κατάλληλο για καλλιέργεια. Τα μεγαλύτερο μέρος της γης καλύπτεται από τη θάλασσα. Τα βουνά, οι έρημοι, οι πολιτικές περιοχές, τα δάση δεν μπορούν να προσφέρουν τίποτα στη γεωργία.

Οι καλλιεργήσιμες περιοχές του κόσμου καλύπτουν 134.680.000 εκτμ. (έντος από πούιν 134.680.000 εκτμ. καλλιεργούνται και τους πόλους). Τα 7 % καλλιεργούνται και τους πόλους). Τα 7 % καλλιεργούνται και τους πόλους). Τα 7 % καλλιεργούνται και τους πόλους).

Οι καλλιεργήσιμες περιοχές του κόσμου καλύπτουν 134.680.000 εκτμ. (έντος από πούιν 134.680.000 εκτμ. καλλιεργούνται και τους πόλους). Τα 7 % καλλιεργούνται και τους πόλους). Τα 7 % καλλιεργούνται και τους πόλους).

πληθαίνουν όπως και οι ανάγκες του εξωτερικού τους έμπορίου.»

Ο κ. Μπέννεντ έξηγήσε έπειτα πώς οι Ένωμένες Πολιτείες θά λύσουν τὸ πρόβλημα: «Οι μέθοδοι τῆς διατηρήσεως τοῦ εδάφους εἶναι οἱ ἑξῆς: κλιμακωτὴ καλλιέργεια τῶν ἀδυνάτων ἐδαφῶν, κάθαρση τομῆς γῆς ὥστε νὰ ἀερίζεται, ἐφαρμογὴ τῆς γρομμωτῆς καλλιέργειας καὶ τῆς ἀμειψισπορᾶς, καλλιέργεια εἰδῶν ποὺ προστατεύουν τὸ ἔδαφος κ.τ.λ., ἀνάλογα μὲ τις ἀνάγκες ποὺ ὑπάρχουν κάθε φορὰ. Ἐπίσης πρέπει νὰ φράζουμε τὰ χαντάκια, νὰ φροντίζουμε νὰ δημιουργοῦμε μόνιμη βλάστηση ὥστε νὰ ἀπορροφῶνται τὰ νερά, νὰ κατασκευάζουμε ἀρδευτικὲς δεξαμενές. νὰ φτιάχνουμε δρόμους καὶ φράχτες κατὰ μήκος τῶν ἐπικλινῶν περιοχῶν, νὰ φυτεύουμε χόρτα καὶ δένδρα στὶς ἀπόκρημνες περιοχές.

Στὰ τελευταῖα δεκαπέντε χρόνια, στὶς Ἠνωμένες Πολιτείες φυτεύθηκαν περισσότερα ἀπὸ 40.000 χλμ. προστατευτικὲς ζώνες κατασκευάσθηκαν 103.673 δεξαμενές καὶ ἔχουν ἐφαρμοστὴ διάφορες μέθοδοι διατηρήσεως τοῦ εδάφους σὲ 626 000 ἀγροκτήματα.

Ἀπὸ τὶς τριάντα Ἰουνίου τοῦ 1948, γεωργοὶ καὶ γεωπόνοι συνεργαζόμενοι ἔχουν ἐτοιμάσει πλήρη σχέδια γιὰ περιοχές ποὺ ἔχουν ἀνάγκη διατηρήσεως τοῦ εδάφους. Τὰ σχέδια αὐτὰ καλύπτουν 63 ἑκατμ. ἑκτάρια καὶ περίπου στὰ 33 ἑκατμ. ἔχουν ἤδη ἐφαρμοστῇ. Καὶ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ ἔχουν γίνει λεπτομερεῖς ἐκθέσεις γιὰ 112 ἑκατμ. ἑκτάρια.

Ἐὰν εἶχαμε ἐφαρμόσει αὐτὴ τὴν τακτικὴ ἐδῶ καὶ 75 ἢ 100 χρόνια δὲν θά βρισκόμασταν στὴ σημερινὴ κατάστασι. Τὸ λάθος θά εἶναι δικό μας ἂν συνεχιστῇ ἡ φθορὰ τῆς γῆς μας. Κανείς δὲν μπορεῖ νὰ ἀμφιβάλῃ γιὰ τὴν χρησιμότητα τῆς καταστάσεως...»

Οἱ Ἰνδίες πρόκειται νὰ πραγματοποιήσουν σήμερα ἓνα μεγάλο

πρόγραμμα παραγωγῆς τροφίμων σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο, μέσα σὲ πέντε χρόνια ἀπὸ σήμερα, θὰ μπορέσουν νὰ εἶναι αὐτάρκεις. Τὸ πρόγραμμα προβλέπει ἀρδευση, διατήρηση τοῦ εδάφους, μαζικὴ παραγωγὴ χημικῶν λιπασμάτων, ἀποκατάστασι τῶν ἐδαφῶν ποὺ ἔχουν καταστραφῇ ἀπὸ τὶς πλημμύρες, μηχανοποίηση τῆς γεωργίας ὅπου εἶναι δυνατὴ καὶ προιροπὴ τῶν μικροκτηματιῶν νὰ χρησιμοποιοῦν τὶς νέες μεθόδους καλλιέργειας. Τὸ Σχέδιο τῆς Κοιλάδας τοῦ Νταμοντάρ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικόν. Σ' ἓνα ἄρθρο του στὸ «Asian Horizon» (Ἀσιατικὸς Ὁρίζων) ὁ μηχανικὸς Σουντιρ Σέν λέει ὅτι τὸ πρόγραμμα ἔχει ἐμπνευστῇ ἀπὸ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τοῦ πραγματικῆς ἀριστοτεχνικοῦ ἔργου τῆς κοιλάδας τοῦ Τεννέσι. Ἡ κοιλάδα Νταμοντάρ βρίσκεται στὴ Βεγγάλη, ποὺ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα κέντρα λιμοῦ τῶν Ἰνδιῶν καὶ μὲ τὶς ἐτήσιες πλημμύρες τῆς καταστρέφει τὶς ἐσοδεῖς. Οἱ δημοῦχοι τοῦ σχεδίου ὀνειρεύτηκαν ὅτι θά δώσουν σ' αὐτὴν τὴν περιοχὴ τὴν εὐημερίαν καὶ θά τὴν βοηθήσουν νὰ λύσῃ τὰ προβλήματα τοῦ ἐπισιτισμοῦ τῆς. Ὁ δρ. Σέν νομίζει ἐπίσης ὅτι ὠρισμένα σχέδια τέτοιου εἶδους θά χαρίσουν στὶς Ἰνδίες κοινωνικὴ ἁρμονία καὶ οἰκονομικὴ πρόοδο.

Τὰ φυσικὰ ἐμπόδια ποὺ παρεμβάλλονται στὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς τροφίμων στὶς Ἰνδίες ὑπάρχουν σὲ μεγάλο βαθμὸ σὲ ὅλην τὴν Ἀσία — στὴ Μαλαισία, στὴν Κίνα, στὴ Βιρμανία, στὴν Ἰνδονησία. Ἡ μικρὴ παραγωγὴ ὀφείλεται κυρίως στοὺς ἐμφυλίου πολέμους. Ὅταν θά λυθοῦν τὰ πολιτικὰ, οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα δὲν θά ὑπάρχῃ λόγος ἡ παραγωγὴ τροφίμων αὐτῆς τῆς ἡπείρου νὰ μὴν ἐπαρκῇ γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς καταναλώσεως καὶ τῶν ἐξαγωγῶν τῆς.

Ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία στὸν πρόλογο τοῦ δικοῦ τῆς σχεδίου διακηρύσσει σχετικὰ ὅτι ὁ καπιταλισμὸς δὲν

μπορεῖ νὰ «μεταβάλλῃ» τὴ φύσιν καὶ ὅτι μόνο τὸ σοβιετικὸ σύστημα θά πραγματοποιήσῃ ἓνα τέτοιον σχέδιο. Τὸ σοβιετικὸ σχέδιο γίνεται δεκτὸ μὲ μεγάλο ἐνθουσιασμὸ ἀντίθετα ὅμως μὲ ὅσα λέει ἡ ἐναντίον τοῦ καπιταλισμοῦ, τονίζει τὴ σημασία τῶν ἐργασιῶν ποὺ εἰναι νὰ στῶν «καπιταλιστικὸ» κόσμος, γιὰ τὴ διατήρησι τοῦ εδάφους καὶ τῶν νερῶν, χωρὶς μάλιστα νὰ ξέρῃ τὰ σπουδαῖα ἀποτελέσματα ποὺ ἔχουν ἐπιτύχει οἱ Ἠνωμένες Πολιτείες.

Τὸ Σοβιετικὸ σχέδιο ποὺ ἀναγγέλλθηκε τὸν περασμένο Ὀκτώβριο ζητεῖ τὴν προστασία τοῦ εδάφους ἀπὸ τὴν ξηρασίαν, πράγμα ποὺ μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ μὲ δασώδεις ζώνες ὀλίκοι μήκους 5.300 χλμ. ποὺ θά χρησιμεύσουν ὡς φράγμα ἐναντίον τῶν ξηρῶν καὶ θερμῶν ἀνέμων τῆς κεντρικῆς Ἀσίας. Οἱ προστατευτικὲς αὐτὲς ζώνες θά ἔχουν κάπου 80.000 καλλεκτηβιστικὲς φάρμες. Θά κατασκευαστοῦν 45.000 δεξαμενές καὶ θά γίνουν ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ σταθμοὶ ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας γιὰ νὰ ἐξασφαλιστῇ ἡ ἀρδευσι σὲ ἐποχές ξηρασίας. Θά ἐφαρμοστοῦν τελειοποιημένες μέθοδοι ἀμειψισπορᾶς σὲ 80.000 ἀγροκτήματα.

Ἡ ἐκτέλεσι τοῦ σχεδίου θά πρέπῃ νὰ ἔχῃ περατωθῇ ὡς τὸ 1965. Ἡ περιοχὴ ποὺ ἀφορᾷ τὸ σχέδιο περιλαμβάνει ὅλο τὸ βόρειο καὶ κεντρικὸ τμήμα τῆς ζώνης τῆς Μαύρης γῆς τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, ὡς τὰ Οὐράλια καὶ τὴν Κασπία Θάλασσα. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ δίνει περισσότερη ἀπὸ τὴ μισὴ παραγωγὴ τῆς χώρας σὲ δημητριακὰ. Οἱ Ρῶσοι εἰδικοὶ βεβαιώνουν πὼς ἡ ἐπιτυχία τοῦ σχεδίου «θὰ μεταβάλλῃ τὴ φύσιν» καὶ θά ἀλλάξῃ τὸ κλίμα, ἀκόμα καὶ σὲ ἀπομακρυσμένες περιοχές ὅπως στὴν Οὐγγαρία καὶ στὴν Βουλγαρία.

Ἡ Ἀνατολικὴ ὅπως καὶ ἡ ὑπόλοιπη Εὐρώπη δὲν ὑποφέρει σήμερὰ τόσο ἀπὸ τὴν διάρρησιν τοῦ εδάφους ποὺ ὑποφέρουν οἱ Ἠνωμένες Πολιτείες, ἡ Ρωσία, καὶ ὠρισμένες περιοχές τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν

ἐξάρθρωσιν τῆς παραγωγῆς ἐξ αἰτίας τῶν καταστρωῶν τοῦ πολέμου καὶ ἀπὸ τὴν ἐλλείψιν τεχνικῆς προόδου στὶς μεσογειακὲς καὶ ἀνατολικῆς τῆς περιοχές. Ἔτσι οἱ προσπάθειες ποὺ καταβάλλονται γιὰ τὴν αὐξησιν τῶν τροφίμων τῆς Εὐρώπης διαφέρουν ἀπὸ χώρα σὲ χώρα. Οἱ Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης σκοπεύουν νὰ ξαναδώσουν στὴ γεωργίαν τοὺς τὰ ἐπιστημονικὰ μέσα ποὺ εἶχε πάντα. Σκοπεύουν ἐπίσης νὰ αὐξήσουν, ὅσο μποροῦν, τὰ λιπάσματα, τὰ γεωργικὰ μηχανήματα, τὰ ἐντομοκτόνα καὶ τὶς ἄλλες ὕλες τῆς ὁποῖας χρειάζονται οἱ ἀγρότες. Οἱ χώρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ποὺ βιομηχανικῶς δὲν εἶναι τόσο προοδευμένες, σκοπεύουν νὰ κάνουν δύο πράγματα: νὰ δημιουργήσουν καινούριες βιομηχανίες καὶ νὰ εἰσαγάγουν στὴ γεωργίαν τοὺς μεθόδους περισσότερο συγχρονισμένες καὶ ἐπιστημονικῆς.

Ἡ κύρια τάσι τῆς Εὐρωπαϊκῆς γεωργίας εἶναι ἐπιστροφὴ στὴν ὀργάνωσιν καὶ στὸ ἐπίπεδο τῆς προπολεμικῆς παραγωγῆς. Ὡστόσο πολλὲς χώρες ποὺ ἡ παραγωγὴ τοὺς αὐξήθηκε σὲ διάστημα τοῦ πολέμου, σκοπεύουν νὰ διατηρήσουν ἢ καὶ νὰ ἐντείνουν ἀκόμη περισσότερο αὐτὴ τὴν αὐξησιν. Ἡ Μεγ. Βρεταννία, π.χ., σχεδιάζει νὰ διαθέσῃ 1800 ἑκατμ. δολάρια γιὰ τὴ γεωργίαν τῆς στὰ τέσσαρα προσεχῇ χρόνια γιὰ νὰ αὐξήσῃ τὴν ἀξία τῆς ἐτησίως γεωργικῆς τῆς παραγωγῆς κατὰ 15% περισσότερο ἀπὸ τὸ ἀνώτατο ὄριο τῶν ἐτῶν 1943-44. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ Μεγ. Βρεταννία θά μείνῃ ὁ μεγαλύτερος εἰσαγωγεὺς τροφίμων.

Ὁρισμένες χώρες ποὺ ἐξάγουν τροφίμα — ὅπως ἡ Ἰρλανδία, οἱ Κάτω Χώρες, καὶ ἡ Ἰταλία — ἐλπίζουν νὰ αὐξήσουν ὄχι μόνο τὶς ἐξαγωγὰς αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐξαγομένων εἰδῶν. Οἱ περισσότερες χώρες τῆς Α. Εὐρώπης δὲν θά κατορθώσουν νὰ ἀποκαταστήσουν τόσο τὴν παραγωγὴ τοὺς σὲ σιτηρὰ ὥστε νὰ φέρουν τὶς ἐξαγωγὰς τοὺς σὲ

«'Αγαπητέ μου Π...

Μπορείς ν'αρθής τώρα. Οί γιατροί Ντ... και Φ... συμφωνούν ότι δεν θά κρατήσω πιά πολύ από αύριο τὰ μεσάνυχτα νομίζω πώς ό καιρός πού μου δίνουν δεν είναι και πολύ μεγάλος.

Βάλντεμαρ»

«Έλαβα τὸ σημείωμα αὐτὸ μετὰ μισή ὥρα ἀφοῦ τὸ ἔγραψε καὶ σέ ἕνα τέταρτο βρισκόμουν στὴν κρεββατοκάμαρα τοῦ ἐτοιμοθάνατου. Εἶχα νὰ τὸν δῶ 10 μέρες, καὶ τρόμαξα τόσο εἶχε ἀλλάξει σ' αὐτὸ τὸ διάστημα· τὸ πρόσωπό του ἦταν μολυβί· τὰ μάτια του θολά· καὶ ἡ ἀδυναμία του τόση, πού στὸ πρόσωπό του ξεχώριζες ἕνα-ἕνα τὰ κόκκαλά του. Ἐφτυνε συνεχῶς. Ὁ σφυγμὸς του μόλις πού ἀκουγόταν. Ὡστόσο τὸ μυαλό του δούλευε θαυμάσια καὶ ὡς ἕνα ὀρισμένο βαθμὸ διατηροῦσε τὶς σωματικὲς του δυνάμεις. Ἡ φωνή του ἀκουγόταν καθαρά—ἐπαιρνε κάτι καταπραϋντικὰ φάρμακα— καὶ ὅταν μπῆκα στὸ δωμάτιο, τὸν βρῆκα νὰ γράφῃ σέ ἕνα σημειωματάριο. Ἦταν ἀνακαθισμένος στὸ κρεβάτι καὶ στυλωμένος μὲ μαξιλάρια. Κοντὰ του ἦταν οἱ δύο γιατροί.

Ἀφοῦ τὸν χαιρέτησα, πῆρα τοὺς γιατροὺς κατὰ μέρος καὶ τοὺς ρώτησα λεπτομερῶς γιὰ τὴν κατάστασή του. Ὁ ὀριστερός του πνεύμων, ἔδω καὶ 18 μῆνες, εἶχε συρρικνωθῇ ἐντελῶς καὶ εἶχε ἀχρηστευθῇ. Ὁ δεξιός, στὸ ἐπάνω του μέρος, εἶχε κι αὐτὸς συρρι-

κνωθῇ ὅχι ὅμως ἐντελῶς, ἐνῶ τὸ κάτω του τμήμα ἦταν μιὰ μάζα γεμάτη βακίλλους. Ὑπῆρχαν πολλὰ μεγάλα σπῆλαια καὶ σ' ἕνα σημεῖο συμφύσεις μὲ τὰ πλευρά. Στὸν δεξιὸ πνεύμονα τὰ συμπτώματα εἶχαν ἐμφανιστῇ τελευταῖα. Ἡ συρρίκνωση εἶχε προχωρήσει μὲ ἀσυνήθιστη ταχύτητα. Πρὶν ἀπὸ ἕνα μῆνα δὲν ὑπῆρχε τίποτα. Τὶς συμφύσεις τὶς εἶδαν πρὶν ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες. Ἐκτός ἀπὸ τὴν φυματίωση οἱ γιατροὶ ὑποψιάζονταν ὅτι εἶχε καὶ ἀνευρισμὸ τῆς ἀορτῆς. Ὡστόσο ἀκριβὴς διάγνωση δὲν μπορούσε νὰ γίνη ἐξ αἰτίας τῆς συρρικνώσεως πού ὑπῆρχε στὸ σημεῖο αὐτό. Καὶ οἱ δύο γιατροὶ εἶχαν τὴ γνώμη ὅτι ὁ Βάλντεμαρ θά πέθαινε κατὰ τὰ μεσάνυχτα τῆς ἐπομένης (Κυριακή). Τὴν ὥρα πού τὰ ἔλεγαν αὐτὰ ἦταν Σάββατο, 7 ἡ ὥρα.

Ὅταν οἱ γιατροὶ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ κρεβάτι του γιὰ νὰ συζητήσουν μαζί μου, τὸν ἀποχαιρέτησαν γιὰ τελευταῖα φορὰ. Δὲν σκόπευαν νὰ ξανάρθουν· ὕστερα ὅμως ἀπὸ τὶς παρακλήσεις μου δέχτηκαν νὰ ξανάρθουν τὴν ἄλλῃ μέρα κατὰ τὶς 10 τὸ βράδυ.

Ὅταν ἔφυγαν μίλησα ἐλεύθερα μὲ τὸν κ. Βάλντεμαρ γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ θανάτου του, καὶ κυρίως γιὰ τὸ πείραμα πού τοῦ εἶχαν προτείνει. Ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι πολὺ πρόθυμος καὶ μάλιστα ἀγωνιοῦσε νὰ δῇ τί θὰ γινόταν καὶ μὲ παρακάλεσε νὰ ἀρχίσω ἀμέσως. Τὸν περιποιόταν μιὰ νοσοκόμος καὶ ἕνας νο-

σοκόμος, ἐγὼ ὅμως δὲν ἤθελα ν' ἀρχίσω τέτοιο πείραμα μ' αὐτοὺς τοὺς δύο μάρτυρες μόνο, γιατί φοβόμουν μήπως ξαφνικὰ συνέβαινε κανένα ἀπρόοπτο. Γι' αὐτὸ τὸ ἀνέβαλα ὡς τὶς 8 τὴν ἄλλῃ μέρα. Τότε ἦρθε ἕνας γνωστός μου φοιτητῆς τῆς Ιατρικῆς ὁ κ. Τεοντόρ Λ... καὶ μ' ἔβγαλε ἀπὸ τὴν δυσκολία. Στὴν ἀρχὴ εἶχα σχεδιάσει νὰ περιμένω τοὺς γιατροὺς· ἀλλὰ ἀναγκάστηκα ν' ἀρχίσω, πρῶτα γιατί μου τὸ ζητοῦσε ὁ κ. Βάλντεμαρ, καὶ ὕστερα γιατί καταλάβαινα πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ χάνω οὔτε λεπτό· ὁ κ. Βάλντεμαρ ἔσβηνε πολὺ γρήγορα.

Ὁ κ. Λ... εἶχε τὴν καλωσύνη νὰ κρατᾷ σημειώσεις γιὰ ὅλα ὅσα θὰ συνέβαιναν. Ἀπὸ τὶς σημειώσεις αὐτὲς—εἴτε σὲ περίληψη, εἴτε ἀντιγραμμένα κατὰ λέξη—εἶναι ὅλα ὅσα διηγοῦμαι.

Ἦταν 8 παρὰ πέντε ὅταν ἔπιασα τὸ χέρι τοῦ ἀρρώστου καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ πῇ ὅσο καθαρότερα μπορούσε στὸν κ. Λ... ἂν αὐτός, ὁ κ. Βάλντεμαρ, ἐντελῶς θεληματικὰ δεχόταν νὰ κάνω τὸ πείραμά μου, δηλ. νὰ τὸν ὑπνωτίσω σ' αὐτὴν τὴν κατάσταση πού βρισκόταν.

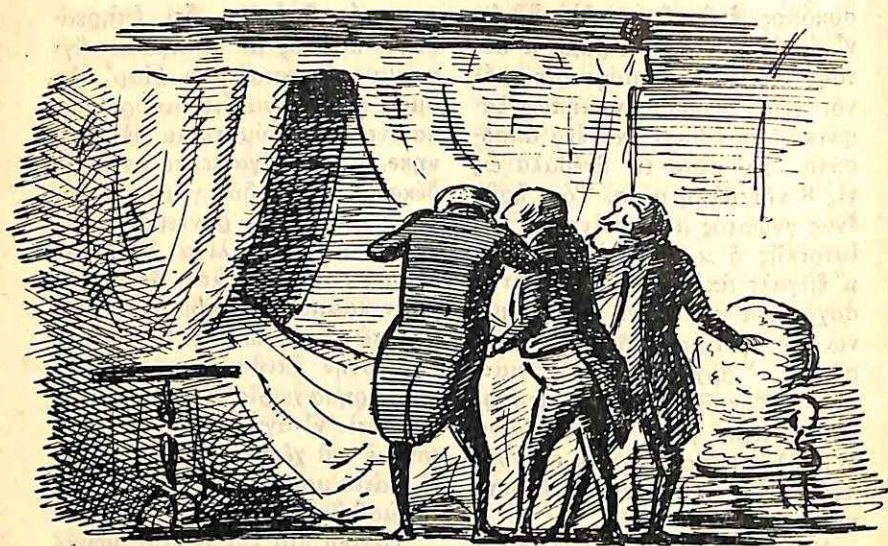
Ἀπάντησε σιγά, ὥστόσο ἔτσι πού νὰ ἀκούγεται καθαρά: «Ναί· θέλω νὰ ὑπνωτιστῶ» καὶ πρόσθεσε ἀμέσως ὕστερα «Φοβοῦμαι ὅτι εἶναι ἀργά». Ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχισα νὰ ἀγγίζω τὸ μέτωπό του μὲ τὰ χέρια μου. Εἶχα βρῇ ὅτι οἱ κινήσεις αὐτῆς τῶν χειρῶν ἦταν πολὺ ἀποτελε-

σματικές. Φαίνεται ὅτι ἐπηρεάστηκε ἀμέσως μὲ τὸ πρῶτο ἀγγιγμα τοῦ χειροῦ μου. Παρ' ὅλο ὅμως πού ἔκανα ὅ,τι μπορούσα, κανένα ἄλλο σύμπτωμα δὲν φάνηκε, ὥσπου λίγα λεπτά μετὰ τὶς δέκα ἦρθαν οἱ δύο γιατροί, πολὺ συνεπείς στὸ ραντεβού τους. Τοὺς ἐξήγησα μὲ λίγα λόγια τὶ σκόπευα νὰ κάνω καὶ ἀφοῦ δὲν εἶχαν καμμιά ἀντίρρηση, καὶ εἶπαν πὼς ὁ ἀρρώστος βρισκόταν ἤδη στὴν ἐπιθανάτιο ἀγωνία, προχώρησα χωρὶς δισταγμό. Τώρα ἀντὶ ν' ἀγγίζω τὸ μέτωπό του μὲ τὰ χέρια μου, στήλωσα τὰ μάτια μου στὸ δεξιὸ μάτι τοῦ ἐτοιμοθάνατου.

Ἐκείνη πιά τὴν ὥρα ὁ σφυγμὸς του δὲν ἀκουγόταν καὶ ἡ ἀναπνοή του ἦταν βαρεῖα καὶ ἀργή.

Στὴν κατάσταση αὐτὴ ἔμεινε σχεδὸν ἕνα τέταρτο. Ὑστερα ἔβγαλε ἕναν βαθύτατο ἀναστεναγμό, ὁ ρόγχος σταμάτησε, δηλ. δὲν τὸν ἀκούγαμε πιά. Τὰ ἄκρα του πάγωσαν.

Λίγα λεπτά πρὶν ἀπὸ τὶς 11 παρατήρησα καθαρά τὰ συμπτώματα τοῦ ὑπνωτισμοῦ. Τὰ μάτια του πῆραν τὴν ταραγμένη ἐκφραση πού μόνο στὸν ὑπνωτισμένο βλέπεις καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ γελαστῇς. Μ' ἕνα δυὸ κινήσεις τῶν χειρῶν μου τὰ βλέφαρά του τρεμούλιασαν, ὅπως ὅταν ἀρχίζει κανεὶς νὰ κοιμᾶται καὶ ὕστερα τοῦ τὰ ἔκλεισε ἐντελῶς. Ὡστόσο δὲν ἤμουν ἱκανοποιημένος μ' αὐτό, καὶ συνέχισα τὶς κινήσεις μου προσπαθώντας νὰ ἀσκήσω ἐπάνω ὅλη του τὴ δύναμη τῆς βουλῆσεώς

μου, ὥσπου τὰ μέλη τοῦ κοιμισμένου ξεράθηκαν ἐντελῶς. Τὰ πόδια του ἦταν ἀπλωμένα καὶ σχεδὸν τὸ ἴδιο καὶ τὰ χέρια του, καὶ ἀκουμποῦσαν στὸ κρεβάτι σὲ κάποια ἀπόσταση ἀπὸ τὸ σῶμα. Τὸ κεφάλι ἦταν ἀνεπαίσθητα ἀνασηκωμένο.

Ὅταν τελείωσα ἦταν μεσάνυχτα καὶ ζήτησα ἀπὸ τοὺς γιατροὺς νὰ ἐξετάσουν τὸν κ. Βάλντεμαρ. Παραδέχτηκαν ὅτι ἦταν θαυμάσια ὑπνωτισμένος. Καὶ τῶν δύο τους ἡ περιέργεια εἶχε κεντηθῇ πολὺ. Ὁ ἓνας, ὁ δόκτωρ Μ... ἀποφάσισε νὰ μείνῃ ὅλη τὴ νύχτα κοντὰ στὸν ἄρρωστο, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἔφυγε, μὲ τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ γύριζε τὰ ξημερώματα. Ὁ κ. Λ... καὶ οἱ νοσοκόμοι ἔμειναν.

Δὲν ἀνησυχίσαμε ἄλλο τὸν κ. Βάλντεμαρ. Κατὰ τὶς 3 τὸ πρωί, ὅταν τὸν πλησίασα, τὸν βρῆκα ἀκριβῶς στὴν ἴδια κατάσταση πού ἦταν ὅταν ἔφυγε ὁ δρ. Φ... Ἦταν ξαπλωμένος στὴν ἴδια θέση· ὁ σφυγμὸς του δὲν ἀκουγόταν· ἡ ἀναπνοή του ἦταν σιγανή καὶ δὲν τὴν καταλάβαινες, παρὰ ἂν ἔβαζες τὸν καθρέφτη στὰ χεῖλιά του· τὰ μάτια του φυσικά ἦταν κλειστά· καὶ τὰ μέλη του ἀκαμπτα καὶ κρύα σὰ μάρμαρο. Στὴν ὄψη του ὅμως δὲν ἔβλεπες ἀκόμη τὸ θάνατο.

Ὅπως πλησίασα τὸν κ. Βάλντεμαρ, χωρὶς κανένα κόπο, ἔκανα τὸ δεξί του χέρι νὰ παρακολουθήσῃ τὸ δικό μου. Σὲ τέτοια πειράματα μ' αὐτὸν τὸν ἀσθενὴ ποτὲ δὲν εἶχα ἀπόλυτη ἐ-

πιτυχία καί, ὅπως καταλαβαίνετε, δὲν εἶχα ἐλπίδες ὅτι θὰ πετύχαινα καὶ τότε. Κατάπληκτος ὅμως εἶδα τὸ χέρι του πρόθυμα καὶ ἀργὰ νὰ παρακολουθῇ κάθε κίνηση τοῦ δικοῦ μου χεριοῦ. Ἀποφάσισα νὰ τοῦ μιλήσω.

«Κύριε Βάλντεμαρ» εἶπα· «κοιμάστε;» Δὲν ἀπάντησε· διέκρινα ὅμως ἓνα τρεμούλιασμα στὰ χεῖλη του καὶ αὐτὸ μὲ ἔκανε νὰ ἐπαναλάβω ξανὰ καὶ ξανὰ τὴν ἐρώτηση. Τὴν τρίτη φορὰ ἄρχισε νὰ τρέμῃ ὁλόκληρος. Τὰ μάτια ἀνοιξαν τόσο ὅσο πού φαινόταν μιὰ ἄσπρη γραμμὴ. Τὰ χεῖλη του κινήθηκαν ἄργα καὶ σὰν ψυθίρισμα πού μόλις ἀκουγόταν βγῆκαν οἱ λέξεις:

«Ναί, τώρα κοιμάμαι, μὴ μὲ ἔυπνᾷς. Ἄφησέ με νὰ πεθάνω ἤσυχος».

Ἀγγίξα τὰ πόδια του· ἦταν ἀκαμπτα ὅπως πάντα. Τὸ δεξί του χέρι ὅπως πάντα παρακολούθησε τὴν κατεύθυνση τοῦ δικοῦ μου χεριοῦ. Τὸν ξαναρώτησα:

«Ἐξακολουθεῖ νὰ σᾶς πονῇ τὸ στήθος σας κ. Βάλντεμαρ; Ἡ ἀπάντησή του ἦτο ἀμέσως καὶ ἀκόμη πιὸ σιγανή.

«Δὲν πονῶ - τώρα πεθαίνω». Δὲν ἔκρινα σκόπιμο νὰ τὸν ἐνοχλήσω περισσότερο καὶ δὲν ἔκανα τίποτε ὥσπου ἔφθασε ὁ δρ. Φ..., λίγο πρὶν ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. Ἐδεῖξε κατάπληξη πού ὁ ἄρρωστος ἦταν ἀκόμη ζωντανός. Τοῦ ἔπιασε τὸ σφυγμὸ καὶ τοῦ ἔβαλε ἓνα καθρέφτη στὸ στόμα· ὕστερα μοῦ εἶπε νὰ τοῦ μιλήσω.

«Κύριε Βάλντεμαρ κοιμάστε ἀκόμη;» εἶπα. Ὅπως πρὶν ἔτσι καὶ τώρα περίμενα λίγα λεπτά ὥσπου νὰ ἀπαντήσῃ. Φαινόταν πὼς μάζευε ὅλη του τὴ δύναμη γιὰ νὰ μιλήσῃ. Ὅταν γιὰ τέταρτη φορὰ ἐπανελάβα τὴν ἐρώτησή, σβησμένα, σχεδὸν χωρὶς διόλου ν' ἀκούγεται, εἶπε:

«Ναί· κοιμάμαι - τώρα πεθαίνω».

Ἡ γνώμη, ἡ μᾶλλον ἡ ἐπιθυμία τῶν γιατρῶν, ἦταν νὰ μείνῃ ἀνενόχλητος ὁ κ. Βάλντεμαρ ὡς τὴν ὥρα πού θὰ ξεψυχοῦσε — καὶ αὐτὸ, συμφώνησαν ὅλοι, θὰ γινόταν σὲ λίγα λεπτά. Ἀποφάσισα ὥστόσο νὰ τοῦ μιλήσω ἄλλη μιὰ φορὰ, καὶ ἐπανελάβα τὴν ἴδια ἐρώτηση.

Τὴν ὥρα πού μιλοῦσα εἶδα μιὰ αἰσθητὴ μεταβολὴ στὸ πρόσωπο τοῦ ἐτοιμοθάνατου. Τὰ μάτια του ἀνοιξαν ἄργα καὶ φάνηκαν ἐντελῶς οἱ κόρες τους. Τὸ δέμα τοῦ προσώπου του εἶχε πάρει μιὰ μακάβρια ἀπόχρωση, εἶχε γίνῃ ἄσπρο σὰ χαρτί. Οἱ κόκκινες βούλες πού εἶχε στὰ μάγουλά του ἔσβησαν ξαφνικά. Λέω ἔσβησαν, γιατί ἐκεῖνη τὴν ὥρα μοῦ ἔδωσαν τὴν ἐντύπωση χεριοῦ πού ἔσβηνε μὲ ἓνα φύσημα. Τὸ ἀπάνω χεῖλι του ἀνασηκώθηκε κάπως καὶ φαινόταν τὰ δόντια του, πράγμα πού δὲν συνέβαινε πρὶν.

Ἡ κάτω σιαγόνα του εἶχε πέσει κάπως καὶ τὸ στόμα του εἶχε στραβώσει καὶ ἔβλεπες τὴ γλώσσα του, στεγνὴ καὶ μαυρισμένη. Μοῦ φαίνεται πὼς κανεὶς ἀπ' ὁ-

σους βρίσκονταν εκεί δὲν θάταν ἀσυνήθιστος στὴ φρίκη τοῦ θανάτου. Ὡστόσο τόσο ἀφάνταστα φρικτὸ ἦταν τὸ θέαμα ποὺ παρουσίαζε ὁ κ. Βάλντεμαρ, ὥστε ὅλοι ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὸ κρεβάτι.

Καταλαβαίνω πὼς δικαιολογημένα ὁ ἀναγνώστης θὰ δυσπιστῇ στὰ λόγια μου· τὸ χρέος μου ὅμως ἐμένα εἶναι ἀπλῶς νὰ συνελθῶ.

Οὔτε τὸ παραμικρότερο ἴχνος ζωῆς δὲν ὑπῆρχε πιά στὸν κ. Βάλντεμαρ. Καὶ καταλήγοντας στὸ συμπέρασμα ὅτι ἦταν νεκρός, εἶπαμε νὰ τὸν παραδώσουμε στὶς νοσοκόμες, ὅταν ξαφνικὰ τὸν εἶδαμε νὰ κινῇ σπασμωδικὰ τὴ γλώσσα του. Αὐτὸ ἴσως νὰ κράτησε ἕνα λεπτό. Ὅταν πέρασε, ἀπὸ τὸ ἀκίνητο καὶ στραβωμένο στόμα του βγήκε μιὰ φωνή — ποὺ θὰ ἦταν τρέλλα νὰ προσπαθῇ νὰ τὴν περιγράψω. Ἰσως νὰ ὑπάρχουν δύο-τρία ἐπίθετα ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ τῆς ταιριάσουν. Θὰ μπορούσα π.χ. νὰ τὴν χαρακτηρίζω στριγγή, σπασμένη, βαθεῖα. Ἡ φρίκη ὅμως ποὺ εἶχε ὅλη μαζί εἶναι ἀπερίγραπτη, γιατί ποτέ αὐτὴ ἀνθρώπου δὲν ἄκουσε τέτοιο ἦχο. Ὑπάρχουν ἀκόμη δύο ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά ποὺ τὰ σκέφθηκα τότε, καὶ ποὺ ἀκόμα τὰ σκέπτομαι, καὶ θὰ ἔδειχναν πάρα πολὺ τὸν τόνο της — θὰ βοηθοῦσαν συγχρόνως νὰ σχηματίσῃ κανεὶς μιὰ ἰδέα γι' αὐτὴ τὴν ἀπόκοσμη φωνή. Πρῶτα θαρροῦσε πὼς ἐρχόταν ἀπὸ πολὺ μακριά,

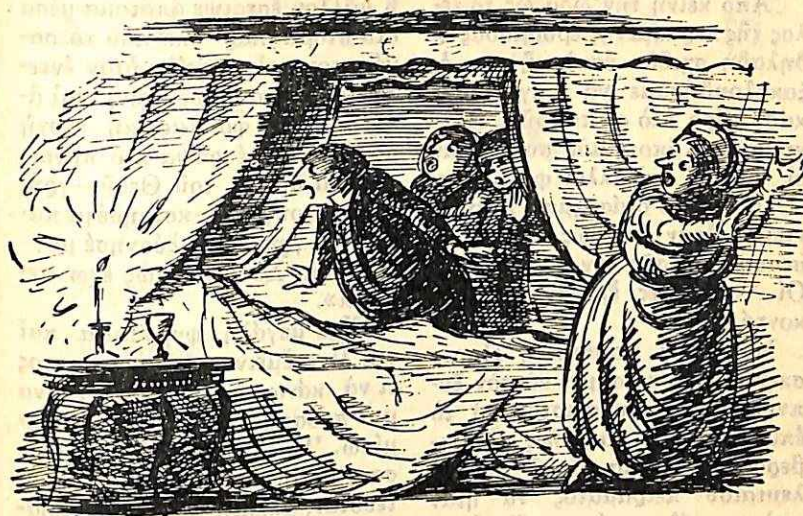
ἢ ἀπὸ κάποια σπηλιὰ στὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Ὑστερα σοῦ ἔδινε τὸ αἶσθημα (φοβοῦμαι πὼς πραγματικά δὲν θὰ μπορέσῃ κανεὶς νὰ μὲ καταλάβῃ), ὅπως ὅταν ἀγγίξεις κάτι γλυστερό.

Μίλησα γιὰ «ἦχο» καὶ γιὰ «φωνή». Αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ πῶ εἶναι πὼς ὁ ἦχος ἦταν ὀλοκάθαρη — θαυμαστά, καταπληκτικὰ καθαρή — ὁμιλία. Ὁ κ. Βάλντεμαρ μίλησε — ὅπως φαίνεται ἀπαντώντας στὴν ἐρώτηση ποὺ τοῦ εἶχα κάνει πρὶν ἀπὸ λίγα λεπτά. Θὰ θυμάστε πὼς τὸν εἶχα ρωτήσῃ ἂν κοιμόταν. Εἶπε λοιπὸν:

«Ναί. — Όχι — κοιμόμουν — τώρα — πέθανα».

Κανεὶς δὲν προσπάθησε νὰ ἀρνηθῇ, οὔτε νὰ πνίξῃ τὸν ἀνείπωτο τρόμο του, τὴν τρεμούλα ποὺ τοῦ προκάλεσαν αὐτὲς οἱ λίγες λέξεις, ἔτσι δὲ εἰπωμένες. Ὁ κ. Λ... (ὁ φοιτητὴς) λιποθύμησε. Οἱ νοσοκόμες βγήκαν ἀπὸ τὸ δωμάτιο καὶ ἦταν ἀδύνατο νὰ πεισθοῦν νὰ ξαναγυρίσουν. Ὅσο γιὰ τίς δικές μου ἐντυπώσεις, δὲν μπορῶ νὰ πῶ ὅτι θὰ εἶναι νοητὲς γιὰ τὸν ἀναγνώστη. Σχεδὸν μιὰ ὥρα τὴν περάσαμε σιωπηλοὶ — χωρὶς νὰ προσφέρουμε λέξη — προσπαθώντας νὰ συνεφέρουμε τὸν κ. Λ... Ὅταν συνήλθε, ξαναγυρίσαμε στὸν κ. Βάλντεμαρ.

Καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ἡ κατάσταση φαινόταν ἀκριβῶς ὅπως σὰς τὴν περιέγραψα, μὲ μόνη ἐξαίρεση ὅτι τώρα, ὅπως φαινόταν ἀπὸ τὸν καθρέφτη, ὁ κ. Βάλντεμαρ δὲν ἀνέπνεε πιά. Κάθε προσπάθεια

νὰ τοῦ πάρουμε αἷμα ἀπὸ τὸ χέρι ἀτέτυχε. Θὰ ἔπρεπε ἀκόμα νὰ πῶ ὅτι τὸ χέρι του εἶχε πάψει νὰ ὑπακούῃ στὸ δικό μου. Μάταια προσπάθησα νὰ τὸ κάμω νὰ ὑπακούσῃ. Ἡ μόνη ἐνδειξη ὅτι ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ὑπνωτισμένος ἦταν οἱ σπασμωδικές κινήσεις τῆς γλώσσας του κάθε φορά ποὺ τοῦ ἀπήνθυνα μιὰ ἐρώτηση. Φαινόταν ὅτι προσπαθοῦσε νὰ ἀπαντήσῃ. Ὡστόσο ἡ βούλησή του δὲν ἦταν ἀρκετὴ. Παρ' ὅλο ποὺ προσπάθησα νὰ κάνω ὅλους ὅσοι ἦταν ἐκεῖ νὰ ἐπικοινωνήσουν μαζί του, ἔμεινε ἐντελῶς ἀπαθὴς στὶς ἐρωτήσεις ποὺ τοῦ ὑπέβαλλαν ἄλλα πρόσωπα ἐκτὸς ἀπὸ μένα. Πιστεύω πὼς ὡς ἐδῶ ἔχω διηγηθῇ ὅλα ὅσα χρειάζονται γιὰ νὰ καταλάβῃ κανεὶς τὴν κατάσταση ἐνός ὑ-

πνωτισμένου ἐτοιμοθάνατου. Καλέσαμε κι ἄλλες νοσοκόμες καὶ στὶς δέκα ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι μαζί μὲ τοὺς δύο γιατροὺς καὶ τὸν κ. Λ...

Τὸ ἀπόγευμα ξαναπήγαμε ὅλοι νὰ δοῦμε τὸν ἀρρωστο. Βρισκόταν ἀκριβῶς στὴν ἴδια κατάσταση. Συζητήσαμε ἂν ἔπρεπε καὶ ἂν μπορούσαμε νὰ τὸν ξυπνήσουμε. Πολὺ εὐκόλα συμφωνήσαμε ὅτι αὐτὸ δὲν θὰ ὤρελοῦσε σὲ τίποτα. Ἦταν φανερό πὼς ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή μὲ τὸν ὑπνωτισμὸ εἶχε ἐμποδισθῇ ὁ θάνατος (τουλάχιστον αὐτὸ ποὺ συνηθίζουμε νὰ λέμε θάνατο). Καταλαβαίναμε ὅλοι μας πὼς ξυπνώντας τὸν κ. Βάλντεμαρ θὰ τὸν ὠδηγούσαμε ἀμέσως στὸ τέλος του ἢ ἀπλῶς θὰ τὸ ἐπιταχύνουμε.

Ἄπο κείνη τὴν ὥρα ὡς τὸ τέλος τῆς περασμένης ἑβδομάδας—δηλαδή σχεδὸν ἑπτὰ μῆνες—ἐξακολουθήσαμε νὰ πηγαίνουμε κάθε μέρα στὸ σπίτι τοῦ κ. Βάλντεμαρ. Κάποτε μᾶς συνώδευαν οἱ γιατροὶ καὶ ἄλλοι φίλοι μας. Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ κ. Βάλντεμαρ ἦταν ἀκριβῶς στὴν κατάσταση πού σᾶς τὸν περιέγραψα. Οἱ νοσοκόμες ἔμεναν διαρκῶς κοντὰ του.

Μόνο τὴν περασμένη Παρασκευὴ ἀποφασίσαμε νὰ τὸν ξυπνήσουμε ἢ τουλάχιστον νὰ τὸ ἐπιχειρήσουμε· καὶ ἴσως τὸ θλιβερὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ τοῦ τελευταίου πειράματος νὰ ἦταν πού προκάλεσε τόσες συζητήσεις στοὺς διάφορους κύκλους.

Γιὰ νὰ ξυπνήσω τὸν κ. Βάλντεμαρ χρησιμοποίησα τὶς συνηθισμένες κινήσεις τῶν χειρῶν. Ἐπὶ ἀρκετὴ ὥρα δὲν ἐπέτυχα τίποτα. Ἡ πρώτη ἐνδειξὴ ὅτι ἄρχιζε νὰ ξυπνᾷ ἦταν ὅταν κίνησε τὶς κόρες τῶν ματιῶν του καὶ ἀμέσως ἄρχισε νὰ τρέχῃ ἀπὸ τὰ βλέφαρα ἀφθονοὺς κιτρινωπὸς καὶ τρομερὰ κάκοσμος ἰχώρ.

Μοῦ εἶπαν νὰ προσπαθήσω νὰ κινήσω τὸ χερί του ὅπως πρίν. Ἀπέτυχα. Ὁ δρ. Φ... τότε μοῦ εἶπε νὰ τοῦ ὑποβάλω μιὰ ἐρώτηση, καὶ τοῦ εἶπα:

«Κύριε Βάλντεμαρ, μπορεῖτε νὰ μᾶς πῆτε τί αἰσθάνεστε ἢ τί θέλετε;»

Γιὰ μιὰ στιγμή ξαναφάνηκαν οἱ κοκκινωπὲς βούλες στὰ μάγουλά του. Ἡ γλώσσα του κινήθηκε,

ἢ μᾶλλον ἔστριψε ἀπότομα μέσα στὸ στόμα (παρ' ὅλο πού τὸ σαγόνι του καὶ τὰ χεῖλη ἦταν ἐντελῶς ἄκαμπτα ὅπως πρίν), καὶ ἀκούστηκε ἡ φρικιαστικὴ φωνὴ πού σᾶς περιέγραψα πῶς πάνω:

«Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ—γρήγορα—γρήγορα—κοίμησέ με πάλι—ἢ—γρήγορα—ξύπνησέ με—γρήγορα. Σοῦ λέω πὼς ἔχω πεθάνει».

Εἶχα μεγάλη ψυχραιμία καὶ γιὰ λίγο ἔμεινα ἀναποφάσιτος τί νὰ κάνω. Στὴν ἀρχὴ ἔκανα μιὰ προσπάθεια νὰ τὸν ξανακοιμίσω. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν μπόρεσα γιὰτὶ ἡ βούλησή μου ταλαντευόταν, ἄλλαξα γνώμη καὶ ἔβαλα τὰ δυνατά μου νὰ τὸν ξυπνήσω. Γρήγορα κατάλαβα πὼς θὰ πετύχαινα. —τουλάχιστον φαντάσθηκα ὅτι ἡ ἐπιτυχία μου θὰ ἦταν πλήρης—καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ὅλοι στὸ δωμάτιο περίμεναν νὰ δοῦν τὸν ἄρρωστο νὰ ξυπνᾷ. Ὡστόσο αὐτὸ πού ἐγίνε κανένας δὲν μποροῦσε νὰ τὸ περιμένῃ.

Ὅπως προσπαθοῦσα νὰ τὸν ξυπνήσω, ἐνῶ ἐκεῖνος ἐπανελάμβανε συνεχῶς τὶς λέξεις «ἔχω πεθάνει», «ἔχω πεθάνει», πού ξεχύνονταν ἀπὸ τὴ γλώσσα καὶ ὅχι ἀπὸ τὰ χεῖλη του, μὲ μιᾶς, ὅλο του τὸ σῶμα—μέσα σ' ἓνα λεπτό ἢ καὶ σὲ λιγότερο ἀκόμη—μαζεύτηκε—ἔλυνε κάτω ἀπὸ τὰ χέρια μου. Πάνω στὸ κρεβάτι, μπροστὰ σὲ ὅλους, βρισκόταν μιὰ ρευστὴ σάπια μάζα πού μύριζε ἀηδιαστικά—ἀπαίσια.

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η

Ἐκλογῆς

Ὄνομα

Ἐσώνυμον

Πόλις

Διεύθυνσις

ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΔΡΧ.

10.000

ΕΤΗΣΙΑ

ΔΡΧ.

20.000

Συμπληρώσατε μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ καθαρά τὸ ὄνομα-τεπώνυμόν σας καὶ τὴν διεύθυνσίν σας καὶ διαγράψατε τὸ τετράγωνον τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει.

Ἀποστείλατε, παρακαλοῦμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς σας, ἑξαμήνου ἢ ἐτησίως, εἰς τὸ Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43, ἢ εἰς τὸ Περιοδικὸν «Ἐκλογὴ», Μέγαρον Μετοχ. Ταμείου Στρατοῦ Τσώρτσιλ 4, 5ος ὄροφος, Ἀθήνας, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε τὴν ΕΚΛΟΓΗ εἰς τὸ σπίτι σας. Τὸ καλύτερον δῶρον διὰ τοὺς φίλους σας εἶναι μιὰ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ. τοῦ περιοδικοῦ πού σᾶς κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα.

«Έκλογή» για τους φίλους σας

Σας παρακαλούμε πολύ να μάς δώσετε τα δνόματα δύο φίλων σας που νομίζετε ότι θα ενδιαφέρονταν να ξεγραφούν στην «Έκλογή». Συμπληρώσετε τα δνόματα και τις διευθύνσεις τους με κεφαλαία γράμματα στις παρακάτω θέσεις και εμείς θα τους στείλωμε ΔΩΡΕΑΝ τεύχη της «Έκλογης» για να την γνωρίσουν.

Όνομα

Διεύθυνση

Όνομα

Διεύθυνση

Τα γράμματα των αναγνωστών μας

Οι απαντήσεις στον ποιητικό μας διαγωνισμό φθάνουν άθροες. Η προθυμία αυτή μάς ευχαριστεί ιδιαίτερος γιατί δείχνει με πόσο ενδιαφέρον παρακολουθούν τις εκδηλώσεις της «Έκλογης». Οι μεταφράσεις των ποιημάτων συγκεντρώνονται για να κριθούν και οι καλύτερες θα δημοσιευτούν.

Παίρνω μέρος στο διαγωνισμό που προκήρυξε για την μετάφραση του ωραίου σονέττου του Σανασάρο όχι τόσο γιατί νομίζω πως η μετάφρασή μου είναι καλή, όσο για να δώσω και εγώ το «παρών» στην κίνησή σου. Δεν θάταν άσχημο, νομίζω, κάθε δυο-τρεις μήνες να μάς κάνης και από μία τέτοια έκκληση. Θάθελα να αλληλογραφήσω με αναγνώστες των αδελφών ξένων περιοδικών της «Έκλογης». Μπορείς να με βοηθήσης;

A. Ζαχ., Αθήναι

Για το ζήτημα αυτό μπορείτε να γράψετε απ' ευθείας στα περιοδικά. Τις διευθύνσεις θα τις βρήτε στο τεύχος «Έκλογης» Σεπτεμβρίου, στα «Γράμματα των αναγνωστών μας».

♦♦

Εδώ και δυο χρόνια σε παρακολουθώ με πολύ ενδιαφέρον κι' εδω στο μέτωπο είσαι πολύτιμη συντροφιά για μένα. Σου εκφράζω μία θερμή παράκλησή μου, αν μπορείς να βελτιώσης την ύλη σου με κάπως περισσότερα τεχνικά ζητήματα, ειδικά με όσα αφορούν Πολ. Μηχανικούς κλπ. και με επιστημονικότερη διατύπωση.

Στρατ. Γ. Ναθ. ΣΤΓ, 918 γ

♦♦

Είμαι από τους πρώτους αναγνώστες σου και θεωρώ καθήκον μου την διάδοσή σου.

Θά παρακαλούσα πολύ να αξιήσης τα λογοτεχνικά σου άρθρα.

Υπ.γός ΚΚ., ΒΣΤ, 902

Τα τεύχη 1-3, 1945 έχουν εξαντληθή. Τα υπόλοιπα μπορούμε να σάς τα στείλουμε εάν μάς εμβάσετε το αντίτιμο.

Είμαι κι' εγώ ένας από κείνους που αν και σε γνώρισαν λίγο άργα, όμως σε εκτιμούν πολύ. Και αυτό γιατί το αξίζεις. Έχω συγγενείς στην Αμερική στους οποίους έστειλα τεύχη σου και ζητήσα την γνώμη τους γι' αυτά. Μ' απάντησαν πως έμειναν κατάπληκτοι με τα πλούσια και έκλεκτα δημοσιεύματά σου. Αυτό αν δεν σου προξενή κανένα άλλο οίσημα, Ικανοποίηση όμως θά πρέπει να σε γεμίση. Ακόμα πρέπει να σου πω ότι μ' άρεσει υπερβολικά η γλώσσα σου. Πραγματικά αυτή η γλώσσα φαίνεται πως είναι η πιο γνήσια δημοτική μας γλώσσα.

Όσο για το είδος της ύλης σου θά επιθυμούσα να βλέπα μέσα στις σελίδες σου λίγο πιο πολλή λογοτεχνία. Επίσης θά επιθυμούσα να βλέπα πιο πολλά άρθρα για τους ξένους συγγραφείς και ποιητές, π.χ. εάν κείνο για τον Έλλιοτ.

Φ. Κ., Θεσσαλονίκη

♦♦

Φίλος και παρακολουθητής σου σε κάθε σου βήμα για καλύτερευση, στέλνω τη μετάφραση του σονέττου του Σανασάρο. Ο Ίκαρος έπεσε εδω. Δεν είμαι ποιητής κι ούτε θέλω ναχω τέτοια αξίωση. Αλήθεια η προσπάθεια να λάβω μέρος στο διαγωνισμό είναι καθαρά αυθόρμητη κι' έχει δύο κινήτρα. Πρώτα, την εμπρακτική απόδειξη της υποστήριξής μου σε μια προσπάθεια τόσο πρωτότυπη και ωφέλιμη και ύστερα την ευφύτη μου αγάπη στο στίχο.

Μία έρσιτεχνική μετάφραση είναι πάντα μία όχι και τόσο άβρη προσέγγιση του μεταφραστή προς το πρωτότυπο. Πάντα η όρεσις και το καθαρό νόημα του πρωτότυπου θά πάθουν ένα άρκετά αίσθητο κλονισμό. Αν ο μεταφραστής είναι φιλότιμος και δουλέψη παραπάνω

ίσως διατήρηση κάτι. Δούλεψα όσο μου επέτρεπε ο καιρός και οι δυνάμεις μου.

N. Γαλ. Χίος

♦♦

Επὶ δύο ἔτη διαρκῶς προσπαθῶ νὰ βρῶ τὰ κάτωθι τεύχη τῆς «Ἐκλογῆς» τὰ ὁποῖα μοῦ λείπουν, γιατί πρέπει νὰ ξέρετα ὅτι μ' ἀρέσει τόσο πολὺ τὸ περιοδικό σας ποὺ κρατῶ ὅλη τὴ σειρά. Τὰ τεύχη ποὺ μοῦ λείπουν εἶναι τὰ τεύχη 1, 2, 3 καὶ τὸ τεύχος τῆς «Νίκης», ὅλα τοῦ 1945.

K. A., Θεσσαλονίκη

Αυστηρῶς τὰ τεύχη αὐτὰ ἔχουν εξαντληθῇ.

♦♦

Στὰ τεύχη σου δὲν παραλείπεις ποτὲ νὰ δημοσιεύσεις ποιήματα Ἑλλήνων ποιητῶν, ὅπως π.χ. Παλαμά, Βαλαωρίτη Δροσίνη κ.ά.

Θὰ μπορούσες νὰ δημοσιεύεις σὲ κάθε φύλλο σου τὴν βιογραφία τῶν ποιητῶν αὐτῶν ἀναφέροντας μιὰ σειρά ποιημάτων των γιὰ νὰ μπορέσωμε καὶ ἐμεῖς νὰ τοὺς γνωρίσωμε καλῶτερα.

Ἡ γλώσσα τὴν ὁποία μεταχειρίζεσαι δὲν θὰ μπορούσε νὰ μεταβληθῇ σὲ καθομιλουμένη; γιατί ἡ δημοτικὴ κτυπάει κάπως ἀσχημα στ' αὐτιά πολιτισμένων ἀνθρώπων σὰν τοὺς ἀναγνώστες σου.

Γ. Τ., Ἀθήναι

♦♦

Εἶσαι καὶ πρέπει νὰ εἶσαι ἓνα περιοδικό μὲ μεγάλο κύκλο ἀναγνώστῶν καὶ εἶναι φυσικό νὰ ἀντιμετωπίζης ποικίλες προτιμήσεις. Τόσο τὰ οἰκονομικὰ καὶ φιλολογικὰ ὅσο καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ περιγραφικὰ σου ἄρθρα ἔχουν τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον μὲ τὶς βιογραφίες, τὰ ποιήματα καὶ τὰ ταξίδια ἀφοῦ ἱκανοποιῶν ὁρισμένο κύκλο. Οἱ ἀγαπητοὶ ἀναγνώστες σου ἂς μὴ ζητοῦν σὲ κάθε

τεύχος νὰ βλέπουν ὅ,τι προτιμοῦν· θὰ πρέπει νὰ κατανοοῦν τὴν εὐρύτητα τοῦ προορισμοῦ σου.

Τὰ τεύχη σου δὲν εἶναι καὶ δὲν μποροῦν νὰ εἶναι ἀπολύτως αὐτοτελῆ. Συνδέονται μὲ τὰ προηγούμενα καὶ τὰ μελλοντικά σὲ ἓνα ἐνιαῖον ἀδιάσπαστο σύνολο. Μέσα στὶς σελίδες σου κάθε περιοδὸς παρουσιάζονται σχεδὸν ὅλα τὰ ἄρθρα ποὺ θὰ ἐξυπηρετήσουν κάθε κατηγορία προτιμήσεως. Βάδιζε ὅπως βαδίζεις. Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνώστῶν σου θὰ σὲ βοηθοῦν γιὰ νὰ τελειοποιῇσαι συνεχῶς.

Θὰ ἤθελα ἀκόμη νὰ προσθέσω τὰ ἑξῆς: Ὁ ἀγὼν τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ἀγὼν τάξεων, ἐσωτερικός, πολιτικός, ἀγὼν μὲ Ἑλληνικὸν μόνον ἐνδιαφέρον. Εἶναι ἀγὼν τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, τοῦ πνεύματος τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως διαμορφώθηκε πρὶν ἀπὸ τρεῖς χιλιετηρίδες καὶ ἐξαπλώθηκε σ' ὅλους τοὺς λαούς. Εἶναι ἀγὼν τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως ἐναντίον τῆς καταπίεσεως τῆς βίας, τοῦ πολιτισμοῦ ἐναντίον τῆς βαρβαρότητος. Καὶ εἶναι ἀγὼν ὃχι μόνο τῆς Ἑλλάδος, 7.000.000 ἐναντίον μιᾶς μηδαμινῆς μειοψηφίας, μὰ ἀγὼν ὅλων τῶν ἐλευθέρων λαῶν. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ πρέπει νὰ κατατοπισθοῦν γιὰ τὸν ἀγῶνα μας.

Στρατ. Π. Κασι. ΣΤΙ', 918 β

♦♦

Ἐπιθυμῶ νὰ ἀλληλογραφήσω μὲ νέους καὶ νέες ἀπὸ τὴ Δωδεκάνησο ἀνω τῶν 18 ἐτῶν. Ἡ διεύθυνσή μου εἶναι:

Βελισσαράτος Ἰάσον
ΣΕΑΚ 4ος Δόχος, ΣΤΙ' 918

♦♦

Ζητῶ ἀλληλογραφία μὲ μαθητὰς καὶ μαθητρίδας τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

Παναγιώτης Σ. Μακρίδης
ὁδὸς Β. Ζαχαρίου, Φρούριον, Χίος

Ἡ «Ἐκλογὴ» ποὺ δημοσιεύονται στὴν «Ἐκλογὴ» μὲ τὴν ἄδεια τῶν δικαιούχων ἔκδοσης καὶ ἀρθροῦ ἢ εἰκόνας χωρὶς τὴν ἄδεια τῶν συγγραφέων καὶ τῶν ἐκδοτῶν.

Ἡ «Ἐκλογὴ» πωλεῖται σὲ ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ τὰ περίπτερα Ἀθηνῶν καὶ Ἐπαρχιῶν. Κυκλοφορεῖ κάθε μήνα μὲ 132 εἰκονογραφημένες σελίδες. Παλαιότερα τεύχη μπορεῖτε νὰ προμηθευθῆτε ἀπὸ τὸ «Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου», Τμήμα Βιβλίου, Σωκράτους 43, Ἀθήναι.

Στὸ τεύχος Νοεμβρίου τῆς Ἐκλογῆς:

ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΗΘΙΚΗ

Τοῦ Ἀγγλοῦ φιλοσόφου Μπέριταν Ράσελ

♦

Ξέρετε ποῦ εἶναι τὸ

ΤΕΧΟΥΑΝΤΕΜΠΕΚ;

♦

«ΚΟΜΙΣΣΑΡΟΦΟΒΙΑ»,

Ἡ λέξη ποὺ ἔπλασε ὁ Ἀντιουνταγματάρχης Τοκάεβ, ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα πνεύματα τοῦ Ἑρνθροῦ Στρατοῦ στὸν πόλεμο.

♦

ΑΘΛΗΤΕΣ - ΘΑΥΜΑΤΑ

Ἀνθρώποι μὲ ἀτσάλνια θέληση ποὺ νίκησαν τὴν ἀναπηρία τοὺς καὶ ἔγιναν πρωταθλητές.

♦

ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ:

τὸ Βισμπάντεν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας

ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ἈΛΛΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ἈΡΘΡΑ

στὴν «Ἐκλογὴ» τοῦ Νοεμβρίου

— Κοίτα τον! Πάλι έρωτευμένος είναι...

(Του Ronald Searle, από το βιβλίο του «Hurrah for St. Trinians»)